

Sølvi Hovda

"Bygda for alltid?"

En kvalitativ studie om hvordan immobilitet
gjøres meningsfullt for jenter på bygda.

Masteroppgave i sosiologi

Trondheim, Oktober 2011

Sølvi Hovda

Bygda for alltid?

En kvalitativ studie om hvordan immobilitet gjøres meningsfullt for jenter på bygda.

Forsidebilde: Hentet fra http://no.wikipedia.org/wiki/Brudeferden_i_Hardanger

Masteroppgave i sosiologi

Trondheim, oktober 2011

FORORD

Dager ble til uker, uker ble til måneder, og på en helt alminnelig dag ble denne oppgaven ferdig. For meg var det likevel ikke en alminnelig dag, for meg var det slutten på en æra. Denne oppgaven har vært en fryd og en plage, men slik er det jo ofte med dem en er gladest i.

En stor takk til min veileder og sparringspartner, Johan Fredrik Rye. For din tålmodighet, ditt engasjement og dine utfordringer. Takker også ”bygdejentene” Nathalie, Marit, Susanne og Anne Sigrid for kommentarer, tilbakemeldinger og utallige kopper kaffe. Bygda rocks!

En ekstra takk til korrekturleserne, Nathalie og Bjørg Elise.

En må heller ikke glemme informantene. Uten dem og deres tid hadde det ikke vært en oppgave i dag. For det skylder jeg dem den største takk!

Til slutt: Takk til Nina, Susanne, Sunniva og Anne Mai som alltid er der, var der og alltid kommer til å være der. Takk til familien, og spesielt mamma, for støtte og gode ord. Til sist en spesiell takk til Linda-Maylen, som har gitt meg mang et nyttig skriveavbrekk, med å involvere meg i konsesjonsproblematikk og gårdssalg.

Uten dere hadde både bygda og byen vært et tristere sted.

Trondheim, oktober 2011

Sølvi Hovda

SAMMENDRAG

Formålet med denne studien har vært å belyse bygdejenter som ikke flytter fra hjemstedet, og deres følelser rundt - og syn på bygda. Dette er et tema som til nå har fått liten oppmerksomhet i bygde- og flyttforskningen. Interessefeltet i denne oppgaven har dreid seg rundt grunner jentene hadde for å bli på bygda, og dette er sett på gjennom a) jentenes fortolkning av bygda, b) samhandlingen med dem som flyttet, c) syn på tidlig etablering og d) jentenes refleksjoner rundt det å velge vekk byen til fordel for bygda.

Temaet ble belyst gjennom et strukturperspektiv, representert ved Bourdieu, og aktørperspektiv, representert ved modernitetsteori. Problemstillingen det er tatt utgangspunkt i er "Hvordan gjøres immobilitet meningsfullt for bygdejenter?". Oppgaven er basert på 8 dybdeintervjuer med jenter (20-25 år) fra ei bygd på Sør-Vestlandet, og oppgavens mål er å forsøke gi et bilde på hvorfor de valgte å bli på bygda.

I denne oppgaven blir det satt spørsmålsteget ved det mer etablerte synet på at sosial bakgrunn er den største forklaringsfaktoren for valg av bosted, utdanning og etableringsmønster. Dette gjøres gjennom refleksiv modernitetsteori. Immobilitet kan forklares ut i fra begge perspektivene. Basert på denne studien får en et bredere og mer nyansert forklaringsmønster på immobilitet når de to perspektivene blir sett i sammenheng.

Studien viser at immobilitet er en konsekvens av skolevalg etter ungdomsskolen. Funnene i studien tilsier også at det gjennom dette valget kommer et skille mellom de som tar yrkesfag og de som tar studieretta utdanning. Når en går yrkesfagutdanning kommer en tidligere ut i arbeidslivet, noe som medfører fast inntekt. Hus- og bilkjøp kommer raskere på plass enn hva det gjør for studentene. For noen blir det naturlige steget videre etablering med barn. Når det oppstår et skille mellom jentene som blir på bygda og jentene som ikke blir det, tilsier dette at det er to grupper som ikke har stor kontakt. På grunn av yrkesfagutdanning trenger en ikke flytte til byen, siden det er jobber i bygda. Av denne grunn har en nettverket sitt på bygda. Basert på denne studiens funn kan en se bygdejentene som ble i et annet lys en tidligere.

Innholdsfortegnelse

1.0. Introduksjon	1
1.2. Problemformulering	3
1.3. Teoretisk rammeverk og begrepsavklaring	5
1.4. Oppgavens disposisjon	6
2.0. Teoretisk og empirisk tilnærming	7
2.1. Bakgrunn for teoretisk og empirisk posisjonering	7
2.2. Bourdieu	9
2.2.1. Valg basert på ens habitus	10
2.2.2. Klassifisering og det sosiale rommet	11
2.2.3. Det sosiale rommet: ulik fortolkning av bygda	12
2.2.4. Sosial ulikhet, en forklaring på immobilitet?	14
2.3. Immobilitet sett i lys av Bourdieu	16
2.3.1. En konsekvens av ulik konstruksjon av det rurale og det urbane?	16
2.4. Refleksiv modernitet	18
2.4.1. Det individualistiske samfunnet	19
2.4.2. Immobilitet/mobilitet: et refleksivt valg?	20
2.4.3. Kulturell frisetting	21
2.5. Immobilitet sett i lys av refleksiv modernitetsteori	23
2.5.1. Opplevelse av bygdesamfunnet	24
2.5.2. ”Oss og dem”	25
2.5.3. Et annet livsprosjekt på bygda enn i byen?	27
2.5.4. Bygda for liten og bygda for stor?	28
3.0. Metode	31
3.1. Redegjørelse for utvalg og intervjuguide	31
3.1.1. Utvalg	32
3.1.2. Intervjuguiden	34
3.2. Intervjuene	34
3.3. I etterkant av intervjuene	35
3.4. Datamaterialets kvalitet	36
3.4.1. Troverdighet	36
3.4.2. Bekreftbarhet	38
3.4.3. Overførbarhet	40

3.5. Gruppeintervju som et alternativ?	40
4.0. Analyse.....	43
4.1. Fortolkning av bygda	43
4.1.1. Om bygda	44
4.1.2. ”Altså, du er jo ikke anonym”	48
4.1.3. Forventninger	50
4.1.4. ”Fordi, eg vett ikkje, det er hima”	52
4.2. Samhandling med dem som reiste.....	55
4.2.1. Forskjeller.....	55
4.2.2. ”Det er de som har endret seg”	63
4.2.3. ”Må jo bli her noen, ikkje alle kan reise”	65
4.3. Et annet livsprosjekt?	66
4.3.1. ”Hvorfor ikkje bare gjørr det liksom?”	67
4.3.2. Bygda = barn? Barn = bygda?.....	70
4.3.3. ”Det er jo heilt crazy”.....	73
4.4. Bygda - et trygt prosjekt?	75
4.4.1. Bygd fremfor by? Trygghet fremfor risiko?	76
4.4.2. Byens muligheter.....	78
4.4.3. Bygda for alltid?.....	80
5.0. Avslutning	83
5.1. Oppgavens funn.....	83
5.1.1. Hvordan fortolker bygdejentene bygdesamfunnet?	83
5.1.2. Gir felles bygdebakgrunn en vellykket samhandling med utflyttede bygdejenter?.....	84
5.1.3. Er det et annet livsprosjekt på bygda enn i byen?	84
5.1.4. Hvorfor foretrekkes bygda fremfor byen?	85
5.2. Teoretisk fruktbarhet	86
5.3. Avsluttende refleksjon.....	87
5.4. Videre forskning.....	88
Litteraturliste	89
Vedlegg	

1.0. Introduksjon

”Finnes det noe kjedeligere enn småbarnsforeldre på bygda?” (Hestad 2011:2). Dette spørrendet analytiker Ståle Økland i en reportasje med Dagbladet juni dette året. Et utsagn som i artikkelen høster mye motstand. Likevel, er det dette livet på bygda betyr? Og er det i så fall kjedelig?

Flytte- og bygdeforskning har til nå vært opptatt av å belyse dem som flyttet fra bygda sitt syn på bygda. I denne studien ønsker jeg å bidra til å kunne snu dette bildet, ved å belyse de som ikke flytter fra bygda sine opplevelser og fortolkninger av bygda. På denne måten håper jeg å kunne gi ny kunnskap til et felt hvor det er lagt relativt stor vekt på bydesynet til dem som flyttet, ved å også fremme de som blir på bygda sine følelser rundt - og syn på bygda.

Forskning har fokusert på bygdesynet til unge som har flyttet fra bygda (Wiborg 2001;2003; Heggen 2002), eller til de som enda er for unge til å ha tatt valget om en skal flytte fra bygda eller ei (Haugen og Villa 2002; Jørgensen 1994; Rye 2006; Paulsgaard 2001; Fauske 1993). Gjennom dette er det indirekte skrevet om dem som ble igjen. Dette ved at syn på- og meninger om bygda og dem som bor der, er fremmet og mer eller mindre gjort legitimt. Siden forskningen innehar denne dreiningen vil denne studien hjelpe til med å kaste lys over de som bor på bygda sine egne forklaringer og meninger om bygda, og det livet som tilsynelatende leves der. For å gjøre dette vil jeg ta utgangspunkt i foreliggende forskning, for å på denne måten kunne se om de som ble og de som ikke bor der har samme oppfatning av bygda. Med dette får jeg muligheten til å komme med et mer nyansert bilde på bygda, og av dem som bor der, i forhold til det som allerede eksisterer. Da forskningen viser at det hovedsakelig er jentene som flytter fra bygdene (Heggen 2002) er det de jentene som blir igjen som vil være mitt felt i denne studien. Da det viser seg at jentene som reiser ut hovedsakelig gjør det for å ta høyere utdanning (Heggen 2002; Wiborg 2003), er det ikke bare forskjellen mellom bygd og by som vil bli belyst fra jentene som ble igjen på bygda sitt perspektiv. Også to ulike livsstiler, samt forskjell i verdier, vil indirekte være med å prege min studie.

Dette tema er ikke bare faglig interessant, men også samfunnsmessig spennende. Mange vil si at vi i dag lever i det som blir omtalt som det moderne samfunnet. Det tradisjonelle er ikke lenger en gylden vei en skal følge, det er opp til en selv hvordan en skal skape sitt eget liv. Frie individuelle valg står i fokus, samtidig som mobilitet blir løftet frem som et ideal. Med dette er en mer enn noen gang før frikoblet fra tradisjonelle og kulturelle bindinger (Giddens 1990; Bauman 1991; Beck 2004). Bygda er på mange måter et bilde på det typiske og

tradisjonelle norske, og gjennom Økland sitt sitat er ikke bygda særlig trendy, men et sted hvor *"Mennesker realiserer seg gjennom plenklipping og hagestell"* (Hestad 2011:2). På den andre siden, i henhold til moderniseringen og urbaniseringen står bygda nå i spenningen mellom tradisjon og kontinuitet på den ene siden, og globaliseringsprosessene og omstillingene som med dette finner sted, på den andre siden. Med andre ord vil dette si at det foregår en konflikt i dagens samfunn. Mellom kreftene i storsamfunnet og det lokale. På den ene siden står det sterke storsamfunnet som forteller om de yrker og bosteder som er verdt å trakte etter, og som gir signal om hva som må ofres for å oppnå de framtidige goder og bedre betingelser. Dette kan i sin tur ha bidratt til at så mange unge nå velger å forlate bygda, til fordel for et mer urbant liv i byene. På den andre siden er det krefter i lokalsamfunnet som binder ungdommen i de sosiale nettverkene de er vokst opp innenfor, som familie, slekt og sosialt miljø. Noe som igjen kan bidra til at ungdommen velger å bli på bygda (Nordland 1979; Rye 2006). Likevel, en effekt av moderniseringen er at det i dag foregår en stadig urbanisering med tapping av unge mennesker fra bygdene og inn til byene. Forskning viser at det aller helst er unge jenter som velger å flytte fra bygda, og noen av grunnene som er funnet til dette er søken etter en bedre utdanning, bedre jobbtillbud og bredere muligheter enn hva bygda klarer å tilby (Haugen og Villa 2003). Grunnlaget for lokal kulturpåvirkning kan derfor bli svekket, både ved at det kulturelle særpreget blir svakere og ved at økt mobilitet gjør at lokale arenaer for samhandling blir mindre viktig enn før. Derfor er det dem som sier at kjønn, utdanning og yrke etter hvert har fått større forklaringskraft enn by/land (Heggen 1993). En kan kanskje få inntrykk av at alle ungdommer reiser fra bygda og inn til byene, i søken etter høyere utdanning og den urbane livsstilen. Slik er det likevel ikke, noen blir. Disse har fått begrenset oppmerksomhet i forskningen, sett i forhold til dem som valgte å reise ut, noe også Rye (2006) påpeker. Dette er en vel så viktig gruppe å studere, dersom de som dro gjorde det på grunnlag av bevisste valg, er det ikke dermed mulig at de som ble også gjorde det bevisst?

Utover den faglige og samfunnsmessige viktigheten rundt dette tema, ligger det her også en personlig interesse i bunn. Gjennom arbeid med bacheloroppgaven i sosiologi ble jeg oppmerksom på hullet som eksisterte i denne type flytteforskning. Dette sett i sammenheng med at jeg selv er fra bygda, og med dette har reflektert en del over hva dette innebærer og betyr. I bacheloroppgaven var temaet bygdejentene som valgte å flytte fra bygda for å ta høyere utdanning, og deres syn på- og meninger om hjemstedet og de som ble igjen. Gjennom arbeidet med bacheloroppgaven kom grunnene til at unge jenter flytter fra bygda

frem. Basert på dette kan det virke som om disse to gruppene lever to vidt forskjellige liv, til tross for at de er på samme alder og kommer fra samme sted. Bacheloroppgaven ga en smakebit på hva den ene gruppen mener, nå gjennom masteroppgaven håper jeg å kunne belyse den andre gruppens syn og meninger også.

1.2. Problemformulering

Fokuset ligger på ungdom sitt syn på bygda, dem som enda ikke har tatt et valg om å bli eller flytte, men kanskje spesielt på utflytterne sine meninger om bygda og om det livet som etter deres mening leves der. Det å reise ut blir sett på som det rette, og livet som leves på bygda er ikke noe å trakte etter. Vi vet mye om dem som flyttet, motiver for flytting og deres syn på bygda. Dem som ble derimot, hvorfor blir de, og hva skiller dem fra de som flyttet?

Hensikten med denne oppgaven er å få innsikt i erfaringer og refleksjoner rundt immobilitet blant jenter på bygda. Problemstillingen blir derfor:

Hvordan gjøres immobilitet meningsfullt for bygde-jenter?

For å konkretisere vil denne studien inneholde fire underproblemstillinger, og dermed fire analysedeler.

- 1) Hvordan fortolker bygdejentene bygdesamfunnet?
- 2) Gir felles bygdebakgrunn en vellykket samhandling med utflyttede bygdejenter?
- 3) Er det et annet livsprosjekt på bygda enn i byen?
- 4) Hvorfor foretrekkes bygda fremfor byen?

For det første vil det bli sett på bygdejentenes fortolkninger av bygda, og dermed motiver for å bli. Det å bli på bygda blir ikke sett på som verken fruktbart eller givende for egen utvikling. De som flytter ser på det å bli som tap av frihet og selvstendighet (Wiborg 2003). Selv om denne gruppen ser det slik, så er det ikke dermed sagt at dette er sant. Og dersom det oppleves som sant for dem, trenger det ikke bety at det er sant for dem som blir igjen i bygda.

Mitt andre fokus vil være samhandlingen mellom dem som blir og dem som flytter. De som valgte å reise har, som vi så vidt har vært inne på, et syn på dem som ble på bygda som ikke nødvendigvis er positivt. Det er et liv de selv ikke ville valgt for seg selv i den fasen av livet de er. Bygdejentene som ble blir på denne måten indirekte dømt for sin immobilitet, basert på utflytterne sine meninger og verdier. I denne delen skal derfor forholdet mellom dem som ble og dem som ikke ble bli sett på, denne gangen fra de som ble igjen sitt perspektiv. Opplever

de som ble igjen i bygda seg forskjellige fra dem som reiste? Dette er spennende å se på, da dette er to grupper som i utgangspunktet har ganske lik bakgrunn, både geografisk og kulturelt.

Min tredje innfallsvinkel for å finne bygdejentenes fortolkning av bygda er spørsmålet rundt hvorvidt det er et annet livsprosjekt på bygda enn i byene. Wiborg (1999) finner i sin studie at de som velger å forlate bygda ser på det å få barn som å kaste vekk ungdommen, de ser heller ikke særlig opp til dem som får barn tidlig. Dette er unge voksne som har reist for å ta høyere utdanning, og med dette er de på et annet sted i livet enn dem som ble igjen i bygda og som gjerne har yrkeskompetanse. Forskning viser at tendensen er at kvinner i mindre sentrale strøk får barn tidligere enn kvinner i sentrale strøk (Lappegård 1999). I denne delen vil myten om at alle som blir på bygda får barn, bli satt i fokus. Det er ikke sagt at en får barn, eller ønsker barn i ung alder, selv om en blir på bygda. Dette deltema vil belyse bygdejentene sine egne syn på etablering, og hva som er opplevde grunner til- og syn på tidlig etablering.

Mitt fjerde, og siste tema, vil ta for seg bygdejentenes syn på livet de har valgt vekk, til fordel for bygda. Et liv i byen, og de mulighetene dette ville gitt. Bygda symboliserer for mange det norske, det tradisjonelle, det trygge. Et godt sted å oppdra barn, lite kriminalitet og et omsorgsfullt fellesskap. Likevel er bygda utsatt for mye utflytting, og da spesielt blant bygdejentene (Haugen og Villa 2003). Likevel, linjene mellom by og bygd, det urbane og det tradisjonelle, er i ferd med å bli mer uklare enn hva de tidligere har vært. Bygda nærmer seg byen ved at urbane verdier og levesett sprer seg til bygda, mens byen nærmer seg bygda ved at byen vokser seg innpå bygda i form av boligutbygging (Berg og Lysgård 2004). Symboliserer immobilitet at bygda er et trygt prosjekt eller er det et immobilitetsvalg tatt på bakgrunn av ønsker og verdisyn. Berg og Lysgård (2004) påpeker at en vet for lite om folks bilde av bygd og by, og dermed heller ikke hvilken innflytelse dette bildet har på folks handlinger i forhold til bygd og by. Sett for eksempel i sammenheng bakgrunn for bostedsvalg. I forhold til denne studien er dette høyst relevant, da samtlige informanter bor innen pendleavstand til en småby. Dette er en by som stadig er i vekst, i likhet med kommunen informantene kommer fra, noe som igjen fører til en relativt stor nærhet mellom bygd og by.

1.3. Teoretisk rammeverk og begrepsavklaring

Berg og Lysgård (2004) mener en nå kan snakke om urbaniteter og likens ruraliteter. De mener urbanitet og ruralitet er basert på ulike konstruksjoner eller forståelser til ulike tider og steder. Disse eksisterer også side om side, og konstruksjoner av de to begrepene er koblet sammen, det ene forutsetter det andre. Til tross for at bygd og by blir mer lik, er det av denne grunn fortsatt meningsfylt å snakke om rurale og urbane områder, og bygde- og byforskning. Likevel kan ikke ruralitet og urbanitet forstås kun som representasjoner, dette da ruralitet og urbanitet er forstått som sosialt og kulturelt konstruerte kategorier, og de er forankret i nåtids og fortids sosiale, kulturelle og økonomiske strukturer. Denne oppfatningen er den som er mest rådende i dagens bygdeforskning (Berg og Lysgård 2004). En innfallsvinkel som også vil være denne studiens.

I tillegg til tidligere forskning vil jeg bruke to overordnede vinklinger for å se på bygdejentene som ble sitt grunnlag for immobilitet. Fortolkningene av bygda vil bli diskutert ut i fra et sosialkonstruktivistisk perspektiv og hvordan dette påvirker bostedspreferanser, sett i lys av Bourdieus strukturteori og refleksiv modernitetsteori. Disse to vinklingene, eller posisjonene, står i motsetning til hverandre. Mens modernitetsteori er aktørbasert er Bourdieus strukturbasert. Men dette blir temaet mitt sett på i to ulike perspektiver, og på denne måten vil en få et bredere bilde og en mer nyansert forståelse av fenomenet bygdejenter som blir på bygda. Det har vært vanlig å bruke Bourdieus perspektiv når det kommer til flytte, utdanning og bostedsvalg (se for eksempel Rye 2006). I denne studien vil en slik vinkling kunne bidra til å gi en forståelse for den forskjellen som kanskje kan forklare motsetningene mellom bygd og by, og mellom dem som ble og dem som valgte å reise fra bygda. For å kaste et noe annet lys over temaet mitt vil jeg bruke moderniserings teori representert med Giddens, Beck og Bauman. Grunnen til det er at dette er posisjoner innenfor sosiologien som kan beskrive det samfunnet vi i dag lever i, og dets særegenheter og utfordringer en som samfunnsborger må forholde seg til. Dette er viktig for å gi et bilde på de trender en finner i dagens samfunn. I forhold til denne studien sett i sammenheng med globaliseringsprosesser som urbanisering og individuelle og reflekterte valg en må gjøre for å skape sitt seg selv, og sitt livsprosjekt. Bygda er i endring og befinner seg i spenningen som ligger mellom det globale og det tradisjonelle, og flere flytter inn til byene. Når trenden er mobilitet og individualisering, hvilke motiver har da unge som blir på bygda for å bli?

Gjennomgående i denne studien vil forholdet mellom bygda og byen være, samt forholdet mellom jentene som ble på bygda og dem som ikke ble. Jentene i denne studien ser seg selv

hele tiden i forhold til byen og jevnaldrende som flyttet fra bygda. Utdannelse blir her indirekte en faktor, siden det blir sett i sammenheng med mobilitet og byen. Oppgaven vil heller ikke direkte skille mellom ulike sosiale klasser eller grupper, i bygda og i byen. Til tross for at dette eksisterer vil denne studien ha en noe generell fremstilling, og kommer til å skille mellom det jeg vil kalle urban habitus, samt rural habitus som er inspirert av Rye (2006).

1.4. Oppgavens disposisjon

I denne oppgaven vil jeg i følgende kapittel gjøre rede for det teoretiske rammeverket og tidligere forskning som vil bli brukt i analysedelen. Kapittel 3 vil ta for seg det metodiske, hvor datamaterialet og refleksjoner rundt dette, vil bli drøftet. Det fjerde kapittelet vil være analysedel, og denne vil være delt inn i fire deler. Jeg vil først se på bygdejentenes fortolkning av bygda, her vil tema som tradisjon og opplevelse av at ”alle kjenner alle” bli tatt opp. I andre analysedel blir tema dem som flyttet fra bygda, og hvordan samhandlingen mellom dem som ble og dem som reiste oppleves fra dem som ble sitt ståsted. Her vil det materielle skillet mellom gruppene bli sett på, samt hvorvidt de deler samme verdisyn på grunnlag av lik bygdebakgrunn. Tredje analysedel vil dreie seg om spørsmål rundt livsprosjektene på bygda, hvor forskjellen mellom de jentene som ble og fikk barn, og dem som ble men ikke enda har fått barn, kommer frem. I fjerde og siste analysedel blir det faktum at bygdejentene gjennom immobilitet har valgt vekk byen belyses. Hvordan de ser på byen i forhold til byen, og hvorvidt de opplever å ha gått glipp av noe. Deretter vil oppsummering, konklusjon og forslag til videre forskning følge i kapittel 5.

2.0. Teoretisk og empirisk tilnærming

Denne delen av studien vil først redegjøre for oppgavens teoretiske og empiriske posisjonering. I påfølgende underkapitler vil først Bourdieu inspirert strukturteori, og tidligere forskning i tråd med dette, presenteres. Deretter vil relevant refleksiv modernitetsteori bli presentert, også dette i sammenheng med forskning som innehar denne posisjonen. På bakgrunn av dette vil ulike forståelse og fortolkninger av bygda senere belyses i analysedelen.

2.1. Bakgrunn for teoretisk og empirisk posisjonering

Det finnes mye forskning på bygdejenter, og deres følelser rundt bygda. Hovedtyngden har så langt i forskningen dreid seg om utflytting fra bygdene, og hvordan ungdommen opplever sitt eget lokalmiljø. Dette er ungdom som enda ikke har tatt et valg om å bli eller flytte. Likevel er det kanskje spesielt utflytterne sine fortolkninger av bygda og om livet som etter deres mening leves der, som blir belyst. De ulike fortolkningene av bygda som kommer frem gjennom tidligere forskning er også i hovedsak belyst gjennom to ulike teoretiske perspektiv, Bourdieu inspirert strukturteori og refleksiv modernitetsteori. Som analysegrep er disse to teoretiske utgangspunktene i liten grad sett i sammenheng. Mens Rye (2006) har sett mobilitet og immobilitet på bygda i lys av Bourdieu, har Haugen og Villa (2003;2005), Fosse (2004) og Wiborg (2003) på sin side sett slike spørsmål gjennom modernitetens refleksivitet og individualisering.

Denne studien vil se immobilitet i lys av både Bourdieu inspirert strukturteori og refleksiv modernitetsteori. Immobilitet vil dermed bli studert i henhold til at bygda er en sosiokulturell konstruksjon. Denne måten å betrakte bygda på vokste frem på 90-tallet og var inspirert av den postmoderne tenkningen. Sosialt rom ble betraktet som produsert og reproduert gjennom sosial handling, og det rurale ble dermed sett på som en sosial og kulturell konstruksjon. Det er også denne tilnærmingen som er gjeldende i dagens bygdeforskning (Berg og Lysgård 2004). Grunnen til at den er relevant for denne studiens innfallsvinkel er at det er den enkeltes konstruksjon av eget liv på bygda og hva bygda symboliserer, som kommer frem. Fokuset ligger ikke på det innholdsmessige i et ruralt område, som befolkningsantall eller næringsliv, men heller de ulike representasjonene og forestillingene som eksisterer rundt det rurale. Berg og Lysgård (2004) peker på at denne forståelsen av det rurale er viktig, fordi hvordan det rurale konstrueres, hvordan det erfares og forhandles frem, er avgjørende for sosial praksis.

Ved at studien belyser immobilitet blant bygdejenter gjennom strukturteori og aktørteori gir dette et bredere bilde på nevnte immobilitetsspørsmål, enn hva de hver for seg ville gjort.

Dette fordi det er to motstridende forestillinger om samfunnet. Birkelund (2000) har tatt for seg disse to teoretiske utgangspunktene og sett på om moderniteten i dagens samfunn har tatt strukturteoriens plass som forklaringsvariabel. Hun mener at en satt på spissen kan si at det eksisterer et skille blant sosiologer, hvor teoretikerne ser den økte individualiseringen, mens empirikerne på sin side ser stabil strukturell ulikhet. Dagens forskning innehar med dette to ulike samfunnsfokus. I følge Birkelund (2000) ser moderniteten sosial ulikhet generelt sett gjennom kultur, identitetsutvikling og mangfold. Likevel, når en på samme tid tar med strukturer i arbeidslivet og i familien, samt ser på utdanning og fordeling av lønn, påpeker Birkelund (2000) at en her fortsatt finner stabile mønstre og ikke nødvendigvis den økende individualiseringen som modernitetsteoretikerne beskriver. På grunn av at de to vinklingene med dette kan sies å leve side om side i dagens samfunn, vil det være fruktbart å belyse immobilitet både gjennom et strukturelt og et aktørbasert lys.

Konstruksjonen av bygda vil kunne være preget av egne valg, ved at en ser bygda ut i fra egne verdier, ønsker og mål i livet. På den andre siden vil konstruksjonen av bygda være preget av strukturene som allerede ligger der, i tråd med Rye (2006) og hans diskusjon om en felles rural habitus. Berg og Lysgård (2004) sier at det er på lokalt nivå forhandlingen om hva det rurale er, eller hva det bør være, finner sted. Og med dette hvilke handlinger som er legitime for de enkelte områdene. Ulike mennesker konstruerer ulike bilder på det samme, sett i forhold til hvilken sosial gruppe de tilhører, hvem de er. Likeledes om individet har det, har også steder sin egen identitet. Et sted kan likevel inneha flere identiteter, dette på bakgrunn av hvilken identitet det bli tillagt av det enkelte individ (Rose 1995). Slik vil synet en har på et sted og følelsene en har rundt stedet være med å påvirke immobilitet, likeledes som mobilitet. Hvorfor en blir på et sted vil derfor være avhengig av hvilken betydning en tillegger stedet. Rose (1995) støtter dette når hun sier at ulike sosiale grupper ser på steder ulikt. Dette kan for eksempel være på bakgrunn av ens klasse eller ens kjønn, altså ens personlige identitet. Med dette er stedsidentitet komplekst.

Når det gjelder dominerende forestillinger og identitet knyttet til bygd og by, finner Berg og Lysgård (2004) en tvetydighet. På den ene siden blir bygda sett på som et kjedelig og tradisjonelt sted, mens byen er moderne og spennende. På den andre siden har en et bilde av bygda som idyllisk og trygt, mens byen representerer bråk og utrygghet. Dette første bildet er ofte det media fremstiller, og bygda blir med dette fremstilt som det negative sett i forhold til byen som representerer det positive. Den andre vinklingen snur dette bildet, bygda er det

positive med sitt sunne og rene omgivelser, samhold og trygghet. Byen blir her det negative, med sine grå omgivelser, utrygge gater og usunne aktiviteter som pub og restaurant besøk.

Rose (1995) sier at stedsidentitet også blir påvirket av den stadig økende strømmen av informasjon og mennesker som skjer i samfunnet. Dette er med på å utfordre den opplevde stedsidentiteten som allerede er etablert. Hun hevder videre at mennesker ofte ser seg selv i forhold til andre, gjennom kontraster, noe som også gjelder for hvordan en oppfatter steder. By blir sett i forhold til bygd og på denne måten får de ene en identitet som indirekte blir sett i kontrast til den andre. Likevel, dagens flytende grenser gjør at også identiteten flyter. En flytter, opplever andre kulturer, steder og lignende. Rose (1995) sier at dette kan være med på å gjøre kontrasten til andre vanskeligere å se enn før. Når det i denne oppgaven blir knyttet spørsmål til immobilitet gjør det at de som blir på bygda i stor grad fortsatt kan se seg selv, og sted, i kontrast til andre. I dette ser en både modernitetsteori og strukturteori. Struktur gjennom kontraster, i tråd med Bourdieus begrep om klassifiseringer. Modernitetsteori i og med at det ikke er like enkelt som før å se seg og stedet i kontrast til andre individer og steder. Satt på spissen kan en si at en gjennom moderniteten ser en seg selv i sammenheng med noe eller noen, til tross for at det ikke er lik en selv, men dersom en ser seg gjennom kontrast ser en seg selv og steder forskjellig fra noe annet.

2.2. Bourdieu

For å belyse bygdejenters bostedsvalg vil det være hensiktsmessig å bruke Bourdieu og hans strukturperspektiv. I hans perspektiv er valg en tar basert på strukturer som allerede ligger i samfunnet. Bourdieu (1995) omtaler ”valgene” som de sosiale aktørene gjør for *standpunkter*. Dette kan ikke sammenlignes med refleksive valg, fordi standpunktene blir tatt på grunnlag av ens bakgrunn, og ikke ens individualitet. Valg blir gjort gjennom handling som ikke forutsetter valghandlinger. Dette gjør at immobilitet kan forklares ut i fra ens sosiale bakgrunn og de egenskaper og kvaliteter som ligger i den. Hvor en velger å bo kan dermed være en beslutning en ikke direkte har tatt, men som implisitt allerede ligger der. Videre vil derfor Bourdieu og deler av hans strukturperspektiv bli presentert, med vekt på hvordan en kan tolke bygda, samt forstå bostedspreferanser ut i fra denne. Bourdieu og hans teori om klassifisering vil bli gjennomgående.

2.2.1. Valg basert på ens habitus

Bourdieu (1995) hevder at mennesker har en gitt habitus, men dette mener han at en person er ulikt disponert for forskjellige kvaliteter og særpreg. Ens habitus blir bestemt av ens bakgrunn og kollektive historie og blir med dette reproduisert gjennom sosialisering og arv. Dette er dermed ikke personlige egenskaper, men egenskaper en innehar i kraft av den sosiale gruppen en tilhører. Det handlingsfeltet en person har, og den livsstilen en fører, må dermed sees i sammenheng med gruppen en tilhører. Bourdieu (1995) peker på at ulike grupper har ulik smak, som igjen defineres som menneskets sosiale stedssans, dermed hvilken oppførsel og egenskaper som passer seg for ens sosiale posisjon. Dette gjør igjen at en ser seg selv, og posisjonerer seg, i kontrast til andre grupper, noe Bourdieu (1995) kaller klassifisering. Dette vil si at en automatisk gjerne tar avstand fra andre grupper. Dette ved at en felles habitus indirekte betyr en felles forståelse av samfunnet en lever i, gjennom dette en forståelse av seg selv, og sist et skille fra andre grupper.

Ens habitus er igjen strukturert etter ulike kapitalformer, sosial, symbolsk, kulturell og økonomisk kapital. I følge Bourdieu (1995) er det ulikhet i den kulturelle og den økonomiske kapitalen som gir forskjellig handlingsfelt for de ulike sosiale gruppene. Habitus fungerer dermed som en form for innebygde skjema. Disse skjemaene inneholder ulike kvalifikasjoner og verdier som gjør at medlemmene i de ulike gruppene er disponert for bestemte typer handlinger. Denne inndelingen gjør at forskjeller mellom de sosiale lagene blir forsterket, da habitus påvirker hvem en føler seg lik. På denne måten blir de objektive sosiale forskjellene også en del av folks subjektive bevissthet, som igjen gjør at de generelle sosiale ulikhetene vedlikeholdes (Bourdieu 1995; Schiefloe 2003). For ikke å tolke for bokstavelig så vil det selvsagt være ulike sosiale grupper på bygda, likeledes som i byen. Til tross for at det videre vil bli sett på rural habitus og urban habitus, er dette et grovt dannet bilde.

Bourdieu (1995) snakker om at en kan knytte en status til en gruppe, blant annet ansvarsløshet til ungdommer. Bygdejenter som har flyttet fra bygda knytter stagnasjon, tapt frihet og manglende ambisjoner til jentene som blir på bygda (Wiborg 2001). Ekskludering og inkludering foregår på bakgrunn av en forståelse av "oss" og "de" sier Bourdieu (1995). Dette er som sagt en bærekraftig tendens i forhold til klassifiseringene fra de som har flyttet fra bygda. Det er ikke dermed sagt at dette er en fortolkning de bofaste på bygda deler. Dersom det er snakk om en felles "rural habitus" vil det heller kunne tenkes at bygdejentene ser seg selv i forhold til de som bor i byen, og ikke nødvendigvis de som har flyttet fra bygda. Forestillinger er strukturert ut i fra klassifiseringer sier Bourdieu (1995). Det vil være legitimt

å tro at de som bor på bygda vil se annerledes på å bo på bygda enn hva de som bor i byen gjør, og dermed naturlig nok ha en annen fortolkning av bygda.

2.2.2. Klassifisering og det sosiale rommet

De som bor på bygda kan tenkes å, grovt inndelt, å ha en bestemt habitus, en "rural habitus". Noe som betyr at ens bygdebakgrunn vil spille inn på valg en gjør. Noe det senere skal kommes tilbake til. Dette kan dermed tenkes å bli i motsetning til en urban habitus. En føler seg ikke lik hverandre, en forstår ting ulikt og en tillegger ulike ting ulik verdi. Som vi senere skal se symboliserer bygda og by forskjellige ting. Med andre ord, bygda og by kan oppleves som to forskjellige verdener.

De forskjellige klassifikasjonene gjør at det er mulig å forutsi andre egenskaper ved en person, basert på ens bakgrunn. Individet blir på denne måten delt opp og samlet sammen i forhold til hvor lik en er, og samtidig hvor ulik en er andre. På grunnlag av dette sier Bourdieu (1995) at vi i teorien kan snakke om *klasser*. Klassebegrepet må ikke forveksles med Marx sitt klassebegrep. Det er ikke klasse mot klasse i Bourdieu sin betegnelse, men forskjeller i smak, livsstil og muligheter. Det eksisterer i den forstand ingen samfunnsklasse, men et sosialt rom av forskjeller (Bourdieu 1995). I forhold til at de ulike gruppene, eller klassene, befinner seg i ulike sosiale rom sier Bourdieu (1995) at det er lite sannsynlig at de som befinner seg høyt vil komme til å gifte seg med noen som befinner seg lavt. Fordi det er mindre sannsynlig at de i det hele tatt møtes, og om de møtes så ville de ikke verken forstå eller like hverandre. De som er i samme sosiale rom er mer lik, og dermed vil de forstå hverandre bedre enn hva to med ulike sosial bakgrunn ville gjort. De som fortsatt bor på bygda vil dermed ha en større mulighet til å forstå andre som også bor der. Ved at en klassifiserer seg selv slik den dominerende forestillingen er, trer en inn i allerede etablerte mønstre. De som har flyttet fra bygda og mennesker som bor i byen, klassifiserer de som ble igjen på bygda etter et gitt mønster, de klassifiserer dermed også seg selv, sett i sammenheng med andre.

Likevel trenger ikke nærhet i det sosiale rommet bety enhet, det er bare en objektiv mulighet for nærhet sier Bourdieu (1995). Slike klassifiseringer kan skje innad i bygda også, ved at det også her finnes ulike sosiale grupper. For eksempel mellom de som har barn, og de som ikke har barn. Jentene som ikke har barn, ei heller ønsker seg det i nærmeste fremtid, har ikke nødvendigvis forståelse for de som etablerer seg tidlig. Dette kan også gjelde de som har høyskole utdanning i forhold til dem som har fagbrev, eller i forhold til dem som ikke har

utdanning utover videregående. I forhold til at de som blir på bygda kan bli kategorisert etter gitte mønster, så er det ikke sikkert at de selv ser det slik, de ser kanskje valg. Men dette er ikke nødvendigvis riktig. Bourdieu (1995) sier at selvstendighet er begrenset, og i tråd med hans strukturteori vil bygdejentene som ikke forlater hjembygda være preget av sin bakgrunn, sosialisering og dermed en habitus som sier at deres fremtid er å bli på bygda.

2.2.3. Det sosiale rommet: ulik fortolkning av bygda

De ulike egenskapene og trekkene en gruppe har, må sees i forhold til hverandre. Det er de sammensatte egenskapene hos den enkelte gruppe som gjør at de er forskjellig fra andre grupper. Bourdieu (1995) sier at det er gjennom det sosiale rommet grupper definerer hverandre, gjennom gjensidig utvendighet. Dette i form av nærhet, fjernhet eller rang, i forhold til hverandre. Gruppene fordeler seg i det sosiale rommet basert på hvor de står i forhold til de to differensieringsprinsippene, økonomisk og kulturell kapital (se Bourdieu 1995:35 for figur). Desto nærmere aktørene står hverandre langs de to dimensjonene, desto mer til felles har de. Likeledes, desto lenger fra hverandre de står, desto fjernere er de fra hverandre. Bourdieu (1995) sier i sammenheng med dette at de med høy samlet kapital befinner seg langs den første dimensjonen, dette er for eksempel universitetslærere og arbeidsgivere. Disse står dermed i kontrast til dem som har en lav samlet kapital, for eksempel ufaglærte arbeidere. Likevel kan dette sees fra en annen vinkel, ved at universitetslærere har høyere kulturell enn økonomisk kapital, mens arbeidsgivere har høyere økonomisk kapital enn kulturell. Sosial mobilitet, sett i form av høyere utdanning, innebærer stort sett å flytte fra bygda til en by. Sosial mobilitet innebærer med dette geografisk mobilitet. Med yrkesfag vil det være legitimt å tro at det vil være lettere å bli på bygda, da bygda gir yrkesretta arbeidsplasser. Dermed lar immobilitet seg gjennomføre enklere gjennom yrkesretta utdanning. Dersom en velger yrkesfag innebærer det at en kommer tidligere ut i arbeidslivet enn hva studenter gjør. Sett i forhold til jevnaldrende kan det dermed tenkes at det blir en kapitalfordelig deretter. Mens studentene har mer kulturell kapital enn de som ble igjen, har de som er ute i full jobb en høyere økonomisk kapital enn studentene. Dette endrer seg gjerne når studentene også går ut i jobb, avhengig av studie og arbeid.

Ens sosiale posisjon kan reflekteres i det sosiale rommet sier Bourdieu (1996). Han bruker som eksempel utsagnet ”uten tak over hodet”, og at basert på dette har en person nesten ikke sosial eksistens. Overført til denne studien, gjennom bosted og arbeidsvalg, kan en basert på hva tidligere forskning indikerer, om å ”bare bli på bygda”, sier noe om bygda som sosialt rom i forhold til byen.

En hver klasse har sin egen habitus, denne er frembrakt av betingelsene som er knyttet til en bestemt sosial posisjon. Gjennom disse ulike formene for habitus, og deres evne til å frembringe gitte egenskaper, blir det en systematisk helhet av egenskaper og goder som er forbundet med hverandre (Bourdieu 1995). Habitus er altså et begrep som tilsier at det er indre og relasjonelle kjennetegn ved en posisjon gir grunnlag for livsstilsvalg. Habitus differensierer, atskiller og utskiller, og det fører med seg ulike klassifikasjonsskjema. Dette skaper skille mellom hva som er bra og hva som er dårlig, hva som er rett og hva som er galt, men vurderingene og fortolkningene er ikke de samme (Bourdieu 1995). Hva jentene som bor på bygda synes er rett eller bra, kan andre igjen være uenig i, og omvendt. Dette vil igjen bety at livsstilsvalget de har gjort kan være rett i deres øyne, til tross for at andre grupper kan synes det er uriktig. Ulike grupper bedømmer ulike ting på forskjellige måter, dette på bakgrunn av bestemte prinsipper for hvordan en ser ting på (Bourdieu 1995). Den sosiale orden vedlikeholdes gjennom ekskludering, inkludering, sammenslutninger og atskillelser. De sosiale inndelingene organiserer dermed den sosiale verden. Mennesket definerer seg etter hvordan det sosiale rommet oppfatter dem. Den dominerende klassen vil derfor tillegge seg egenskaper som samfunnet tillegger dem, og på samme måte ta avstand fra egenskaper som i utgangspunktet ikke er tillagt dem. På denne måten reproduseres de sosiale posisjonenes trekk, egenskaper og kvaliteter (Bourdieu 1995). Ved at en tilhører ulike sosiale grupper innebærer dette ulik sosialisering, noe som igjen fører til et ulikt norm og verdisyn. For noen vil derfor det mest naturlige, eller ”riktige”, være å bli i hjembygda, dersom denne tilbyr det en krever og ønsker av ens bosted, sett i forhold til hvilke kvaliteter en er lært å verdsette ved et bosted. Andre er igjen sosialisert på en annen måte, og for dem gir kanskje ikke bygda dem det de trenger for å opprettholde status i den sosiale gruppen de tilhører. En har gjerne foreldre eller søsken som har tilbrakt en periode borte fra hjembygda og dermed verdsetter opplevelser og erfaringer som det kan gi. Dersom en skal anta at det er slik, at en gjennom sosialisering får en ”rural habitus”, vil en felles opplevelse av byen og det urbane være ”det er ikke noe for oss”. En klassifisering som blir tatt for gitt, på grunnlag av ens bygdebakgrunn.

I sammenheng med dette kan en knytte inn hva Bourdieu (1996) sier om at en er fysisk bundet til sted. For å kunne dominere det sosiale rommet må en kunne ha kapitalen til å tilegne seg de kvalifiserte egenskapene for å fungere optimalt i det sosiale rommet. Fødested går til en viss grad foran bosted, da en her har nettverk og kjente relasjoner fra ungdom og barndom. Samt en evner fullt ut den språklige og kulturelle kapitalen som kreves i dette sosiale rommet. Om

en ikke gjør dette vil en kunne føle seg malplassert, og en ville kunne bli utestengt på grunnlag av at en ikke har det sosiale rommets rette kvalifikasjoner eller egenskaper.

I forhold til den sosiale stedssansen kommer begrepet *hexis*, som er den kroppslige måten å erfare og uttrykke ens opplevde sosiale verdi på. Ens posisjon i det sosiale rommet kan komme til uttrykk gjennom holdninger og gester (Bourdieu 1995). De som reiser fra bygda kan endre seg, likeledes som de som blir kan. Dersom en tar opp i seg en annen livsstil gjennom det urban, kan dette komme til uttrykk i møte med hjembygda. Dette gjennom klær, endret oppførsel og en annen holdning til det rurale. Likeledes kan dette gjelde forskjeller mellom de fra bygda og de fra byen, selv om en kanskje ikke lenger kan snakke om et sterkt skille mellom bygd og by (Berg og Lysgård 2004). Likevel, en kan uttrykke mye gjennom svært lite.

2.2.4. Sosial ulikhet, en forklaring på immobilitet?

Som teksten senere kommer inn på så er tendensen i modernitetsteori at ens valg ikke lenger henger sammen med ens bakgrunn og sosial status. Hansen og Mastekaasa (2005) stiller seg kritisk til denne påstanden når det kommer til utdanningsvalg. Utdanning er i denne studien kun en liten variabel, men kan indirekte likevel være en indikator på immobilitet, ved at en må flytte fra hjembygda for universitetsutdannelse og de fleste høyskoleutdannelsene. Det har ikke jentene i denne studien gjort. La oss dermed forsøke å se en sammenheng i kritikken mot refleksive utdanningsvalg overført til forklaring av bostedspreferanser.

Det norske utdanningssystemet er uavhengig av sosiale posisjoner og økonomi, kjønn og geografiske forhold, når det kommer til hvem som kan ta høyere utdanning (Hansen og Mastekaasa 2005). Det skal dermed ikke lenger være noe utpreget skille mellom by og bygd når det kommer til hvem som tar høyere utdanning, eller hvem som bor hvor. Det er en utjevning i sosial bakgrunn når det gjelder høyskolefag, men fortsatt er det slik sier Hansen og Mastekaasa (2005), at denne utjevningen ikke er like stor når det kommer til universitetsutdannelse. Hansen og Mastekaasa (2005) sier på bakgrunn av dette at hovedtendensen fortsatt er sosial ulikhet når det gjelder høyere utdanning. Et argument for hvorfor det er slik er at selv om den utdanningen en tar er med på å avgjøre hvilken status den enkelte oppnår, så spiller fortsatt bakgrunn inn på hvilken utdanning en faktisk tar. Foreldrenes sosiale posisjon er dermed ikke direkte utslagsgivende for ens egen status, men indirekte (Hansen og Mastekaasa 2005). Overført til immobilitet vil dette kunne si at dersom ens foreldre ikke har høyere utdanning vil det igjen kunne føre til at en selv ikke tar det.

Hvorvidt en kan kombinere høyere utdanning og bofasthet på bygda kommer an på hvor sentralisert bygda er.

Når det gjelder sosial ulikhet har den franske sosiologen Raymond Boudon (1974) tre generelle forklaringer på dette. Han ser på sosial ulikhet i forhold til skjev rekruttering til utdanning. La oss likevel bruke hans logikk som inspirasjon, og overføre dette til et beslektet emne, immobilitet og bostedspreferanser.

Den første forklaringen kaller han verditeori. Denne går ut på at mennesker i lavere sosiale klasser ikke har det samme behovet, eller interessen, for utdanning. Dette er fordi sosialiseringen de har gått gjennom ikke vektlegger utdanning like sterkt som det høyere klasser gjør (Boudon 1974). Overført til denne studiens tema kan en si at innbyggerne på bygda er sosialisert inn i rammene om at de er nettopp dette, ”bygdefolk”. Det er på bygda de hører hjemme og der de har sine interesser og livsprosjekter.

Den andre forklaringen Bourdon (1974) på sosial ulik er kulturteorien. Denne tar for seg elever med ulik sosial bakgrunns prestasjonsforskjeller. For å forklare denne forskjellen deles kulturteorien i to. Den første forklaringen innebærer at barn og ungdom i lavere klasser blir mindre stimulert enn hva de i høyere klasse blir, og tenderer å bli skoletaperne da de blir berøvet disse kulturelle stimuliene. Også her kan en dra paralleller mellom byen og bygda. Byen kan her tenkes å symbolisere den høyere klassen siden den er et bilde på det urbane, som igjen er et bilde på mobilitet som igjen kan tenkes å være idealet i det moderne samfunnet (Bauman 2001). De som bor på bygda får ikke de samme stimuliene som de i byen, med tanke på kultur, uteliv, gallerier og lignende. Overført, de med bygdebakgrunn har ikke de samme verktøyene som de i byen har for å fungere optimalt i byen, og omvendt.

Den andre retningen i kulturteorien legger vekt på kulturell kapital. Det som læres i skolen er tuftet på den høyere klasses kultur, og dette gagnar dermed de i høyere sosiale klasser fremfor de i lavere. Men dette hjelper det ikke hvor evnemessig flinke elevene er, så lenge de ikke innehar det rette språklige og kulturelle ferdighetene som kreves for å henge med på skolen (Boudon 1974 ;Hansen og Mastekaasa 2005). Som nevnt, dersom en ser på byen som den høyeste klassen i sammenheng med modernitetens ideal om selvrealisering og mobilitet (Giddens 1990; Beck 2004; Bauman 1991:2000:2001), vil bygda være motstykke som blir sett på som den lavere klassen. De som bor på bygda innehar ikke de samme ferdighetene som en fra byen har, i forhold til å ferdes i urbane miljø. Av denne grunn blir de på bygda.

Boudon (1974) kritiserer likevel disse to forklaringene på sosial ulikhet. Verditeoriens feil er at den går ut ifra at mennesker i lavere sosiale klasser ikke handler rasjonelt. Dessuten henger den ikke sammen med det økende antallet som tar høyere utdanning i alle sosiale klasser, her i sammenheng med majoriteten som flytter fra bygdene og inn til byene (Heggen 1996; 2002). I forhold til kulturteorien klarer ikke den holde helt vann, da personer som presterer likt men har ulik sosial bakgrunn tenderer å velge forskjellig. Ulike utdanning kan dermed ikke forklares ut ifra at prestasjonsforskjeller forklarer hvem som tar hvilken utdanning sier Hansen og Mastekaasa (2005). Gjennom Boudon sin egen kritikk finnes det også kritikk mot å forklare immobilitet på denne måten. Kulturteorien kan ikke forklare forskjell i valg. Dette tar oss inn på Boudon (1974) siste forklaringsmodell, sosial-posisjon-teorien. Denne er en alternativ forklaring til verdi og kulturteorien, og sier at hvilken utdanning en velger er basert på rasjonelle valg. En vurderer kostnaden eller belønningene det gir å for eksempel avslutte eller fortsette utdannelsen. Derfor må grunnen til at ulike mennesker velger ulik utdanning bli sett i sammenheng med kostnadene det bringer med seg, dette variere igjen i ulike sosiale lag. Jentene i denne studien har i all hovedsak valgt å bli på bygda, og kommer kanskje også til å bli der. Kostnadene ved å reise fra bygda kan også forstås i form av sosiale nettverk og familie, og ikke bare den økonomiske kostnaden utdanning tar med seg. Eller som allerede påpekt, gjennom ens fysiske bånd til sted (Bourdieu 1996).

2.3. Immobilitet sett i lys av Bourdieu

Rye (2006) har sett på spørsmål rundt mobilitet/immobilitet på bygda gjennom Bourdieu, han ser det blant annet som mest hensiktsmessig for unge jenter å reise ut av bygda for å ta høyere utdanning. Han presenterer også begrepet ”rural habitus”. Med dette mener han at ens bygdebakgrunn kan være med på å påvirke ens valg og muligheter, samt hvilken måte en ser bygda på.

2.3.1. En konsekvens av ulik konstruksjon av det rurale og det urbane?

Rye (2006) peker på at forklaringen rundt immobilitet/mobilitet kan ligge i at bygdeungdommen konstruerer forskjellige bilder av bygda. Noen ser den rurale kjedsomheten. Disse er gjerne mer tilbøyelig til å flytte fra bygda og inn til byene, på jakt etter mer spennende alternativer enn hva de føler bygda gir. Andre igjen ser den rurale idyllen, disse er dermed mer tilbøyelige til å bli. For dem er gjerne ikke byen idealet, men setter kanskje trygghet og sosiale relasjoner i nærmiljøet høyere enn dem som velger å flytte. Rye (2006) har sett på skillet mellom landbruksungdom og annen bygdeungdom, og dermed dem med gård og dem uten gård. Han finner at langbruksungdommen er mer tilbøyelig til å

foretrekke bygda enn hva resten av bygdeungdommen er. Dette setter han blant annet i sammenheng med odelsrett og tilgang til gårdsbruk, som gir mulighet til å fortsette å bo på hjemstedet. Det kommer frem at det er ikke plikten til å bli eller overta gårde som gjør at landbruksungdommen vil bli på bygda, men lysten. Landbruksungdommen betrakter bygda på en måte som får dem til å ønske å fortsette på bo der. Det kan tenkes at av å vokse opp på en gård får en sterkere bygdeorientering enn hva bygdeungdommen som ikke vokser opp på gård gjør. Rye (2006) finner at landbruksungdommene får overført en kapital fra sine foreldre som gir en bedre nytte i et bygdesamfunn enn i et mer urbant samfunn. Unge som er vokst opp på gård stiller seg dermed mer positiv til bygdesamfunnet enn hva dem som ikke er vokst opp på gård gjør. De vektlegger de idylliske sidene ved bygda mer enn hva de andre bygdeungdommene gjør. De tette sosiale båndene, det naturlige, fredlige og trygge. Med andre ord så velger en og fortsatt å bo på hjemstedet fordi en har et positivt syn på bygda. Vel finner Rye (2006) at de som velger å bli kommer fra familier som ikke er i besittelse av høy utdanning eller høy inntekt, noe en i den studien må se i sammenheng med bondeyrket og dets begrensede inntektsnivå.

Det er trolig ingenting i veien for at også disse ungdommene kunne reist ut, men med den bagasjen de har fått i form av å ha vokst opp på gård, med det positive synet på bygda det har gitt, *velger* de å bli. De verdsetter bygda på en annen måte enn hva andre bygdeungdommer gjør, og Rye (2006) hevder at dette har å gjøre med at de gjennom gårdslivet tilegner seg en mer rural livsstil enn hva andre ungdommer gjør. Dette valget er dermed ikke et refleksivt individuelt valg, men et valg basert på det Rye kaller rural habitus.

Sett i forhold til dem som blir og dem som flytter kan denne positive konstruksjonen av bygda gjelde de som velger å bli, uavhengig av gårdsbakgrunn. Dette kan en også se gjennom forskning gjort av Jørgensen (1994). Med utgangspunkt i ungdommer fra bygda deles denne ungdommen inn i to kategorier, ”slaur” og ”geni”. Her kommer valg rundt mobilitet og immobilitet opp gjennom sosial bakgrunn. Unge som er flinke på skolen ser i mye større grad for seg å flytte fra bygda enn hva de som ikke er flinke på skolen gjør. Generelt finner Jørgensen (1994) at det er ungdommene som ikke har særs erfaring med byen som helst ser det negative med byen. Narkotika og bråk er hva de assosierer med byen, i en kontrast til bygda. De ser også ikke-etniske nordmenn som et negativt aspekt med byen. Det er disse som blir kalt ”slauere”. ”Geniene” på sin side har gjennom foreldre, søsken og idrett- og organisasjoner, mer erfaring med byen, og stiller seg dermed mer positiv til byen. Ved at de besøker byer og utlandet er de mer fortrolig med byen og det urbane. Gjennom slike

erfaringer bygger en seg opp en kulturell kapital som er anvendelig i urbane miljø, og en blir mer mobil sier Jørgensen (1994).

I tillegg til dette ser Jørgensen (1994) en forskjell mellom gutter og jenter. Jenter er mer åpne for å flytte fra bygda, sett i forhold til familie etablering, utdanning og jobbmuligheter. Et annet flyttemotiv er å komme seg unna bygdesladder, noe jentene oppgir som et sosialt problem på bygda. Jentene er også mer åpne for en noe mer moderne og urban ungdomskultur enn hva guttene er. Basert på dette sier Jørgensen (1994) at "slaurene", og da helst guttene, risikerer å ikke utvikle den kulturelle kompetansen som kreves for å fungere optimalt i et urbant samfunn. Ved å distansere seg fra byen og det urbane går en glipp av erfaringer med nettopp dette, med dette blir det urbane noe fremmed en ikke vil ha noe med å gjøre. Jørgensen (1994) sin forskning tyder på at de som har et negativt syn på byen ikke tilegner seg kulturelle ferdigheter som kan konverteres til det urbane. Dette utdyper Rye (2006) som oppgir en rural habitus som mulig årsak til at noen har et mer positivt syn på bygda, og derfor er mer tilbøyelig til å bo på bygda. Munkejord (2005) finner i sitt materiale en sterk bygdeidentitet i forhold til sentrum-prefери, og at en gjennom dette identifiserer seg automatisk bort fra det andre.

Immobilitet kan med dette skyldes rural habitus, og en blir på bygda på grunn av et svært positivt syn på bygda. Immobilitet kan også skyldes et negativt syn på byen, og en blir på bygda da en ikke innehar den kulturelle kapitalen som kreves for å samhandle optimalt i urbane miljø. Likevel, som Boudon (1974) sosial-posisjon teori viser kan en risikere at en sentral del av bildet faller ut når en skal forklare immobilitet kun ut i fra et strukturperspektiv. Nemlig egne individuelle og refleksive valg. Derfor vil refleksiv modernitet videre bli sett på i forhold til spørsmål rundt immobilitet.

2.4. Refleksiv modernitet

Hansen og Mastekaasa (2005) påpeker at det i det moderne samfunnet eksisterer en høyere grad av sosiale mobilitet enn hva det var i det mer tradisjonelle samfunnet. Som nevnt tidligere snakker de om i forhold til utdanning, og at utdanningsvalg nå er en mer individuell prosess enn før. Nå er det opp til en selv og skape sin egen vei, i motsetning til før da en i større grad arvet foreldrenes sosiale posisjon (Hansen og Mastekaasa 2005). Dette synet på samfunnet går på tvers av Bourdieu sitt strukturperspektiv, og vektlegger personlige valg basert på individuell refleksivitet heller enn den samfunnsstrukturelle forklaringen til

Bourdieu. Hvorvidt en bor på bygda vil dermed være basert på om en ønsker å bo der eller ikke.

2.4.1. Det individualistiske samfunnet

Barn og unge blir sosialisert inn i det miljøet de vokser opp i (Heggen, Myklebust og Øia 1993), og av denne grunn vil barn fra distriktene bli innlemmet i bygdesamfunnet helt fra de blir født. Likevel bærer individualiseringen i dagens samfunn preg av at ungdommen i stor grad er overlatt til seg selv når de skal konstruere egen identitet (Giddens 1990). De kan ikke lenger vende seg mot samfunnet for bekreftelse, men må selv reflektere over de valgene de har og hvilke muligheter det er, før de tar det endelige valget som gagnar dem best (Krange og Øia 2005). Dersom dette skulle være tilfelle vil det trygge og gode bygdemiljøet bli satt under hardt press, og vil kunne miste sin betydning for unge mennesker (Haugen og Villa 2003; Paulsgaard 2001). Det moderne samfunnet vektlegger individuelle valg, tatt uavhengig av både sosial og geografisk bakgrunn (Wiborg 2001). Dette gir i teorien de på bygda like store muligheter, og ulike valg, som de som bor mer sentralt til en by.

I følge Beck (2004) setter globaliseringen, som han mener er en drivkraft i det moderne samfunnet, også i gang en større grad av individualisering enn før. Globaliseringen fører til at verden er i et internasjonalt samspill, heller enn nasjonalt. Hvor individualiseringen bryter seg frem som en avløsning for det kollektive. Den institusjonelle dynamikken er basert på enkeltindividet, ikke grupper. Individet er fristilt, det er nå opp til den enkelte å realisere og definere sitt eget livsprosjekt. Utdanning, arbeidsmarked og mobilitet tar ikke lenger utgangspunkt i det kollektive, og på denne måten åpnes det for nye muligheter. Sosiale posisjoner er ikke lenger tilskrevet, og gjennom denne samfunnsstrukturen blir individet tvunget til selv å løse identitetsproblemer. Beck (2004) mener dette fører til svakere klassebegrep og endrede familiemønstre. Denne institusjonelle individualiseringen betyr likevel ikke forvitring av alle sosiale bånd, men heller et spørsmål om hvordan en kan balansere individualisme og samfunnsморal på en ny måte.

Valg av bosted blir med dette en bevisst og gjennomtenkt, refleksiv, handling. Immobilitet er på denne måten ikke en mobilitetsstagnasjon, men heller et bostedsvalg tatt på bakgrunn av egne ønsker.

2.4.2. Immobilitet/mobilitet: et refleksivt valg?

Heggen (2002) mener det kan være relevant å se på ungdom som aktører som gjør valg basert på hva som oppleves som fornuftig der og da. Heggen (2002) har i sin studie fokusert på hvorfor unge jenter fra distriktene synes å se høyere utdanning som det beste valget, mens byjentene gjerne ikke velger dette i samme alderfase. Han mener dette valget er mer eller mindre gjennomtenkt, men at det i all hovedsak virker fornuftig i øyeblikket. Det kan være nyttig å se valgene som blir tatt av jenter innad i bygda på samme måte. Noen ser det som hensiktsmessig å bli boende, andre å flytte. I forhold til at valg blir tatt ut i fra hva som er mest fornuftig vil valget unge jenter tar om å bli på bygda enda kunne endre seg. Ikke minst i forhold til den livssituasjonen mange av dem er i. Med barn, arbeid lokalt, mann og hus, kan bygda virke som det beste og tryggeste nå. Dette kan likevel endre seg når barna blir eldre, og behovene endrer seg, ved at bygda ikke blir viktig på samme måte som før (Villa 2002). Det vil med andre ord være opp til den enkelte, og hvordan den vil skape og konstruere sitt eget liv for å oppnå de resultater som en selv finner ønskelig.

La oss sette dette i sammenheng med Anthony Giddens (1990), og hans refleksivitet. Han sier at mennesket selv velger rammene for sine egne handlinger, basert på refleksiv tenkning. Han mener en må vende seg inn til den menneskelige subjektiviteten. Det vil at en hele tiden må tenker over hva en vil og hva en mener, fordi de tradisjonelle sannhetene er i ferd med å rives ned i det moderne samfunnet. Gjennom dette tvinges individet til å ta stilling til alle handlingsmønstre før de tar valg. Denne situasjonen fører til at det moderne mennesket setter spørsmålsteget med etablerte væremåter og livsmønstre i samfunnet, det Giddens (1990) kaller personlig eller sosial refleksivitet. Bauman (2001) sier at ikke bare er individets plassering i endring, men en har heller ikke noe fast å støtte "livsprosjektene" sine til. I identitetskonstruksjonen må en hele tiden være fleksibel og mottakelig, da det kontinuerlig blir produsert nye muligheter og retninger som overkjører de kjente behov. Verden er flytende og alt er hele tiden i endring. Dette er en uforutsigbarhet som i følge Bauman (2001) kan lede til plage og frykt. Giddens (1990) ser også denne uforutsigbarheten. Han ser på moderniteten som en stekt fremadstormende maskin som ikke lar seg kontrollere, bestående av ulike spenninger og motsetninger som hele tiden blir dratt og dyttet i forskjellige retninger. Han sier at det kan være skremmende å henge med på denne utviklingen, men likevel lønnsomt. Denne utviklingen bringer med andre ord flere muligheter og alternativer på bordet for individet. En kan ikke lenger gå inn i tidligere generasjoners livsløp, og en blir tvunget til å gjøre egne valg. Giddens (1990) sier med dette at moderniteten ikke nødvendigvis symboliserer det trygge,

men at det åpner seg flere muligheter for individet. Ut i fra at dette er en bølge som skyller gjennom hele samfunnet vil også dette gjelde bygda. Dette ser vi blant annet gjennom økende utflytting fra bygdene, de som flytter velger å flytte til fordel for høyere utdanning og et mer urbant liv (Heggen 2002). Dette er et valg de tar, som de ser på som mest hensiktsmessig for egen vinning og realisering. Dette tatt i betraktning vil det kunne være legitimt å tro at de som velger å bli på bygda også tar et valg, basert på *sine* verdier og ønsker for livsløp. Dette ville i tilfelle være i tråd med Bye (2010) og hennes studie som sier at bygdeguttene som blir på bygda bare velger annerledes enn dem som flytter fra bygda. Dette vil det kommes tilbake til senere i kapitlet.

Giddens (1990) nevner spesielt forholdet mellom psykisk nærhet men fysisk fjern. Verden åpner seg og de nye kommunikasjonsmulighetene dette fører med seg lar en ha kontakt med nære selv om de er langt unna. Med dette sagt er verdenssamfunnet åpne for alle, bygd likeledes som by. Immobilitet blir et individuelt valg, en har mulighetene til mobilitet men velger immobilitet. Hvorfor en tar dette valget blir her opp til den enkelte.

2.4.3. Kulturell frisetting

I følge Ziehe og Stubenrauch (2008) er dagens samfunn preget av kulturell frisetting. Det er den teknologiske utviklingen de ser som opphav til dette. Gjennom teknologiens inntog på arbeidsplasser, i kommunikasjonsmedier, i nærmiljø og i trafikk, blir samfunnet mer fragmentert. De ulike delene krever mer målrasjonelle og sentraliserte organisasjonsstrukturer, noe som igjen fører til at de blir mer adskilt fra hverandre. I kjølvannet av denne utviklingen følger ødeleggelse av kulturen. Med dette mener de samfunnet og dets symbol, identitetsmønster og meninger. Familie, geografi og klasse betyr mindre og mindre.

Denne ødeleggelsen av tradisjoner virker dermed inn på hvordan den enkelte forstår seg selv. Ziehe og Stubenrauch (2008) sier at de sosiale klassene ikke lenger kan fungere som bakgrunnsteppe for hvordan en skal forstå seg selv og andre, en må skape sin egen biografi. Dette betyr at flere muligheter blir frigjort for den enkelte. En har ikke sosial bakgrunn å orientere seg etter. Ved at det ikke er forsket direkte på jentene som ikke flytte fra bygda, er det bare sagt mye om den indirekte. Tendensen er at bygdejentene som blir på bygda fortsatt blir sett på som tradisjonelle, og har et liv som innebærer barn, hjem, og liten utvikling og selvrealisering (Wiborg 2001). En kan si de blir omtalt på bakgrunn av den tradisjonelle livsstilen de antas å ha. Det er likevel ikke lenger en selvfølge at foreldre overfører sine

verdier og normer til barna. Ziehe og Stubenrauch (2008) mener denne primærsosialiseringen er erstattet med sekundærsosialisering, i form av teknologi og media. Dagens ungdom er derfor kulturelt frisatt sine foreldres sosiale posisjon i samfunnet. På denne måten blir prosessen med å skape seg selv dermed blir et kontinuerlig livsprosjekt, hvor en hele tiden endrer både selvoppfatning og livsstil. I likhet med Giddens (1990) og Bauman (1991: 2000: 2001) mener Ziehe og Stubenrauch (2008) derfor at samfunnet, i større grad enn før, gir oss valgmuligheter når det kommer til hvordan en skal leve, og skape seg selv. Denne kulturelle frisettingen fører med andre ord til at samfunnet ikke lenger er et samfunn der en arver sosial bakgrunn, men heller et samfunn der en kan velge hvem en er.

Problemet i denne flytende verdens uendelige hav av muligheter blir i følge Bauman (2000;2001) ikke å ha en anerkjent identitet, men heller hvilken identitet en skal velge. Giddens (1990) sier en skaper sine egne rammer, noe Bauman også mener, men at rammene en tar sine valg rundt snart vil smelte bort og erstattes av nye (Bauman 2000;2001). I tråd med Giddens (1990) må individet hele tiden konstruere seg selv og sitt eget liv. Ziehe og Stubenrauch (2008) mener den kulturelle frisettingen gir mennesket mulighet til selv å forme sine egne livsløp, ved at en ikke lenger er bundet av tradisjon når det gjelder klassetilhørighet, yrkesvalg, bosted og interesser (ibid). Skyggesiden med at det nå yrer av livsstilstilbud og valg, er at dette skaper en viss ambivalens. Denne økende friheten fører samtidig til et manglende fotfeste (Bauman 2000;2001: Ziehe og Stubenrauch 2008).

Det er i følge Bauman (2001) lite en kan gjøre for å feste fremtiden. Det er ikke stabilitet i samfunnet, og derfor må individet løsrive seg fra tilstanden en er i flere ganger i løp av livet. Med dette er samfunnet hele tiden i endring, og dette gir igjen rom for å gjøre ting bedre enn hva der er, siden ingenting er avgjort trenger en ikke ta til takke med noe. Dette påvirker alle i samfunnet, uavhengig av sosial bakgrunn. Likevel sier Bauman (2001:142) at det er visse forskjeller. For å ta hans eget eksempel, en som er skodd riktig for å legge ut på havet kan se på det som et spennende eventyr, mens en som ikke er det vil finne havet skremmende. Dette tatt i betraktning kan en spørre seg om bygda for noen kan symbolisere det trygge, dette blir likevel å påstå at bygda ikke henger med på moderniseringens fremtøging. Dersom en ser på samfunnet som det skremmende havet, i tråd med globalisering og individualisering, vil dette trolig være like skremmende for de på bygdene som de i byene. Om en ser mobilitet som det ideelle (Bauman 2001) og da gjerne i sammenhenge med å flytte fra bygda og inn til byene, kan, satt på spissen, et liv på bygda symbolisere stagnasjon.

En står likevel ikke helt fritt når det kommer til å skape seg selv. En er fortsatt avhengig av samfunnet for bygningskisser. Mennesket har ikke lenger faste referansegrupper, og Bauman (2006) sier at en nå må forholde seg til universelle sammenligninger der ingenting er gitt på forhånd. Ved at de "flytendegjørende" kreftene er gått fra makro til mikronivå på denne måten, gjør at konstruksjonen av eget liv helt og holdent faller på en enkelte. En har selv ansvaret for å holde det flytende i form, noe som krever stor oppmerksomhet og anstrengelser. Det er likevel ikke sagt at dette vil være et vellykket prosjekt. Den flytende moderniteten gir en forestilling om mange muligheter, og kombinasjoner, når det kommer til å forme sitt eget liv. De ulike kollektivene klarer ikke lenger binde medlemmene sine sammen med felles historie, gjennom tradisjon, språk eller utdanning. En er ikke gjensidig avhengig av hverandre på samme måte som før lenger (Beck 2004). Bauman (2001) sier som nevnt at i den flytende verden kan en skifte rammer ettersom det passer en, og etter hva som er tiltalende i øyeblikket. Til tross for at dette kan sees på som økende frihet, blir individet tvunget til å leve i en form for lekegrind. Kostnaden av denne friheten er at mennesket glemmer hvordan en selv former sin egen nytte (Smith 1999). Ingenting er sikkert lenger, og gjennom dette blir menneskelige forhold skjøre. Bauman (2001:205) sier at disse skjøre og flyktige forholdene kan være prisen individet må betale for sin rett til å søke sine individuelle valg. Hvilken identitet en har er med dette avhengig av hvor dyktig en er til å velge identitet. Dersom identiteten en har ikke er god nok, kan en alltså velge en annen, og på denne måten kan mennesket alltid begynne på nytt. En må hele tiden være i bevegelse, i flyt. Bauman (1991) fremstiller mobilitet som noe positivt, en må unngå å bli fastlåst. Med dette blir immobilitet indirekte, om ikke direkte, fremstilt som noe negativt.

2.5. Immobilitet sett i lys av refleksiv modernitetsteori

I studier basert på refleksiv modernitetsteori kommer det generelt frem at det er en opplevd sannhet at bygda er et idyllisk og trygt sted, men også at den på mange måter kan være hemmende på ens egen utvikling ved at det er mangel på valg og muligheter (Haugen og Villa 2003;2005; Fosso 1997). Wiborg (2003) har tatt for seg tema rundt unge fra bygdene som reiser ut for å ta høyere utdanning. Hun har sett spesielt på hvordan jentene opplever det å komme tilbake til bygda, og hvordan det er å samhandle med dem på sin alder som gjorde motsatt av dem selv, de ble igjen og etablerte seg heller enn å reise ut og studere. På denne måten blir det løftet frem som det ideelle og forlate bygda, noe som innebærer at modernitetsteori på mange måter blir brukt mot det å bli på bygda. Med dette kan det også se ut som individualisering og globalisering ikke er like gjeldende på bygda som i byen.

Gjennom forskning på dem som forlot bygda kommer det frem at det oppleves en spenning mellom dem som ble og dem som reiste. I forhold til et ruralt liv og et urbant liv er det to forskjellige verdener som møtes, med forskjellige interesser og forskjellig ståsted i livet (Wiborg 2003: Villa 2002:Fosso 2004:Gullestad 1989).

2.5.1. Opplevelse av bygdesamfunnet

Ruralitet oppleves som et konstruert begrep (Berg og Lysgård 2004; Haugen og Villa 2003), og både gutter og jenter ser og fortolker det rurale i kontrast til det urbane. Bygda oppleves som et trygt sted å vokse opp, samt et godt sted å oppdra barn. Bygdas begrensing gjelder derfor ikke i stor grad disse områdene, men når det gjelder ungdomstid forteller forskningen noe annet. I denne fasen blir bygda sett på som kjedelig og hemmende for egen utvikling, det oppleves å være mindre rom for individualitet og valg enn hva det er i mer urbane miljø (Jørgensen 1994; Haugen og Villa 2003).

Som vi allerede har vært inne på gjennom Jørgensen (1994), viser det seg at bygdesamfunnet i større grad enn bysamfunnet, blir knyttet opp mot rykter og sladder. Det viser seg at det helst er jentene som påpeker dette, noe Haugen og Villa (2005) spesielt har sett på. I deres materiale, basert på ungdom i videregående skole, oppgir 60% av jentene at rykter og sladder virker begrensende, mens kun 14% av guttene oppgir det samme. Denne fordelingen var det også når ungdommer i urbane strøk ble medregnet, selv om tallene ikke var like store. I Jørgensen (1994) sitt materiale viser det seg at dette er en dominerende årsak til at jentene i større grad enn guttene ønsker seg vekk fra bygda. Også Haugen og Villa (2005) ser dette, ved at det ikke oppleves som like enkelt å være individualistisk på bygda som i byen. Ved at det er ”trygt og godt” og ”alle kjenner alle” kan dette igjen prege ens frihet til å leve det livet en ønsker.

Sladder og rykter blir med andre ord sett på som noe hemmende for ens liv på bygda, spesielt når en er ung. Noe som gjerne kan settes i sammenheng med at det er i denne perioden av livet en skal utvikle seg og føre sitt eget identitetsprosjekt. Når det gjelder hvem som sladrer oppgir ungdommene i Haugen og Villa (2005) sitt materiale at det er de eldre som sladrer, de ser ikke seg selv som noen som farer med sladder og rykter. En grunn til at eldre kan tenkes å sladre sier Haugen og Villa (2005) er ikke nødvendigvis et negativt tegn, men et tegn på at de bryr seg om menneskene rundt seg i lokalmiljøet. Synet på denne formen for sladder og at ”alle kjenner alle” endrer seg likevel når de unge selv blir voksne og får barn. Når en er i denne livssituasjonen setter en mer pris på at mennesker ser litt etter hverandre (Munkejord

2005). Bygdas ”fred og ro” blir likevel betegnet som positiv også av ungdommen finner Munkejord (2005), noe som kan indikere at det er en positiv del av bygda, men ikke en del som gir ungdommene noe særlig i den fasen av livet de er.

2.5.2. ”Oss og dem”

Som nevnt eksisterer det to dominerende syn hos bygdeungdommen når det gjelder deres syn på bygda. Ungdommene som er bestemt på å bli på bygda, og skape seg et liv der, er positive til hjembygda. Ungdommene som vil flytte, eller har flyttet, er negative til bygda (Jørgensen 1994; Fosso 1997; Rye 2006). Med dette sier Fosso (1997) at det eksisterer en overraskende stor grad av ”oss og de andre” mentalitet hos de unge. Også hun finner at de som flytter ikke ser særlig opp til dem som ble igjen og gikk rett i arbeid. Hun mener videre at det å reise fra bygda må bli sett på som en ”livsreise”, og handler mer om identitetsskaping enn strukturelle trekk i samfunnet. En konstruerer med dette seg selv gjennom å reise fra hjemstedet, med å ta avstand fra det kjente og forsøke å finne noe nytt. Ungdommene som oppgir at de skal bli på bygda har stort sett valgt yrkesfag på videregående, og Fosso (1997) finner med dette at det er en sterk kobling mellom sosial identitet og stedsidentitet. Grunnene disse ungdommene oppgir som positive med bygda, og grunnlag for å bli, er godt skole- og ungdomsmiljø, gode arbeidsmuligheter og godt bomiljø. Ungdommene som planlegger å forlate bygda har et annet bilde på bygda. Der de unge som vil bli ser muligheter, ser de som vil flytte begrensinger. De ser på bygda som et sted uten særlig utviklingsmulighet, ei heller ser de for seg at hjembygda kan gi de spennende arbeid. De ønsker å distansere seg fra menneskene som bor på bygda, og de konstruerer bygda som noe gammeldags, tradisjonelt og stillestående. Fosso (1997) peker på at det ungdommen forteller om bygda mye er basert på eksisterende myter, og de ser ikke, eller tar hensyn til, at også bygda er i endring. Basert på de som ønsker å flytte fra bygda finner Fosso (1997) at bygda er et uegnet sted for å utvikle det hun kaller moderne identiteter.

Trenden er at jentene som velger å flytte fra bygda gjør det for å ta høyere utdanning, noe som kan distansere disse fra bygda og det livet som hevdes leves der. Det viser seg at de som reiser opplever seg forskjellig fra dem som blir igjen. Det at en flytter fra bygda, samt tar høyere utdanning, fører til både geografisk og sosial mobilitet. De reiser med dette på mange måter fra de som blir på bygda, både fysisk og psykisk (Wiborg 2001;2003: Villa 2002). I Wiborgs (2001) materiale kommer det frem at samhandling mellom de som ble og de som reiste er vanskelig, dette ser hun ikke bare i sammenheng med mobilitet, men også likhetsidealet hun mener er i Norge. Med dette mener hun at det er tillagt stor vekt at samhandling skal skje på grunnlag av at en er, eller gjør, det samme. Sett i sammenheng med

mobiliteten høyere utdanning fører med seg, vil dette si at ulikt utdanningsnivå er med på å øke den eventuelle forskjellen som er mellom de som ikke forlot bygda, og de som forlot bygda til fordel for by og utdanning. Rye (2006) har i tillegg til dette vist til at det er økonomisk lønnsomt for unge kvinner å forlate bygdene.

Samhandling blir vanskelig mener jentene som dro, i den forstand at de to gruppene ikke lenger har noe til felles, og med dette ikke noe å snakke om. Jentene som reiste ut sier også at de blir reserverte i samtale med dem som ble igjen i bygda. Tendenser er at de underkommuniserer egen utdanning, verdier og interesser. Dette gjør de for å ikke virke ”høy på pæra”, for å unngå at de skal oppleves som de ”tror de er noen”, samt for å ikke kritisere, eller virke negativ, til livet de som ble igjen på bygda har (Wiborg 2001:2003). Dette resulterer igjen i at det blir helst snakket om felles fortid, heller enn nåtid og fremtid. Det kan dermed virke som det er det ulike verdisynet som skaper den vanskelige samhandlingen, og med dette gjerne manglende forståelse mellom de to gruppene, i forhold til livsstilvalg. En av informantene til Wiborg (2001) følte også det var hennes ansvar å holde samhandlingen i gang, og for å unngå konfliktfylte tema og pinlige situasjoner. Grunnen til dette er at hun anser seg selv som forstår mest, og har mest kunnskap. I denne sammenheng kommer det også frem at de som blir igjen på bygda oppleves å ikke ha gjort et reelt valg om å bli, det bare ble slik. Mens de jentene som ble igjen oppfattes å kun interessere seg for det som skjer i deres verden med hus og barn, er ikke dette like spennende tema for dem som reiste fra bygda for å oppleve et annet miljø. I Munkejord (2005) sitt materiale kommer det frem at kvinnene som bor på bygda opplever å slippe unna det materielle jaget de opplever kvinnene i byene har.

De som flyttet fra bygda tar avstand fra fordommene de mener finnes der. Fordommer mot det som er annerledes, hudfarge, livsstil eller seksuell legning. Villa (2002) peker på at de som ble i bygda blir sett på som naiv, både i positiv og negativ forstand. Bygda kan representere et skjernet og trygt liv, men på den andre siden så mener utflytterne at det finnes en manglende forståelse for det som er annerledes enn hva en selv er vant med. De som valgte å flytte sier i Villa (2002) sin studie at de føler et skille mellom seg og byfolk på grunn av sin egen bygdebakgrunn, men også mellom seg og de som ble i bygda, side de selv har erfaringer fra både bygd og by. Selv ser de på denne todelte miljøerfaringen som positiv, som noe de har vokst på. Valentine (1997) sier at slike opplevde skiller mellom bygd og by også kan oppstå mellom bygdesamfunn, eller innad i bygda. De som flytter tilbake og de som alltid har bodd der ser på seg selv som to forskjellige grupper i bygdesamfunnet, det er dermed ikke

nødvendigvis er snakk om et interesseskille mellom de to. Dette kan innebære at de som alltid har bodd på bygda kan ha et annet interesse- kultur og verdimønster enn den som flyttet og kom tilbake har (Nelson 2001: Villa 2002).

Høyere utdanning, samt det å flytte til en større by, betyr nye impulser og andre erfaringer enn det bygda gir. Dette innebærer i følge Wiborg (2001) at en ser på hjemstedet og dem som bor der, på en annen måte enn før. For dem innebærer livet på bygda en stagnasjon. Dette er likevel bare deres oppfatning, sett fra deres perspektiv og verdisyn. Det er ikke dermed sagt at det er slik, eller at de som blir igjen på bygda har den samme forståelsen for sitt eget liv, ei heller for det livet de som flyttet verdsetter. Likevel kan en si at studentene på mange måter, i tråd med de moderne idealene for selvrealisering og mobilitet, er ”vinneren” i samfunnet. Spørsmålet blir da om de som blir igjen indirekte blir fremstilt som ”taperne”. Linda Marie Bye (2009) har skrevet om unge menn på bygda, og der kommer det frem at disse mennene ofte blir fremstilt som taperne i samfunnet, på bakgrunn av hvor de bor og hva de gjør. Hun finner likevel i sitt kvalitative materiale at disse mennene bare har valgt annerledes, men dette er et valg mennene føler må forsvares sier hun. I forhold til dette vil det kanskje være valid å tro at også jentene på bygda har tatt et bevisst valg om ikke å flytte.

2.5.3. Et annet livsprosjekt på bygda enn i byen?

Tidligere studier (Wiborg 2001: 2003) viser at oppfatningen de bygdejentene som dro fra bygda har er at de som blir igjen på bygda etablerer seg og får barn. Basert på deres erfaring er det de bygdejentene som blir igjen gjør, de arbeider i helsesektoren, gifter seg med en mann fra samme bygd og får barn. Wiborg (2003) intervjuet jenter som hadde flyttet fra bygda for å ta høyere utdanning, og det kommer frem at gjennom deres øyne betyr det å bli igjen på bygda stagnasjon. Barn er ensbetydende med tapt frihet, og det å reise og oppleve verden blir sett på som det ideelle for ens egen personlige utvikling. Wiborg (2001) knytter forestillingen om at bygdas kvinner er familieorienterte til det hun sier er det idylliske bildet av bygdekvinnen. Ikke bare er det å ha og ønske seg barn en del av dette kvinnebildet, men også det at det er svært bra for barn å vokse opp på bygda. Jentene i Wiborgs (2001: 2003) undersøkelse har ikke selv barn, men ser mange fordeler med å oppdra barn i byene, i forhold til kulturtilbud og mangfold. Like funn er gjort av Grimsrud (2000), der jentene trakk frem at byen ga en større form for valgfrihet, mens å oppdra barn på bygda ble sett på som negativt, da bygda etter deres oppfatning var både et lite og sneversynt miljø. Heller ikke jentene i Grimsrud sin undersøkelse hadde barn selv, og det vil være grunn for å anta at deres syn vil kunne endre seg når de selv får barn.

Det etablerte synet hos dem som flyttet fra bygda er dermed at dersom en blir igjen på bygda etablerer en seg og får barn. Dette vil da i all hovedsak gjelde jenter som har yrkesfaglig utdanning, dersom de får barn etter endt fagbrev vil dette bety i begynnelsen på 20 årene. Gjennomsnittsalderen for førstegangsfødende i Norge var i 2010 28,2 år for kvinner (SSB 2010). Størst fruktbarhet var det i aldersgruppen 30-34, tett fulgt av aldersgruppen 25-29 år. Det var dermed i disse to aldersgruppene det var "vanligst" å få sitt første barn i 2010. Det har vært store endringer i disse tallene fra 1970 tallet og til i dag. Størst nedgang har det vært i aldersgruppen 20-24 år, altså aldersgruppen denne studien tar utgangspunkt i. I 1971 fikk denne aldersgruppen om lag 170 barn per 1000 kvinne, mens i 2010 er dette tallet sunket drastisk til 60 barn per 1000 kvinne. Til sammenligning er det den mest fruktbare gruppen i 2010 også den gruppen som har hatt størst oppgang siden 1970 tallet. Aldersgruppen 30-34 har gått fra om lag 80 levendefødte barn til om lag 125 per 1000 kvinne (SSB 2010). Trenden har over tid dermed snudd, og det er ikke lenger like utbredt å få barn tidlig i 20-årene, noe en må se i sammenheng med utdanningsrevolusjonen blant jenter de siste årene. Likevel viser forskning gjort av Lappegård (1999) at alderen for førstegangsfødende er lavere for kvinner i mindre sentrale strøk enn for kvinner i sentrale strøk.

2.5.4. Bygda for liten og bygda for stor?

Villa (2002) bruker begrepet *livsfasebygda*. Med dette viser hun til at bygda utøver en spesiell funksjon sett i forhold til hvilken livsfase en befinner seg i. En opplever men andre ord bygda på forskjellige måter i forhold til hva som er viktig i livet ens der og da. Bygda blir dermed brukt bevisst, og valg om mobilitet/immobilitet blir tatt på bakgrunn av dette. Etter endt videregående velger mange å reise inn til byen, dette er unge mennesker som ikke er bundet til hjemstedet ved at de er etablert med familie, jobb eller bosted (Villa 2002; Rye 2006). Disse kaller Villa (2002) utflyttere. For disse er det ikke lenger tilknytningen til bygda det den en gang var, og som allerede vært innpå er samhandlingen med jevnaldrende som ikke flyttet, endret. Både Villa (2002) og Wiborg (2003) finner at de som har flyttet fra bygda opplever at de må forholde seg til de som bor hjemme på en annen måte en før. Mens noen valgte å flytte vekk, ble de jevnaldrende igjen og etablerte seg med barn. De som ble og de som flyttet lever med andre ord to forskjellige liv. Utflytterne oppgir at de velger å tilpasse seg bygdelivet når de er hjemme, og med dette underkommuniserer egen utdanning, opplevelser og erfaringer livet i byen gir dem. Det blir som nevnt derfor enklest å snakke om felles fortid, heller en om nåtiden.

Når en skal realisere barn og familie, kommer bygda til sin rett igjen. De som en gang flyttet fra bygda for å søke nye utfordringer for å realisere seg selv, vil nå ofte tilbake til hjembygda når en skal etablere seg. De ønsker at barna skal ha en lik oppvekst som de selv hadde, med trygghet og familie rundt seg. Disse kaller Villa (2002) tilbakeflyttere. Om det ikke finnes relevant arbeid i bygda så flytter de likevel tilbake dersom det er muligheter for å pendle. De som flytter tilbake distanserer seg likevel fortsatt fra dem som ble igjen. De er fortsatt ulike på det viset at de som flyttet har erfart både bygdelivet og bylivet, og har gjennom dette utviklet et annet perspektiv på ting. De har en fortid fra bylivet som de ikke deler med dem som alltid har bodd på bygda, men anser ikke bylivet som det mest hensiktsmessige i den fasen de nå er i med etablering og barn. Unge oppgir likevel å vegre seg for å flytte tilbake til bygda dersom ingen av vennene deres også flytter tilbake. Det oppleves også vanskelig å komme tilbake, da de opplever bygdesamfunnet som lukket (Villa 2002; Munkejord 2005). Bygda blir altså sett på som det mest egnede stedet for etablering. Dersom det faktisk er slik at de som ikke flytter fra bygda har etablering som hovedgrunn, så kommer tilbakeflytterne tilbake på samme grunnlag som de som ble angivelig hadde for å bli, etablering. Det skulle dermed være valid å tro at lik livssituasjon kan bidra til å forene de to gruppene. Basert på Villa (2002) sine tilbakeflyttere ser ikke dette ut til å være tilfellet. Det kan tenkes å være to grunner til dette. Den første er at de to gruppene kommer i disse fasene til ulik tid. Den andre grunnen kan være at de som reiser ut har gått gjennom en livsløpsreise (Villa 2002), som de som ble igjen ikke har, sett i form av sosial mobilitet. Av denne grunn kan det tenkes at samhandlingen mellom de to gruppene ikke kommer til å bli enklere. Selv om de skulle velge likt i henhold til etablering så valgte de dette på forskjellig tid. Noe som igjen kan medføre at det alltid vil være en skjevhet mellom de som flyttet tilbake, og de som aldri flyttet. Dersom dette er sant vil et valg en tok når en var 18 år følge en, og vil alltid skape et skille i bygda.

Halfacree og Boyle (1998, i Berg og Lysgård 2004) sier at kontrasterende grupper som skal leve side om side ofte har ulik forståelse av det rurale. Nevnt er de lokale og innflyttere som ikke har bakgrunn fra bygda. Her kan en supplere med de som ble og de som flyttet. Innflytterne kommer gjerne fra byen, og med dette kan de ha en annen forståelse av det rurale enn hva de lokale har, de ser på det rurale gjennom ”urbane briller”. Det samme kan tenkes å gjelde dem som flytter fra bygda også. Når de kommer tilbake vil de gjerne se på bygda, og de som bor der, på en annen måte enn før. Dette er også noe Villa (2002) finner, utflytterne som flytter tilbake til bygda tar med seg det urbane, og med dette en annen forståelse av det rurale enn hva de som fortsatt bor på bygda har. Dette kan sees i sammenheng med det

Halfacree og Boyle (1998, i Berg og Lysgård 2004) sier om at det pågår en kontinuerlig forhandling rundt konstruksjonen av det rurale, da ulike aktører kan sette sin konstruksjon over andre. Ulike grupper tillegger bygda ulike egenskaper og kvalifikasjoner. Det blir med dette er spørsmål om hva som inngår i konstruksjonene av det rurale for de enkelte gruppene. Innflytterne i Munkejord (2005) har et positivt bilde på å komme flyttende til bygda, i motsetning til hva tilbakeflytterne har. Mens sistnevnte gruppe synes det er vanskelig å bli en del av bygdesamfunnet igjen, opplever innflytterne å bli tatt godt imot. Basert på dette kan det tenkes at disse to gruppene har ulik forventning til bygdesamfunnet, da tilbakeflytterne har bakgrunn fra bygda.

Villa (2002) har i sin studie om livsfasebygda ikke tatt med dem som aldri flyttet, og deres tanker rundt bygdelivet.

3.0. Metode

I dette kapittelet skal datamaterialet i studien presenteres. Det vil bli gjort rede for metode og valg av informanter, samt refleksjoner rundt forhold mellom forsker og informant, og utfordringer rundt det å forske på en kultur som er nærliggende en selv. Med dette vil dataenes kvalitet bli drøftet.

Problemstillingen som skal belyses er ”*Hvordan gjøres immobilitet meningsfullt for bygdejenter?*”. Dette blir gjort gjennom kvalitativ forskningsmetode. Gjennom denne type forskning kommer en nær det en studerer (Rapley 2004), og metoden dreier seg om forståelse heller enn forklaring (Tjora 2009). Hensikten med denne studien er ikke å forklare immobilitet blant noen bygdejenter, da dette også ville være umulig basert på det begrensede datamaterialet, men å forsøke belyse deres oppfatning av seg selv og bygda gjennom immobilitetsspørsmålet. På bakgrunn av dette ble dybdeintervju valg, da formålet med studien er å få innsikt i, og forstå et sosialt fenomen, og hvordan mennesker opplever, reflekterer, og legger mening i egen situasjon (Thagaard 2006:58;83: Jacobsen 2005). Dette er en innfallsvinkel til å kunne si noe om hvem de er og hvilke verdier de har. Denne type intervjuform er egnet da en i ansikt til ansikt kommunikasjon enklere kan skape et klima av fortrolighet og en får lettere personlig kontakt med informanten. I forhold til intervju tatt over telefon eller internett er denne type intervju styrket ved at en lettere kan se og tolke informantens kroppsspråk i intervjusituasjonen (Jacobsen 2005).

3.1. Redegjørelse for utvalg og intervjuguide

Alle intervjuene er med jenter fra den samme kommunen, derfor vil deres beskrivelser ta utgangspunkt i nettopp denne bygda. Dette er en sentrumsnær bygdekommune, som ligger på Sør Vestlandet. Kommunen ligger med dette i en region sammensatt av Sunnhordaland og Haugalandet, og ikke langt unna byene Haugesund, Bergen og Stavanger. I tillegg til dette går E39, som betegnes som hovedferdselsåren på Vestlandet, gjennom kommunen. Kommunen er med dette relativt sentralisert. Selv om primærnæringen fortsatt er viktig er kommunen i hovedsak en pendlerkommune. Den ene byen er likevel nærmere enn hva de andre er og fra kommunesenteret er denne knappe 30 minutt unna med bil. Dette er verdt å nevne da informantene i denne oppgaven har en by i umiddelbar nærhet. Noe som kan tenkes å spille inn på deres forståelse av det rurale og det urbane, de er ikke langt unna bylivet og med dette gjerne et noe mer urbant miljø. En mer inngående redegjørelse for dette kommer når datamaterialets kvalitet skal vurderes.

3.1.1. Utvalg

I henhold til tema for denne oppgaven var det visse kriterier informantene måtte overholde. De skulle være unge jenter i begynnelsen av 20 årene, som var bosatt på bygda. Denne alderen ble satt på grunnlag av at valg vedrørende om en skal flytte fra bygda for å ta høyere utdanning eller flytte til byen, er tatt, eller reflektert rundt. Informantene i denne studien er derfor mellom 20-25 år gamle og bor på bygda. Felles er også bygda informantene bor i. Alle bor de i ei bygd på Sør-Vestlandet. Et annet fellestrekk er det at ingen av informantene oppgir å ha foreldre med høyere utdanning, dette var ikke et krav. Av mine informanter er to av dem gift, og to forlovet, disse fire har barn. To av disse ventet under intervjuet sitt andre barn. Også en femte har barn, hun er ikke i forhold. Av mine tre siste informanter er to av dem ikke i forhold, mens siste informant har samboer. Ingen av dem har barn. Kun to har tatt videre utdanning etter videregående, hvor en av dem har fullført tre år på høyskole og hun siste nå tar en treårig høyskoleutdanning på deltid. Tre har fagbrev, en har yrkeskompetanse etter endt videregående, en har yrkesfag men ikke påbegynt læretid, og en har ikke fullført videregående. For en mer utfyllende redegjørelse for informantene, se påfølgende oversikt:

	Alder	Sivilstatus	Barn/alder ved fødsel	Utdanninge/Jobb	Bosteder	Blir på bygda?
Anne	24 år	Gift	2 år/22 år Gravid med barn 2	Institusjonskokk/ Fylkeskommunen	Alltid bodd i hjembygda	Ja
Bertine	20 år	Singel	-	Omsorgssektoren, ønsker å studere til høsten	Alltid bodd i hjembygda. 4 måneders opphold i utlandet	Nei, men ønsker å komme tilbake etter endt utdanning
Christine	20 år	Singel	1 år/19 år	Skal ta opp videregående etter endt fødselspermisjon	Kom til hjembygda som barn. Bodd i Hgsd*1 år. Flyttet tilbake til hjembygda grunnet graviditet	Ja
Dagmar	22 år	Samboer	-	Salg og service/ Avdelingsleder	Alltid bodd i hjembygda. ½ år i Hgsd*	Ja
Elise	20 år	Singel	-	Interiørkonsulent fra videregående/ Vikarbyrå	Alltid bodd i hjembygda	Får se.

Frida	21 år	Gift	1 år/20 år	Deltid HSH** vernepleie/ omsorgssektoren	Alltid bodd i hjembygda	Ja
Grete	24 år	Forlovet	1 år/23 år	Media og kommunikasjon/ Karmøy kommune	Alltid bodd i hjembygda	Ja
Hanne	25 år	Forlovet	3 år/22 år Gravid med barn 2	Sykepleier fra HSH**/ omsorgssektoren	Foruten noen år, alltid bodd i hjembygda. Tilbakeflytter	Ja

*Hgsd= Haugesund **HSH= Høgskolen Stord/Haugesund

Valg av informanter er derfor tatt på bakgrunn av strategisk utvalg, dette vil si at alle informantene hadde de kvalifikasjonene som krevdes for å kunne delta i studien, samt svare på spørsmålene i intervjuguiden (Thagaard 2006).

For å få tak i informanter tok jeg først kontakt med bekjente av meg som kunne ha kjennskap til jenter som var i rett aldersgruppe, og fortsatt bodde i hjembygda. Gjennom to slike portvakter kom det frem en del navn som senere ble kontaktet. Siden nettsamfunnet Facebook er lett tilgjengelig ble hver av jentene jeg hadde blitt tipset om sendt en privat melding. Her ble prosjektet ble gjorde rede for, samt spørsmål om dette var noe de hadde lyst og anledning til å bli med på. Jeg oppga også hvor jeg hadde fått navnet deres, noe som på forhånd var avklart med portvaktene. I forhold til at den formelle prosjektbeskrivelse for noen kanskje kan virke mer skremmende enn hva den er, valgte jeg bevisst å skrive forespørselen på dialekt. Jeg opplevde likevel at mange ikke svarte, dessuten var noen skeptisk til å delta da de ikke følte de hadde noe å bidra med. Av denne grunn var meldingene jeg senere sendte ut av en mindre formell, og mer muntlig, art. Av jentene som sa ja til å være med på intervju fikk jeg forslag til flere navn jeg kunne kontakte, den videre søken etter informanter ble med dette tatt med snøballmetoden (Jacobsen 2005). Da mange sa nei, en del ikke svarte, og noen ikke møtte opp etter å ha sagt ja, endte jeg til slutt opp med 8 informanter. Dette kan ha preget resultatet, i og med at jeg har fått informanter som ønsker å snakke om sin situasjon. Etter det siste intervjuet var tatt følte jeg likevel at en hadde truffet et metningspunkt (Jacobsen 2005), da informantene i avtagende grad kom med nye poenger. Av denne grunn ble ikke flere informanter kontaktet, da jeg ikke anså det som nødvendig for studien.

3.1.2. Intervjuguiden

Intervjuguiden (Vedlegg 1) er delt inn i fire deler. Den første delen er en innledning, hvor informantens bakgrunn og personlige data som alder, sivilstatus og lignende blir kartlagt. Dette var med andre ord generelle spørsmål som det er lett å svare på. Fordelen med en slik åpning er i følge Thagaard (2006) at det kan virke beroligende dersom informanten skulle føle seg usikker i forhold til hva det innebærer å la seg intervju. En slik åpning var derfor bevisst og lot til å fungere etter sin hensikt, ved at informanter som var noe nervøse over hvorvidt de kunne svare på spørsmålene virket noe roligere med en ”lett” start. Intervjuguidens andre del tar for seg hvilket forhold jentene hadde til hjembygda, den tredje delen gikk på tilhørighet og motiver for å bli, mens den siste delen dreide seg om forholdet mellom jentene som flyttet fra bygda og dem selv. Gjennom disse temaene fikk jeg det som ble grunnlaget for analysen.

For å finne ut om intervjuguiden min fanget opp det jeg ville den skulle utførte jeg et prøveintervju. Dette viste seg å være svært nyttig og ble derfor tatt med i analysen, noe informanten ble opplyst om. Noen spørsmål ble likevel luket bort eller omformulert, da informanten syntes noen spørsmål spurte mye om det samme.

Intervjuguidens kjerne har derfor vært den samme på alle intervjuene, men tilpasset på den måten at dersom noen spørsmål ble besvart i sammenheng med et annet spørsmål, så lot jeg dette spørsmålet være. På denne måten var intervjuet mitt av delvis strukturert tilnærming (Thagaard 2006:85). Det jeg ønsket å spørre om var fastlagt på forhånd, men rekkefølge og spørsmål ble bestemt underveis, i forhold til hva informanten forteller. Samtalen i intervjusituasjonen flyter etter intervjuguiden og fungerer dermed som en temaoversikt (Jacobsen 2005).

3.2. Intervjuene

Tid og sted for intervjuene ble avtalt gjennom telefon og nettsamfunnet Facebook. Tre intervjuer ble gjort på en lokal kafé i kommunen, mens de resterende fem ble gjort i informantens hjem. Alle intervjuene ble utført i rolige omstendigheter over en kopp kaffe, foruten et av kafé -intervjuene som ble forstyrret av inntreden av et julebord arrangement. Dette påvirket likevel kvaliteten på lydopptaket heller en selve intervjuet, noe som kun resulterte i at transkriberingen ble noe mer krevende. Det lot ikke til å påvirke de tre informantene at intervjuene ble gjort offentlig med andre til stede. Jacobsen (2005) skiller mellom intervjusituasjoner som er naturlig for informanten og situasjoner som er kunstige. Naturlige intervjusituasjon vil være dersom intervjuet finner sted der informanten føler seg

komfortabel, for eksempel i et eget hjem. En kunstig situasjon vil kunne være forskerens kontor eller lignende. Av denne grunn fikk informantene selv bestemme tid og sted for intervjuet.

Informantene ble på forhånd opplyst om hvor lenge intervjuene anslagsvis ville vare. De fleste intervjuene hadde en varighet på om lag 50 minutt, foruten det siste som tok 1,5 time. Grunnen til at det siste intervjuet tok lengre tid enn de andre anser jeg å være siden informantens forlovede var tilstede under intervjuet. Han var opptatt med arbeid i en annen del av rommet, men kom likevel stadig med kommentarer og meninger til spørsmålene jeg stilte. Hans refleksjoner og meninger er ikke tatt med i analysen, det latet heller ikke til at informanten lot seg påvirke av det han sa. Likevel skapte hans innblanding diskusjon rundt tema som ble tatt opp, noe som gjorde at informanten fikk diskutere seg frem til sine meninger med andre enn forsker. Dette vil jeg komme tilbake til i diskusjon rundt bruk av gruppeintervju som et alternativ til intervjuform.

Alle intervjuene ble tatt opp med båndopptaker, noe alle informantene var klar over og aksepterte. I forkant av intervjuet fikk informantene informasjonsbrev angående prosjektet (Vedlegg 2), dette ble lest og undertegnet før intervjuet startet.

3.3. I etterkant av intervjuene

All transkribering ble gjort etter alle intervjuene var tatt, grunnen til det var at jeg da enklere kunne se sammenhenger, likheter og ulikheter i mitt datamateriale. Deretter valgte jeg ut egnede sitater. Dette gjorde jeg i to omganger, først ved å finne alle passende sitater til hvert av de fire overordnede temaene, for så å gå over disse igjen og sile ut de som skulle inn i hver analysedel. Alle informantene snakker tydelig dialekt, men for å bevare sitat og mening best mulig valgte jeg å beholde dem i sin originale form. Dette vil trolig ikke by på tolkningsproblemer for leser.

Alle stedsnavn ble anonymisert, og informantene har fiktive navn. Navnene er gitt alfabetisk i forhold til rekkefølgen informantene ble intervjuet i. På grunn av oppgavens tema er sivil status, lengde på utdanning og hvorvidt informantene har barn tatt med. Barnas alder er oppgitt for å kunne si noe om informantens alder ved fødsel, barnets kjønn har ingen betydning og er derfor heller ikke nevnt.

Tematisert analyse tilnærming ble valgt da det er temaet som er i fokus og ikke den enkelte informant. Analysedelen er dermed delt inn etter hvert tema, og ikke etter hver informant

(Thagaard 2006:153f). Jentenes utsagn kan ikke tolkes i lys av annet enn språklige ytringer, da intervju ikke gir mulighet til å tolke det de sier i lys av handling. Min fremstilling blir dermed fortolkning av deres fortolkninger.

3.4. Datamaterialets kvalitet

I kvalitativ forskning kan en skille mellom troverdighet og bekreftbarhet når en skal gjøre rede for kvaliteten til datamaterialet en har benyttet seg av. Mens materialets troverdighet dreier seg om hvorvidt en kan stole på den informasjonen som er samlet inn, tar bekreftbarhet for seg om en måler det en ønsker å måle (Jacobsen 2005: Thagaard 2006). En kan i tillegg snakke om overførbarhet (Thagaard 2006). Dette dreier seg om hvorvidt materialet kan ha relevans i andre sammenhenger. Til tross for datamaterialets begrensede størrelse på 8 informanter vil overførbarhet bli drøftet. Dette i forhold til tidligere forskning og utvalgskommunens nærhet til by. Jacobsen (2005) bruker begrepet intersubjektivitet, som betyr at det nærmeste vi kan komme sannheter i et slikt datamateriale er at flere personer er enig om ulike beskrivelser og forestillinger.

3.4.1. Troverdighet

Spørsmålet om troverdighet går på at en kritisk leser skal kunne tro på at forskningen er utført på en tillitvekkende måte (Thagaard 2006:169f). Forholdet mellom forsker og informant er i denne studien et viktig tema. Grunnen til dette er at jeg som forsker ikke bare er fra bygda selv, men fra samme bygd som informantene. Dette kan være et problem av flere årsaker. Først og fremst er forskerens innvirkning på situasjonen som studeres knyttet til posisjonen han eller hun har i forhold til informanten. Av denne grunn må forskeren reflektere over relasjonen til informantene, og hvilken betydning dette kan ha i forhold til informasjonen forskeren får av sine informanter (Thagaard 2006; Fog 1994). Det at jeg som forsker er i fra samme sted som de som blir intervjuet vil med andre ord kunne være en utfordring. Forholdet mellom forsker og informant kan med dette bli nærere enn ellers. Dette var noe jeg hele veien var obs på, men gjennom grunnregelen for intervju, en skal ikke ha nære relasjoner til sine informanter, ble dette løst. Likevel så vil felles hjembygd føre med seg felles bekjente, og også kjennskap til hverandre. Hvorvidt noen av informantene lot seg prege av at de kanskje kan ha hatt kjennskap til meg er umulig å vite sikkert. Inntrykket er heller at dette virket til min fordel. Thagaard (2006) viser til at sosial avstand mellom forsker og informant kan være et problem, da informanten kan være skeptisk til hva forskeren representerer. Jeg ble ikke sett på som overordnet forsker, men ei fra bygda. På denne måten var jeg en av dem. Min opplevelse er at med dette gikk min bakgrunn foran min status som forsker. Informantene

ville gjerne ikke stilt seg like åpen for noen som ikke delte deres bakgrunn. Likevel kan en stille spørsmål ved om informantene holdt noe tilbake da jeg har kjennskap til mennesker og sosiale relasjoner som er i kommunen. Jeg ser likevel på dette som en styrke. En kan si jeg benytte følelsesmessig engasjement for å utvikle god kontakt med informanten (Thagaard 2006:91). At jeg er fra samme sted som dem kan ha skapt en trygg ramme, og de kan i større grad ha følt at de fikk en forståelse for det de sa. I forhold til informantene var jeg på mange måter på kjente stier, men samtidig på fremmede på bakgrunn av personlig mobilitet/immobilitet valg. Av denne grunn var jeg likevel nøye med å stille tilleggs spørsmål dersom jeg følte det var noe de ikke sa fordi jeg burde vite det uten at det ble sagt.

I intervjusituasjonen var jeg i tillegg opptatt av å ikke fremheve høyere utdanning utover det som kom opp i selve intervjuet. Dette var bevisst gjort for å ikke skape distanse til informanten, da dette kunne svekket intervjuet og tillitsforholdet mellom meg som forsker og informantene. Noenlunde lik bakgrunn skaper tillit, og en eventuell avstand blir mindre ved at forskeren har kjennskap til, eller erfaring med, det som studeres (Thagaard 2006). Jeg vil derfor si, både på bakgrunn av dette og selve intervjuerfaringene, at vår felles bygde-, og kanskje hjemkommune, -bakgrunn var til min fordel. Basert på dette var det riktig av meg å ikke skjule at jeg og informantene hadde felles bakgrunn, noe som gjerne ikke heller hadde vært mulig i forhold til at vi alle er fra et lite sted. Det eneste som kunne ha spilt en rolle var at intervjuguiden inneholdt flere spørsmål rundt de som reiste fra bygda, da dette er et av fire del tema i oppgaven. Med dette intervjuet jeg indirekte om forholdet mellom meg og informanten, da jeg selv tilhører de som flyttet. Her kan det tenkes at informanten blir mer usikker i svarene, noe jeg delvis også merket med spesielt en informant, hvor det opplevdes som om hun gikk i forsvar for valget hun hadde tatt i forhold til dem som reiste. Utover henne var det ingen av de andre informantene som latet til å la seg påvirke av dette.

Ikke bare har jeg og mine informanter felles bakgrunn, men vi er også i noenlunde samme alderskategori. Dette i sammenheng med at vi er fra samme sted og at jeg er kvinne, kan tenkes å ha medvirket til den avslappede atmosfæren, og uformelle kontakten, som preget intervjuene.

Thagaard (2006) peker på betydningen kroppsspråk kan ha i en intervjusituasjon, og viktigheten rundt som forsker og ikke påpeke dersom det informanten sier synes å være i uoverensstemmelse med kroppsspråket. I slike situasjoner bør slike signaler heller brukes som ledertråder for videre spørsmål. Med tanke på min og informantenes felles bakgrunn, samt

tema, er forskerens kroppsspråk i denne studien et poeng. I og med at jeg i løp av intervjuet hadde spørsmål som gikk på forholdet mellom de som ble igjen på bygda og de som reiste, intervjuet jeg dem som nevnt indirekte om forholdet mellom meg og dem. Ved at informant og forsker i dette tilfellet har gjort forskjellige prioriteringer kan tema være noe ømfintlig, for eksempel når det kommer til tidlig etablering i motsetning til høyere utdanning. Av den grunn var jeg obs på at eventuelle trekk på smilebånd og lignende kunne oppfattes sarkastisk, og var derfor oppmerksom på eget kroppsspråk.

Jeg la med andre ord fra meg den utpregede forskerrollen, og la heller vekt på felles oppvekst og bakgrunn, med hensikt å frembringe en mer uformell og vennskapelig intervjusituasjon. Med mål om at informanten føler seg trygg i intervjusituasjonen, og med dette oppnå at informanten ønsket å fortelle om sine meninger og erfaringer.

I tillegg til vurdering av relasjon mellom forsker og informant, er det vanlig å vurdere troverdighet i forhold til innsamlingsmetode (Thagaard 2006). Under alle intervjuene er det brukt lydopptaker. Dette styrkes materialets troverdighet ved at sitatene brukt i studien er direkte gjengivelser av det informantene sier.

3.4.2. Bekreftbarhet

Bekreftbarhet kan en knytte til hvorvidt de opplysningene en får faktisk kan brukes til å belyse problemstillingen. Samt i hvilken posisjon forskeren står i forhold til det miljøet som studeres, og om det kan ha innvirkning på tolkningen. Gjennom dette hvorvidt forskerens forståelse kan bekrefte av annen forskning (Hellevik 1995; Thagaard 2006:170). Her hadde jeg en styrke i at jeg hadde kjennskap til deres miljø, og kunne på denne måten utforme en intervjuguide som tok for seg sentrale og relevante spørsmål. Dette førte også til at jeg måtte være forsiktig i analysen, ikke å lese det informantene sa i forhold til egne synspunkter.

3.4.2.1. Studier i egen kultur

Det er situasjonen som tilsier hvordan en skal handle moralsk og forsvarlig i en forskningssituasjon. På grunn av etiske utfordringer som kan oppstå i intervjusituasjonen sier Hummelvoll (2010) at en av og til må forlate forskerrollen, og innta andre roller. Som nevnt la jeg vekten på bygdebakgrunn heller enn utdanningsbakgrunn i intervjusituasjonene, dette for å skape tillit og forståelse.

Det positive med å være så nær det en studerer er at jeg som forsker har kunnskap om de temaene som tas opp, men i tillegg også de sosiale relasjonene. Når en har dette vil det være

enklere å få forståelse for informantens situasjon, da en er kjent med bakgrunn og erfaringer (Thagaard 2006). Utfordringen min som forsker ble med dette å stille meg åpen til det som blir sagt, ikke ta ting for gitt eller tolke inntrykk basert på egne erfaringer. Erfaringer som ikke trenger gjelde for informantene. Det var derfor viktig for meg som forsker å distansere meg fra det en kjenner, og stille meg åpen og nysgjerrig. Dette opplevdes ikke som noe problem under intervjuene. Dette er et felt som det ikke er direkte forsket på før, og dermed var jeg ute etter å få best mulig forståelse for informantenes situasjon. Det at jeg og informant har felles bakgrunn velger jeg heller å se på som en styrke, med mitt innblikk i feltet som forskes på kan jeg ha større mulighet for å stille nettopp relevante spørsmål. Det gjorde meg som nevnt også mer oppmerksom på eventuelle oppfølgingsspørsmål. Denne bevisstheten rundt intervjuet gjorde også at jeg var svært oppmerksom på ikke å anta, både i selve intervjusituasjonen, men også i etterarbeidet med intervjuene.

3.4.2.2. Overføring av forskers meninger

Fog (1994) påpeker at både forsker og informant kan ha en historie bak seg som kan prege intervjusituasjonen, dette sett i sammenheng med spesifikke egenskaper og følelser. En situasjon vil alltid være preget av fortiden, på den måten kan et intervju la seg prege og styre, av hvordan informant og intervjuer reagerer på hverandre. Det mest fremtredende her er at informantene i denne gitte situasjonen kan ha betenkeligheter med å la seg intervju av en som har valgt motsatt av dem selv. I forhold til at forsker her ikke bare selv er fra bygda, men også samme bygd, kunne eventuell manglende forståelse for de som ble sitt valg, bli et problem. Da dette er et tema som er svært nær meg, både faglig og ikke minst personlig, måtte jeg være bevisst på at det kan være utfordrende å legge fra seg egne meninger og følelser. Av denne grunn måtte jeg som forsker være klar over mitt ståsted i forhold til de tema som blir tatt opp i intervjusituasjonen, slik at jeg kunne være best mulig forberedt. Thagaard (2006) viser til at en på denne måten vil kunne styrke forskningen og resultatenes troverdighet. Grunnet denne selvransakelsen gikk jeg inn i intervjusituasjonene svært nøytral og åpen, men med en forståelse for at jeg kunne forstås dømmende fra informantene sin side, i forhold til tema jeg som utflyttet bygdejente, studerer. Dette følte likevel ikke som et problem i de intervjuene som ble tatt, men kan gjerne være en grunn til at mange sa nei, eller ikke svarte på forespørselen.

3.4.2.3. Følsomt tema?

Som nevnt var det mange som ikke ga noe svar på forespørsel om intervju, samt noen som aldri dukket opp. Grunnen til dette vil jeg trolig aldri få vite, det kan være tilfeldigheter eller ingen interesser for verken tema eller å utlevere seg selv. En av dem som sa nei oppga at hun ikke ville bli sett på som ”bygdejente”, dette er i seg selv et spennende tema, men som ikke kunne bli tatt videre i denne studien da hun ikke ville la seg intervju.

3.4.3. Overførbarhet

Overførbarhet i kvalitativ metode dreier seg om hvorvidt studien kan ha relevans i andre sammenhenger (Thagaard 2006). Til tross for at immobilitet blant bygdejenter ikke er direkte forsket på før, finnes det i studien likhetstrekk med tidligere forskningsresultater. Likevel, i denne studien er alle informantene fra en sentrumsnær bygdekommune. Nærheten til by kan påvirke jentenes fortolkninger av bygda, og med dette kan gjerne ikke deres opplevelse av bygdesamfunnet direkte overføres til forskning gjort på mindre sentrale bygder. Bygdas sentrumsnære beliggenhet kan likevel sees på som en styrke. For på denne måten er ikke utvalgsbygda et ekstremtilfelle med svært ”dårlig” beliggenhet, men er gjerne ei bygd jevnt over ”vanlig”. Jeg anser derfor muligheten for at informantene svarer i samsvar med dette som stor. Informantene i denne studien har trolig mer erfaring med by på grunn av bygdas beliggenhet. Dette gjør at de kan tenkes å ha et mer bevisst syn på forholdet mellom bygd og by, og dermed forholdet mellom immobilitet/mobilitet. Til tross for sentral beliggenhet ble de på bygda. Studien har stor relevans i immobilitetsspørsmålet og nærheten til en by kan dermed styrke studien. Det er likevel ikke sikkert sentrumsnærhet har noe å si når det gjelder immobilitet på bygda. Spørsmål rundt mobilitet/immobilitet henger gjerne ikke bare sammen med nærhet til by, men heller informantens ønsker og verdier knyttet opp mot bosted. Av denne grunn anser jeg denne studien som overførbar i forhold til forskning på immobilitet og mobilitetsspørsmål på bygda.

3.5. Gruppeintervju som et alternativ?

Etter hvert som intervjuene ble gjennomført var det flere av informantene som påpekte at noen av spørsmålene var vanskelige, og noen av dem hadde de ikke tenkt over før. Dette tatt i betraktning kunne det, sett i etterkant, vært hensiktsmessig å ha brukt gruppeintervju heller enn individuelle intervju. Som nevnt var forloveden til en informant delvis tilstede under intervjuet. Dette ga en konstruktiv diskusjon rundt flere av spørsmålene i intervjuguiden. Erfaringer og holdninger en gjerne ikke har tenkt grundig gjennom før, vil kunne være enklere å komme frem til gjennom diskusjon med andre. Brandth (1996) sier at gruppeintervju derfor

kan være godt egnet til å sette i gang tankeprosesser hos de som deltar. Det vil også kunne være lettere å finne enigheter og uenigheter om et fenomen på denne måten (Jacobsen 2005). En annen fordel som ville kunne kommet ut av et slikt metodevalg var at forholdet mellom forsker og informant ville ha mistet noe av sitt hierarkiske preg. Når deltagerne er flere vil dette bli lettere. Maktforskyvningen ligger med dette i det antallmessige, og forskermakten vil bli redusert (Brandth 1996). I et gruppeintervju vil det være deltagerne som har definisjonsmakt, og de vil gi forskeren tilgang til sitt meningsnivå, ved at de kan uttrykke sine forståelser ut i fra egne begrep, språk og kategoriseringer (Brandth 1996; Denzin 2001). Forskeren vil fungere som en ordstyrer, hvor det er gruppemedlemmene selv som har definisjonsmakt. Med dette vil ikke fokuset ligge på intervjueren, men medlemmene i gruppen.

4.0. Analyse

For å belyse hvorfor bygdejenter blir på bygda er analysen delt opp i fire etter hver underproblemstilling. Første del vil ta for seg bygdejentens generelle syn på bygda. Deres opplevelse av tilhørighet og grunner for å bli på bygda. Denne delen vil inneholde refleksjoner rundt 'typiske trekk' ved bygdesamfunnet, som fenomenet "alle kjenner alle", tradisjon og kjønnsroller. I den andre delen vil forholdet til jevnaldrende som flyttet fra bygda bli tatt opp. Som vi har sett viser tidligere forskning at de som reiste fra bygda har bestemte meninger om de som ble på bygda. Dette delkapittelet vil derfor fremstille samhandlingen fra de som ble sitt perspektiv. Her kommer det frem at det eksisterer et tydelig skille mellom disse to gruppene. Ulike verdier, samt et økonomisk skille, blir påpekt. Dette gjennom at de som ble allerede er i jobb, mens de som reiste fortsatt er under utdanning. Selve samhandlingen mellom de to gruppene er likevel hovedfokus, og hvordan de ser på de som flyttet i forhold til seg selv. Tredje del tar for seg hvorvidt det er et annet livsprosjekt for dem som blir på bygda, enn det er for jevnaldrende som ikke bor på bygda. En konsekvens av immobilitet på bygda er tendensen til at en etablerer seg tidlig. Det er likevel ikke normen. Immobilitet innebærer til sist et indirekte eller direkte valg om å ikke bo i byen, gjennom dette fremstår bygda som et trygt prosjekt. Dette vil være tema for den fjerde og siste delen av analysen. Jentenes syn på byen i forhold til byen, og med dette hvilke grunner de oppgir for å bli på bygda.

Grunnen til at det er delt opp slik er for å kunne gi et mer nyansert bilde av jentenes meninger og følelser rundt bygda. Med dette å forsøke gi en forklaring i retning av hvorfor jentene blir på bygda, til tross for de kulturelle føringene som tilsier at de skal reise der i fra. Alle delene vil være med på å gi et bilde på bygdejentene som ble sitt syn på bygda, og med dette føre til grunner til hvorfor de blir.

4.1. Fortolkning av bygda

Gjennom den tidligere forskningen som denne oppgaven har presentert, kommer det frem at bygda blir sett på som et sted hvor bygdesladder er utbredt og kan virke hemmende på hva en foretar seg (Jørgensen 1994). Bygda blir gjennomgående også sett på som et egnet sted for barndom og etablering, men ikke for en fruktbar ungdomstid (Villa 2002). Dette kapittelet har derfor for seg følgende problemstilling: *Hvordan fortolker bygdejentene bygdesamfunnet?* Har de den samme oppfatningen av bygda som ungdommen og de som flyttet fra bygda har? Ser de også immobilitet som mangel på valg og som hemmende på egen utvikling? For å belyse dette er kapittelet delt inn i fire underkapittel, hvor jentenes generelle syn på bygda

kommer frem, deretter deres syn på bygdesladder, hvilke forventninger de føler på, og sist hvorvidt de alltid har ønsket å bli på bygda.

4.1.1. Om bygda

Det er en rolig plass, fint her og barnevennlig. (Christine)

Dette er et utsagt som gikk igjen hos informantene som hadde barn, de ønsket at deres barn skulle ha den samme oppveksten de selv hadde hatt. Med dette kommet det idylliske bilde av bygda frem også her, i likhet med tidligere forskning (Haugen og Villa 2003;2005: Villa 2002). Immobilitet er med dette bevisst, likevel kun til en viss grad da kun en av nevnte informanter har bodd i by i en kort periode. Også jentene som ikke hadde barn kom med tilsvarende beskrivelser. Informantene var derfor relativt samkjørt i sine beskrivelser av hjembygda som trygg, at det var fin natur der og at det var et egnet sted for å oppdra barn. Dette er overens med det vi kan kalle det klassiske synet på bygda, ”trygt og godt” (Berg og Lysgård 2004: Villa 2002), innenfor dette klassiske synet ligger også motsetningen, at bygda er kjedelig og tilbake i tid.

Bertine opplever at mennesker hun treffer som kommer fra sentrale steder på Østlandet synes det er ”*kjempe fascinerende å hørre om den litle plassen me kom fra.*” Hun sier også at de synes bygda høres ”*veldig koselig ut.*” På bakgrunn av dette vil det være legitimt å tro at dette noe idylliske bildet på bygda lever også i storbyen. Det later likevel ikke til at de som har uttalt seg har erfaring med bygda selv, ved at det etter Bertine sine beskrivelser høres ”koselig” og ”fascinerende” ut. I forhold til hva Berg og Lysgård (2004) sier om at bygda og byen nærmer seg hverandre, kan det basert på utsagnene over at bygda nærmer seg byen, ikke nødvendigvis at byen nærmer seg bygda.

Til tross for at informantene oppgir det positive, illustrert med sitatet over, som deres bilde av bygda, er de også svært bevisst at det eksisterer motsatte forestillinger om bygda.

(...) Men eg har ein sånn følelse av at me blir sett på som me er litt tilbake i tid. Men me har tross alt internett og mobiltelefon og iphone å sånn me og da, så me klare å holda oss oppdatert på ka som skjer i Hollywood og Oslo. (...) Me er et mangfold me og. (Anne)

Då komme me tbake til det der harry greiene som me blir fremstilt som, mens nåken andre...skulle du spurt ein Haugesunder om koss han ville fremstilt ein her fra så hadde det sikkert vore ein kjempe harry fyr i sletne klær og komme rett fra fjosen eller et eller aent. Men eg vil kje heilt framstilla oss sånn da. Nei me er jo heilt vanlige. (Bertine)

Bygda blir også sett på som hemmende og kjedelig, og med dette som en motsetning til byen (Berg og Lysgård 2004). Også informantene her ser seg selv i forhold til byen. De ser bygda som trygg i forhold til byen, men de er også kjent med de andre beskrivelsene, beskrivelser de ikke kjenner seg igjen i. Anne og Bertine legger vekt på at selv om de bor på bygda så vil ikke det si at de er forskjellig fra de som ikke bor på bygda. Dette kan sees i sammenheng med moderniteten som i utgangspunktet ikke skiller mellom byen og bygda. Moderniteten fører med seg en verden av muligheter, og det er opp til den enkelte å bruke dem (Giddens 1990). I forhold til dette ser Giddens (1990) større muligheter for kommunikasjon. En kan være fjern men likevel nær. Ved at tradisjonelle grenser og retningslinjer svekkes gir dette et storsamfunn som alle har tilgang til, en går ikke dermed automatisk glipp av noe selv om en bor på bygda, noe jentene her illustrerer. De ser at de kan bli sett på som en gruppe, men dette ser de på som feil. Det eksisterer et like stort mangfold på bygda som noe annet sted sier de. Gjennom disse utsagnene er ikke bygda synonymt med gårdsliv og jordbruk, dette beskrives som en avleggs stereotypi som jentene ikke kjenner seg igjen i. En er ikke isolert fra resten av verden selv om en bor på bygda.

Likevel, når det gjelder spørsmål rundt hvem det er som bor på bygda sier Christine dette:

(...) Eg ser det at nåken av jentene har flyttet litt rundt og sånn, på skole og. Men guttane har helst gått på yrkesskole (...), så har dei begynt å jobba. Og mangen av dei bor fremdeles i [hjembygda], noen kanskje hemma hos foreldrene. Nei det er nok helst sånn, syns ikkje at dei har forandra seg så møkje dei som eg har sett da, som bur fremdeles i [hjembygda]. Det er på en måte det gamle med dei da. (Christine)

Tendensen som Heggen (1996: 2002) og Wiborg (2003) beskriver viser seg å være en tendens informantene kjenner til. Jentene flytter mens guttene blir igjen på bygda. Christine beskriver her en form for stagnasjon når det gjelder guttene, de har ikke forandret seg stort. Dette kan indikere at de som blir på bygda ikke henger med på den refleksive moderniteten som hyller mobilitet og utvikling. Bertine sier det slik:

En blir litt firkanta på ein sånn plass som detta. (...) Eh...eg føle det blir litt lett å ka ska eg sei, eg tror at viss eg blir, barra blir her og ikkje gjør nåke, så komme eg på ein måte.. det blir litt sånn at, eg gjør ting fordi det er lettare. Ikkje fordi at det er kanskje nåke eg vil, men fordi det er nåke eg kjenne, i steden for å gjør kanskje det eg vil. (Bertine)

Med dette er der ikke bare ”trygt og godt” å bli på bygda, men gjerne også det enkleste. Det trygge blir med dette hemmende på ens egne ønsker og mål, noe som indirekte betyr at bygda

ikke er fullstendig med i moderniseringens fremtog. I følge Bauman (2001) er mobilitet idealet for å hele tiden kunne skape seg selv og henge med på samfunnets utvikling. Immobilitet blir derfor et symbol på stagnasjon. Spørsmålet blir da om bygdejentene ikke har verktøyene til å henge med på utviklingen, eller om de ikke ønsker henge med. Dersom byen symboliserer individualisering og muligheter og bygda det motsatte, vil det være legitimt å tro, i tråd med Bourdieu (1995) at bygdejentene ikke har den rette kulturelle bakgrunnen eller kapitalen, for å verken forstå eller like byen. Derfor blir de på bygda hvor de føler de hører hjemme. Gjennom utsagnet ”bare bli” kan en også lese at bygdas sosiale rom ikke nødvendigvis innehar den høyeste sosiale posisjonen i samfunnet (Bourdieu 1996). På den andre siden, dersom moderniteten gjelder bygda like mye som byen, vil en ha tilsvarende muligheter og valg. Basert på dette trenger ikke det ”enklest” å bli på bygda, men ens valg.

Flere av informantene mener likevel det ville være fruktbart å oppleve andre steder enn hjembygda, Dagmar tror alle hadde hatt godt av å flytte vekk for en periode. Bertine sier det slik:

Eg trur at det er sunt for folk å flytta litt på seg og heller for eksempel då flytta tilbake fordi en har lyst å flytta tilbake og ikkje fordi at det bare blei sånn at eg blei her liksom. Og ja...få nye impulser, treffa nye mennesker. Mhm. Bare komme litt ut av denna boblå. (Bertine)

Her blir bygdesamfunnet beskrevet som et sted som beskytter mot verden utenfor, dermed også et sted som ikke henger med på moderniseringens fremferd. På bakgrunn av dette vil en anta at immobilitet i mange tilfeller er ubevisst. Boblen det her snakkes om vil derfor kunne være ens habitus, men den er i følge Bourdieu (1995) ikke selvvalgt. Det er likevel kun Bertine som omtaler bygdesamfunnet direkte på denne måte, og en må derfor ta hensyn til at hun er den eneste som aktivt ønsker seg bort fra bygda for en periode. Gjennom dette synet på immobilitet ser en også en gjenspeiling av funnet til Wiborg (2001), en opplevelse av at immobilitet er basert på at ”det bare blir slik”. Altså ikke et bevisst valg.

Flere har likevel ønsket seg bort for en periode, og en av dem er Hanne. Når Hanne var i ungdomsårene var hun veldig bestemt på at hun ikke ville bo på bygda når hun ble eldre, hun er derfor noe forundret over at hun tilslutt valgte å bosette seg på bygda. Hun sier:

Det var jo kjekt for 3 måneder, men eg oppdaga då at ”guri, eg tror eg har lyst å flytta tilbake til [hjembygda]”. Det ante eg ikkje. Eg er ikkje et bymenneske rett og slett, fordi eg har det så innbakt i meg sjøl at egentlig så vil eg ha hage, egentlig så har eg lyst på litt armslag, og noen trær. [Latter] (Hanne)

Hanne flyttet fra bygda for å på denne måten finne ut at det var på bygda hun følte seg hjemme. Likeledes som Rye (2006) finner at bygdeungdommer som er oppvokst på gård har en mer rural habitus enn andre, kan det tenkes at dette kan gjelde generelt på bygda. Hanne opplevde at bakgrunnen hennes hadde påvirket henne mer enn hun var klar over. Bygda kan med dette være inkorporert i bygdejentene, som et slags skjema (Bourdieu 1995: 1996). Immobilitet henger dermed sammen med ens habitus, en vil automatisk være sammen med dem som delere ens bakgrunn og erfaringer. Også bygdejentene selv har en form for bevissthet rundt dette, Frida sier dette om innflyttere fra byen:

Det blei litt sånn å ja, koffår er du komt her til, så det blir litt sånn.. for det var noen som kom i fra byn og dei skulle flytta inn her, dei var et ungt par. Eg føler ikkje det er så ofte du opplever så, eg vett ikkje eg, det blir litt sånn koffår kommer dåkker her liksom?! Det er litt sånn løye. [Latter]. Altså ikkje negativt da, bare lure litt på koffår dei flytte inn hit. (...)Ja eller eg skjønner ikkje ka som er så, eller eg stiller spørsmål med ka som er på en måte, ja, liksom koffår. [Latter]. Koffår til her liksom. (Frida)

Til tross for at hun selv alltid har ønsker å bo på bygda, så stiller Frida her spørsmål ved hvorfor andre, og her folk fra byen, ønsker å bo på bygda. Det kan her se ut til at informanten ser det som et tilbakeskritt å flytte fra byen til bygda. Dermed ser hun byen som overlegen bygda, eller hun ser ikke innflytternes plass i bygda. La oss se dette siste i tråd med Bourdieu (1996). Når en person som trer inn i et sosial rom, her bygda, må de innfri de kravene og egenskapene som det sosial rommet innehar. Når det da flytter et ungt par fra byen og inn til bygda tilsier dette at to ulike kulturer møtes. Frida klassifiserer seg (Bourdieu 1995) i forhold til dem, de kommer fra byen, hun fra bygda. De er forskjellig fra henne. Dermed blir det også naturlig å sette spørsmål ved hvorfor de flytter til bygda. Skal vi likevel følge den første påstanden, å se byen som overlegen bygda, vil mobilitet innebære å flytte til byen, ikke til bygda. Forskning viser at byen virker som et mer egnet sted for selvutvikling for unge, et sted med flere valg og muligheter. Individualiseringen og moderniteten kan dermed tenkes å være mer utslagsgivende i byen enn hva det er på bygda. En må likevel ikke glemme at tendensen har vært at unge har flyttet fra bygda (Heggen 2002) og inn til byene. Det kan dermed være legitimt å tro at Frida er mer fortrolig med at mennesker flytter fra bygda enn til bygda, og at det er grunnen til at hun setter spørsmål med mobilitetsretningen.

Informantene ser de gode sidene ved bygda, men er også bevisst hvordan andre ser på deres bostedsvalg. Som vi videre skal se er jentene også bevisst en av bygdas utfordringer, bygdesladder.

4.1.2. "Altså, du er jo ikke anonym"

Både Jørgensens (1994) og Haugen og Villas (2005) forskning viser at sladder og rykter heller blir knyttet opp mot bygdesamfunnet enn bysamfunnet. "Alle kjenner alle" er et vel utbredt uttrykk når det gjelder bygda, og Haugen og Villa (2005) finner at spesielt jenter finner dette hemmende. Det er også en av årsakene til at jenter oppgir at de ønsker å flytte til byen i større grad enn guttene. Jentene i denne studien er ikke lenger ungdommer i den forstand at de går på videregående, de har likevel, bevisst eller ubevisst, valgt å fortsette å bo på bygda. Også informantene i denne studien oppgir bygdesladder som et kjent og utbredt fenomen. Anne sier dette:

Miljøet ja, det kan jo ofta bli litt sånn bygdesladder. Det kommer jo fort, ja ryktene sprer seg jo fort fordi at alle kjenne noen som kjenne noen. Sjøl om du kanskje ikkje kjenne dei direkte, så kjenne dei kanskje dei du bur i lag med eller ungane eller.
(Anne)

Det som likevel skiller seg noe fra den tidligere forskningen er at det tilsynelatende ikke hemmer dem. "(...) Sånn er det når en bur i ein liten kommune (Dagmar)." Det later til at bygdesladder blir sett på som en del av bygda: "Ka eg syns om det...det er liksom bare sånn. Det er ikkje så godt å komme det til livs uansett, så det blir liksom litt naturlig (Anne)."

Det er jo det, det er ein liten plass, og det er mye folk, og folk...verden er utrolig liten, så folk kjenne folk og i det heila tatt så det blir jo selvfølgelig snakk. Det blir det jo. Men eg føle ikkje eg egentlig at eg, det tar kje nåke på for min del, sånn er det liksom. En må ta det for det det er, ta det med ei klypa salt det du hørre eller det som blir sagt.
(Bertine)

Informantene ser ut til å ha et avslappet forhold til bygdesladder. De beskriver det som en naturlig del av bygda og noe en likevel må forholde seg til. Til tross for at ingen av informantene oppgir at de opplever sladder og rykter som direkte hemmende på egen oppførsel, kommer det frem at de likevel alltid har det i bakholdet:

Ja, ja jo det er ikkje noe sånn som eg tenke på veldig ofta men det blir jo sånn at når en er på byn å sånn, eller på fest her, så kjenner du alle, så det er litt sånn...ja litt sånn, eg vett ikkje koss eg ska forklara det, du vil jo ikkje drita deg ut da, for då vett jo alle det. På ein måte. (Frida)

Anne mener det er opp til en selv hvordan en forholder seg til sladder og rykter, hu sier:

*Me vett jo fort kem som er gravide og kem som ikkje er gravide og sånne ting. Det er jo private ting gjerne som komme ut. Og koffår er hu hima fra jobb, sant. Er hu sjuke, er hu virkelig sjuke nok til å være sjukemelde eller...det blir mye sånne ting. Eg såg han på Kiwi, og eg såg hu på Kiwi. Ja, han var ute å gjekk tur, og hu var ute å gjekk tur, altså du er ikkje anonym. Er du på Kiwi så har gjerne fira naboar sett deg. (...)
Altså om du ikkje vil at noen ska se deg handla på butikken, eller at naboen vil sjå deg handla så fer heller til byn for å handla då, sant. Har en muligheten til det. Stikka av litt. (Anne)*

Det kommer frem at byen her blir sett på som et fristed hvor en kan være mer anonym i større grad enn på bygda. Det råder med andre ord ambivalens rundt bygdesladders hemmende effekt på informantenes liv. Siden ingen av dem sier de er direkte hemmet kan dette indikere at de nettopp ser på det som en naturlig del av bygda. De har lært seg å leve med det, det er den del av bygda, dermed en del av deres dagligliv. Sladder og rykter virker ikke til å direkte påvirke verken mobilitet eller immobilitet, likevel tar de sine forhåndsregler dersom de ikke ønsker å bli snakket om. Det kan late til at byen her blir aktivt brukt som en form for frisoner for å unngå å bli sett og snakket om. Baser på dette kan en tolke utsagnet ”det er bare slik” i et annet lys. Det kan tenkes at dette er den utbredte følelsen rundt bygdesladder nettopp på grunn av informantenes mulighet til å bruke byen aktivt i hverdagen. Nærhet til by kan dermed i denne studien være grunnen til at informantene går noe på tvers av hva tidligere forskning har funnet. Likevel, Villa og Haugen (2005) påpeker at bygdesladder i deres materiale gjør at det ikke er like enkelt å fullt ut dyrke sine individualitet på bygda som i en by hvor en kan være mer anonym. Denne tendensen viser også dette datamaterialet, en vet hva en skal si og hva en ikke skal si. Hanne forteller at det egentlig er viktig for henne hva andre synes og mener om henne, hun sier:

Nei det er vel egentlig i alle avgjørelser egentlig. Eg er jo forsiktig med informasjon. For eksempel når eg blei gravid så sa eg ikkje det med ein gang, men hadde eg bodd i en by hadde eg kanskje hatt flere løse tråder og det hadde vert enklere å åpne meg. Alle får ikkje vite det på ein gang, men om eg åpne meg her så vett alle det. (Hanne)

Byen blir sett på som en større arena for personlig utfoldelse, på denne måten ser vi nok en gang at modernitetens idealer står sterkere i byen enn hva det oppleves av informantene at det gjør på bygda. Bygdesladder fenomenet er likevel såpass innarbeidet i informantene at de ikke ser på det som en grunn for å flytte fra bygda. Grunnen til dette kan være at det er en del av deres handlingsfelt, egenskaper med deres sosiale rom. Når det derfor gjelder immobilitet i forhold til bygdesladder kan Bourdieu (1995;1996) og hans strukturteori ha en større forklaringskraft enn modernitetens idealer.

Informantene ser altså utbredelsen av sladder som større på bygda enn i byen, og selv om ingen oppgir det som direkte hemmende på eget liv er de sladder og rykter veldig bevisst. Som vist sier flere at ”det bare er sånn” på bygda. I forhold til at dette kan tenkes å være en mer eller mindre naturlig del av bygdesamfunnet ser Hanne at det ligger mer latens for hennes far enn hennes mor å delta i det hun omtaler som bygdesladder:

Men det tror eg har litt med at han er vokst opp på bygda, mamma er ikkje vokst opp i et bygdesamfunn sjøl om hu flyttet dit etterpå. Så derfor på en måte, pappa har mer fremmedfrykt enn mamma, og pappa har mer sladder i seg enn mamma. (...)Så eg trur det har noe med kulturen i ei bygd å gjøre, at du er meir interessert i sladder og sånn, fordi at du er så vant med at du kjenner så mange at det berører deg. (Hanne)

Forskning viser altså at ”bygdesladder” oppleves å være svært utbredt, og det har fått omtale som noe negativt (Jørgensen 1994). Forstått ut i fra Hanne sitt utsagn trenger ikke bygdesladder nødvendigvis være negativt, men heller en form for interesse for dem en har rundt seg.

4.1.3. Forventninger

Bygda og byen kan ikke oppfattes som to fullstendig ulike verdener lenger (Berg og Lysgård 2004), og modernitetens inntog forvitrer tradisjon og åpner for individualitet og nye muligheter. Likevel blir bygda og bygdesamfunnet fortsatt knyttet opp mot kulturelle og tradisjonelle bindinger, som at de jentene som bor på bygda går ut i typiske kvinneyrker innen helsesektoren mens guttene typisk går inn i tradisjonelle mannsyrker innen håndverk og industri. Som nevnt er dette basert på utsagt fra utflyttere (Wiborg 2001;2003), hvorvidt de som bor på bygda deler denne oppfatninger er en annen sak. Informantene er samkjørt i sin mening i at det ikke er noe større tradisjon for etablerte kjønnsrollemønster på bygda enn hva det er i byen. Anne sier det slik:

(...) Det er så lite samfunn at du ser meir på ka muligheter og ka ressurser den enkelte har. Sånn som eg har jo alltid spilt fotball, eg snakka om at eg ville gå på fotball gymnas, og alle støtta meg i det. Så det er ikkje nåke sånn at å nei du burde valgt omsorgsyrke. Så eg føler ikkje, nei... er ikkje forventa noe annet av kjønne. Det går meir på personlighet gjerne. I forhold til ka en kan bli. (Anne)

Anne ser ikke lenger tradisjonelle kjønnsroller som en del av bygda, dette kan indikere at bygda er like åpen for individuelle valg som hva byen er, og at bygda er kulturelt frisatt tidligere tradisjoner. Noe Ziehe og Stubenrauch (2008) ser som en del av det moderne samfunnet. Som Fosso (1997) finner så er tendensen at en blir på bygda dersom en velger yrkesfag etter ungdomsskolen. Basert på informantens utsagn kan det tenkes at en blir på

bygda grunnet yrkesvalg, og ikke at en velger yrke etter et eventuelt ønske om å bli på bygda. Hanne mener likevel at en ikke kan se helt bort fra at det fortsatt er et skille når det gjelder yrkesvalg og kjønn, men hun knytter ikke dette til forholdet mellom bygd og by. Hun sier:

Ja, men det finnes alle steder. Uansett, altså midt i Oslo så er det jo flere kvinnelige sykepleiere enn mannlige sykepleiere for eksempel. Og mest mannlige snekkere enn kvinnelige snekkere, altså det er jo bare sånn det er det. (Hanne)

Dette er en forskjell som eksisterer alle steder, og ikke eksplisitt på bygda. Informantene finner det derfor ikke fruktbart å snakke om tradisjonelle kjønnsroller. Likevel oppleves det en forskjell når det gjelder forventinger som er satt til de to kjønnene, Bertine sier det slik:

Vett du ka at eg føle faktisk litt at det er litt forventa at me ska studera, meir enn guttane her. (...) Eg føle litt det at guttane, det er heilt greit for guttane på ein måte å gå to år på yrkesskole og begynna og jobba. Eller gå læretid å begynna å jobba. Men eg føle liksom at for jenter så er det litt meir sånn, skal du vidare nå?? Det er litt meir forventa der. Men det er jo ikkje sånn for alle da, men eg kjenne litt på den. (Bertine)

Som nevnt er Bertine den eneste av informantene som ser for seg å flytte fra bygda for en periode, et spørsmål med dette utsagnet blir derfor om hun kjenner forventningene fordi det er denne veien hun ønsker å gå, eller om hun velger mobilitet foran immobilitet på grunn av at hun kjenner forventningene. Christine har ingen planer om å forlate bygda til fordel for det urbane, og hun støtter Bertine når hun sier:

Folk, på en måte, ka ska du gjørr nå? Skal du gå noe vidare, skal du ha en strålende utdanninge liksom. Ska du bare det du da? Eg føle at det er litt sånn, du får litt press på at nå må du få noe ut av livet liksom, nå må du bli noe stort liksom. Det føler eg da, men det er jo ikkje så veldig at det er åpenlyst på en måte da. Men eg føler at det er litt sånn at de vente litt meir av jentene, enn ka guttane. Akkurat som de føler som at guttene de går bare yrkesskolen, også rett ut i jobb. Det er liksom det dei ska dei. Og jentene, kanskje dei ska gjørr litt meir ut av ting nå enn koss det var litt tidligere. (Christine)

Bertine og Christine føler et indirekte press om å ta videre utdanning, det de opplever som ”godt nok” for guttene er ikke godt nok for dem. Siden utdanning ofte sees i sammenheng med flytting og selvutvikling kan mobilitet også på bygda bli sett på som et ideelle, hvert fall for jentene. Dette er likevel kun jentenes oppfatning, en kan ikke på det grunnlag si at guttene ikke føler det samme mobilitetspresset. Likevel, i forhold til at det hovedsakelig er jentene som forlater bygda (Heggen 1996) og hva informantene her sier, så kan det tenkes at det er et indirekte press som ligger mer på jentene enn guttene. Basert på det jentene her sier, og som

Christine sier det ”*dei ska gjørr litt meir ut av ting nå*”, kan det late til at disse forventningene har kommet i senere tid, noe som igjen kan indikere at et tankesett har snudd på bygda. Barn og ungdom blir et produkt av det miljøet og samfunnet de er oppvokst i (Heggen, Myklebust og Øia 1993), noe Bourdieu (1995) ville sagt blir grunnlaget for ens habitus. Han snakker likevel om ulike sosiale grupper, men dersom en skal trekke moderniteten og dens splittelse av grenser og tradisjon inn, vil en kunne se samfunnet mer i en helhet heller enn i enkelte hele deler som Bourdieu (1995) i større grad gjør. På denne måten blir ungdom på mange måter innlemmet i samme samfunn, et samfunn som etter Beck (2004) ikke er basert på det kollektive med det individuelle. En helhet i den forstand at en er mer sidestilt nå enn tidligere, det er opp til en selv hvordan en skal utforme sitt eget livsprosjekt. Dette innebærer at når en er innlemmet i denne formen for storsamfunn vil idealet være det samme for alle, og dette ”presset” jentene her hentyder vil være like gjeldende på byen som på bygda.

Også Elise ser dette, men hun føler ikke presset på samme måte:

(...) Det er litt sånn, skal ikkje du studera? Nei eg tror ikkje det liksom. Så blir di heilt sånn ”Hæ!?” Men det er jo mitt valg det, eg kan jo begynna kati eg vil, om eg vil. Eg tar ikkje det så tungt. (Elise)

Bauman (2001) fremhever mobilitet som et ideal i det moderne samfunnet, det motsatte innebærer stagnasjon, og etter Baumans syn klarere en ikke da henge med på den stadig økende jaget etter å hele tiden skape seg selv. Likevel, med moderniteten kommer individualiteten. En tar valg på bakgrunn av ens eget refleksive prosjekt (Giddens 1990). Informanten snakker her om at det er eget valg. Hun velger det som passer henne personlig best, det trenger ikke bety at hun ikke ser valgmulighetene.

4.1.4. ”Fordi, eg vett ikkje, det er hima”

Bygda blir som vi allerede har vært inne på sett på som egnet sted for barndom og etablering, men ikke nødvendigvis et sted for utvikling og identitetskonstruksjon (Villa 2002). Dette innebærer at bygda på mange måter ikke har rom for ungdommen. Likevel er forskningen preget av et todelt syn hos ungdommen når det gjelder dette. Ungdommene som har et positivt syn på bygda er de som ønsker å bli, mens de som ikke ønsker bli ser det negative med bygda (Fosso 1997: Rye 2006). Basert på dette vil det forventes at jentene, som her har blitt på bygda, alltid har innehatt et positivt syn på eget hjemsted.

På spørsmål om hun har endret syn på hjembygda fra hun var ungdom til hun ble voksen sier Anne:

Neida, eg gjør egentlig ikkje det. Eg ser egentlig møykje av di samme positive tingå med å bu på bygda nå som eg gjorde når eg var liten. Du kan sleppa ungene utforbi og di kan springa fritt, du sleppe å være redd for at.. nå bur eg jo nærmare veien enn ka eg gjør når eg vokste opp, men, og det at du vett kem naboane dine er, og du er trygge på at du kan senda ungene bort til dei uten at du ikkje vett ka som foregår. Det er jo en positiv ting. (Anne)

Den sosiale kontrollen Anne her beskriver finner Munkejord (2005) at plager en når en er ung, men at det er noe en finner positivt når en selv får barn og kjenner på denne tryggheten som foreldre. Informanten har her overført sitt positive syn på denne sosiale kontrollen fra barn, til ungdom, til voksen. Det har alltid vært et ønske om å bo på bygda og dette kan være grunnen til at hun gjennom oppveksten og ungdommen har satt pris på denne delen av bygda.

(...)Det er vel egentlig akkurat likt, for då og var eg veldig klar på at det var her eg skulle være. Mangen snakket om at, eller mange andre på min alder snakket om at dei skulle reise og studere en annen plass å sånn. Det har jo ikkje eg gjort, eg har alltid vært sånn at eg ska være her, men eg er veldig sånn himakjær person. (Frida)

Nei egentlig ikkje, det har jo blitt mye enklere nå når eg kan kjøre bil sjøl og sleppe å være avhengig av folk. (...) Men eg har alltid villa bo her. (...) Eg har tenkt på at eg kanskje ville leiga ein plass i byn, sånn når eg begynte å jobba. Men det blei aldri til, eg ville heller være hima og spara penger til å kjøpa meg hus. (Grete)

Anne, Frida og Grete har alltid hatt et ønske om å bli på bygda. Hvorvidt denne immobiliteten er bevisst eller ubevisst blir et spørsmål. Gjennom ønsket å bli på hjemstedet kan immobilitet også her forklares gjennom deres beskrivelse av alltid å ha hatt et positivt syn på bygda. Frida er den av informantene som later til å ha det mest bevisste forholdt til sin immobilitet, i form av at hun allerede på ungdomsskolen ikke kjente seg igjen i klassekameratenes ønsker om å flytte fra bygda. Også Grete viser en annerledes prioritering når hun ble immobil i en fase av livet hvor hun kunne flyttet fra bygda. Gjennom sitt stabilt positive syn på hjembygda kan det tenkes at jentene har andre verdier enn ungdommene som ønsker flytte har. Både Anne, Frida og Grete er etablert med hus, mann og barn nå. Det kan tenkes at bygda tidlig i livet utpekte seg som det mest egnede stedet for videre livsprosjekt, dermed kan immobilitet forklares ut i fra at bygda oppfylte kravene som var i tråd med jentenes ønsker for fremtiden. Dette kan indikere andre verdier, heller enn en annen habitus.

De resterende informantene beskriver ikke å ha hatt det samme positive synet på hjembygda gjennom ungdomstiden, Christine sier:

Nei då var det sånn at då ville du komma deg vekk i fra [hjembygda], det var liksom ein liten plass, nei her har eg ikkje lyst å bo. Ska få noe større ut av livet enn det liksom. Men, kom jo ikkje så langt akkurat da, hehe. (Christine)

Christine kom seg ikke så langt som hun hadde trodd hun skulle når hun var yngre. Ved å si at hun ønsket å få noe mer ut av livet enn hva bygda på det tidspunktet kunne gi henne, kan dette indikere at immobilitet her symboliserer stagnasjon. Det kan late til at det er byen som blir sett på som en arena for ”å få noe større ut av livet”.

Hanne beskriver ungdomstiden på bygda slik:

Eg har egentlig endra meining om bygda veldig mye i løp av de siste årene ser du. Når eg var ung, eller hvert fall tenåring og bodde her med mine foreldre, så bestemte eg meg for at eg skulle aldri bu her. [Latter]. Eg skulle bo i byn eller noe, eg skulle bo i ei høyblokk. Neida, men hvert fall veldig sentralt var veldig viktig for meg fordi at, ja det var spesielt i 16-17 og 18 års alderen, fordi då hadde eg for eksempel ikkje sertifikat og det var veldig langt til byn. Eg hadde nettverket mitt i byn og det var veldig vanskelig å komme meg til byn, sant vel. Det var liksom, mine viktige ting i livet då var å gå på byn og ja komme seg hjem i fra byn, og det var vanskelig når eg skulle bo i sveio. Eg var avhengig av mamma og pappa og deres hjul. Så det syns eg var veldig trøttende, og sånn sosialt også fordi at eg fikk jo venner på videregående som bodde i byn og sånn rundt om kring. Og viss eg skulle ha besøk av dei, så var det så langt at det på en måte var kjedelig for dei å komme på besøk, siden gjerne dei heller ikkje hadde transportmiddel og ja. viss dei skal komme på besøk så blir det veldig omstendelig, ja kanskje me må sove der liksom då. [Latter]. Eg var liksom flaue over at eg budde på bygda egentlig for blø, nei det syns eg ikkje var noe kjekt. (Hanne)

Referansegruppene til Hanne var i byen, dermed ble identitetskonstruksjonen for informanten her vanskelig på bygda i ungdommen (Fosso 1997; Wiborg 2001:2003). Så flyttet Hanne en periode til byen:

Og du hadde liksom ikkje noe hage, det fant eg jo at jo egentlig var litt viktig. Eller, eg var ikkje klar over at det var så viktig for meg før eg på ein måte fekk oppleve det sjøl. (Hanne)

Sett i lys av hva Hanne her sier kan en stille seg spørsmålet; en kan ta jentene ut av bygda, men ikke bygda ut av jentene? Dersom en skal følge denne innfallsvinkelen kommer en nok en gang tilbake til Bourdieu, samt Rye (2006) og hans begrep; rural habitus. Ens habitus gjør at en klassifiserer seg i forhold til andre sosiale grupper, og dersom en utvider den rurale habitusen til å gjelde bredere, for hele bygda, samt innfører urban habitus som et motstykke kan dette kanskje være bidragsytende til å forklare hvorfor en som bygde jente trekkes mer mot bygda enn byen. Bygda vil være mer innebygd i en enn hva byen vil være. Likevel, å bli

på bygda eller ikke vil i følge Fosso (1997) være et identitetsprosjekt heller enn et resultat av strukturelle føringer. Gjennom dette kommer en hele tiden tilbake til at immobilitet er en blir på bygda fordi en ønsker å bli på bygda.

Gjennomgående har jentene ikke hatt et utpreget negativt syn på hjembygda. Mange av dem har alltid sett seg selv på bygda, det er det som er hjemme og det er der de skal bo. Det er likevel ikke å unngå at en oppgjennom oppveksten og ungdomsårene har ønsket seg mer frihet. For Dagmar, Elise, Hanne og Grete endret dette seg når en fikk bilsertifikat. Det kan dermed tenkes at det ikke var det urbane som for dem symboliserte frihet og mobilitet, men heller muligheten til disponere egen tid gjennom å ikke være avhengig av andre når det gjaldt skyss. Dette kan indikere at jentene som ble på bygda ikke har ønsket seg vekk fra bygda på samme måte som andre ungdommer som ønsket seg vekk (Jørgensen 1994), da frihet ble knyttet opp mot noe annet.

4.2. Samhandling med dem som reiste

Trenden er at bygdejentene flytter fra bygda (Heggen 2002), inn til et mer urbant liv. Bygda blir av dem sett som stagnasjon med manglende valg og muligheter (Wiborg 2003).

Informantene oppgir alle at de har mange venner som har flyttet som de fortsatt har kontakt med, men når en går litt mer inn på det viser det seg at det dreier seg mye om sporadisk kontakt. ”*Dei fleste av dei tror eg faktisk eg snakke med sånn et par ganger i året. (...) dei fleste av dei eg snakke med bur i [hjembygda], vil eg tru*” (Anne).

Dette kapittelet vil ta utgangspunkt i følgende underproblemstilling: *Gir felles bygdebakgrunn en vellykket samhandling med utflyttede bygdejenter?* Kapittelet er delt inn i tre deler. Den første delen tar opp opplevde forskjeller mellom de som ble og de som flyttet. Andre del hvordan de konstruerer bildet av seg selv, sett i sammenheng med jevnaldrende som reiste. Til sist tilbakemeldingene de fikk fra venner som flyttet, på at de selv ikke flyttet.

4.2.1. Forskjeller

Jentene som flyttet fra bygda til utlandet eller de store byene i Norge, flyttet for å ta høyere utdanning. Når det gjelder jentene i denne studien har de til en viss grad mulighet til det. Beliggenheten til deres bygd gjør at en er inne rekkevidde av Høyskolen Stord/Haugesund, som hovedsaklig tilbyr utdanning inne helsefag, lærer og maritime fag. Høyskolen ligger i pendleavstand til hjembygda, og innebærer derfor ingen flytting. Det er likevel bare to av deltakerne i denne studien som har gjort nytte av dette. For å ta universitetsutdanning er de nærmeste tilbudene Bergen eller Stavanger, en avstand som er for lang for pendling, og som

betyr at en må flytte fra bygda. Dersom det er slik at ens sosiale bakgrunn fortsatt spiller en rolle på utdanningsnivå, og dermed i denne studien indirekte på om en flytter fra hjembygda eller ikke, kan en satt på spissen si at hjemsted går foran høyere utdanning. Likevel, til tross for at mobilitet (Bauman 2001) og lange utdannelse i følge det moderne refleksive perspektivet kan sies å være det ideelle, trenger ikke dette være viktig eller riktig for alle. Sett i sammenheng med bakgrunn igjen vil den enkelte være sosialiser forskjellig og dermed ha forskjellige verdier, erfaringer og livssyn.

Tiltross for at Hanne har bachelor fra nevnte høyskole har hun likevel problemer med å identifisere seg med de som flyttet.

Det blir for eksempel, når du snakker om at du har kjøpt seg leilighet for eksempel i Oslo, og på en måte koss du skal ha det. Eg vett ikkje eg, det blir veldig sånn fjernt fra, det er vanskelig for meg å identifisere meg med henne, fordi at eg hadde aldri gjort det på den måten. Eg har kjøpt meg et gammalt vrak av et hus som me ska desperat prøve å pusse opp. (...) Og det at du bruker så mye år på utdanning... (Hanne)

Hanne bodde en liten periode i nærmeste by, men innså at det ikke var noe for henne og flyttet tilbake til hjembygda. Venninnen hennes har valgt å gå motsatt vei, og etablerer seg med leilighet i Oslo hvor hun studerte. De er oppvokst i samme bygd, men lever nå i to forskjellige verdener. Bourdieu (1995) sier at en klassifiserer, det vil si at en ser seg selv, i forhold til og i forskjell fra andre. Han mener at dette er basert på ens bakgrunn. Dersom vi skal følge den grove inndelingen som skiller urban habitus og rural habitus har jentene som flyttet fra bygda også skiftete sosial gruppe. Både gjennom mobilitet men også den sosiale mobiliteten høyere utdanning innebærer. Likevel, sett i forhold til denne studien og en felles habitus, så vil det kunne tenkes at jentene som velger å bli igjen på bygda har et annet syn på, og en annen konstruksjon, av og på det rurale, enn hva de som flyttet kanskje har. Likevel trenger ikke dette være hele forklaringen. De som vokser opp på bygda har trolig noenlunde, uten å trekke familiære ulikheter inn, lik bygdekulturell oppvekst. Med dette kan de som reiser og de som blir ha lik konstruksjon av det rurale, men ulike ønsker og verdier kan føre til noen blir og noen drar. Det kan også føre til at de to gruppene sklir fra hverandre, Anne sier:

I ja, fordi at eg har på ein måte... blitt litt fort voksen. Eg har bosatt meg, eg har hus og him, og et heilt annet interessefelt egentlig, enn ka det mine jevnaldrende som har flyttet ut har. Sjøl om dei har på en måte hus og him, altså dei styre jo sitt der dei bur dei og, men det blir liksom litt meir sånn at her ska eg ut å lugge i hagen liksom, mens dei andre går på fest og tar seg i øl, for dei har ikkje dei forpliktelsene som eg har på ein måte. Du blir litt fortere voksen kanskje, du er på en måte der som foreldrene dine

er ganske kjapt, du får meir til felles, faktisk, med foreldrene dine. For dei og har på ein måte hus og klesvask og tutteflakse, ja nå har dei ikkje det lenger men ja.. dei vett på ein måte litt meir ka det går i. (Anne)

Anne knytter her det å bli voksen til det materielle, hun ser at de som har flyttet også har hjem så det er her eierforhold hun trolig sikter til. De Anne kjenner som har flyttet er under utdanning, noe som gjør det vanskelig å eie noe eget. Dette går noe på tross av hva Munkejord (2005) finner når hennes informanter oppgir at bygda fratar dem det materielle presset som de opplever blir knyttet til kvinner i byen. Om ikke det materielle blir sett på som ”press” på bygda, later det likevel til å være en viktig faktor. Gjennom å knytte det materielle til egenskapen å være ”voksen” skapes et skille mellom de som flyttet, studentene, og de som ble. Studentene blir med dette kanskje sett på mer som elever, de går fortsatt på skole og er ikke ute i yrkeslivet og tjener penger. Det later med dette til at høyere utdanning og den sosiale mobiliteten, og selvutviklingen dette fører med seg, blir undervurdert i forhold til å bli ”voksen”. Grete sier: *”Eg har ikkje hatt lyst til....har ikkje hatt lyst til å ha en masse utdanning, og studielån og sånn. Det var veldig viktig for meg, å ikkje ha masse lån.”*

Høyere utdanning blir ikke sett på som en verden av muligheter, men en økonomisk byrde. På denne måten ser Anne og Grete mobilitet som en hindring for mobilitet. Anne sier:

Ja, sant så me har mulighet til å reise ut kose oss. Og det er jo mye på grunn av at me har bosatt oss på bygda. Me har ikkje reist ut og studert og fått oss studiegjeld nei, me har gått rett i lære og begynt å jobba og tjent penger. (...) Og dermed så har me og muligheten til å reise ut på ferier, litt lenger. (...) Ja det er nok det største skillet ja. Så blir det gjerne det at eg jobbe og tjene penger sant, eg kan på ein måte une meg litt andre ting enn det som en student som har studielån, og skal leve etterpå...sant. Så eg kan ta meg den frihet å gå på, ikkje bare på byn, men kan gå ut å shoppe liksom sant, og då er det. Du ser jo et skille der og... (Anne)

Basert på det Anne og Grete her sier eksisterer det et økonomisk skille mellom de som ble og de som flyttet. Til tross for lik bygdebakgrunn er de ikke lenger en enhet. Dette tar oss inn på Bourdieu (1995) som sier i sin strukturteori at det bare er en objektiv mulighet for nærhet i det sosiale rommet. Dersom bygda kan sies å være et sosialt rom så har de som flyttet forlatt dette, og de to gruppene befinner seg ikke lenger i samme sosiale rom. Det er heller ikke sikkert de to gruppene har vært i samme sosiale rom, selv om de har bodd samme sted. Dersom de som blir igjen er en enhet, mens de som flyttet er en annen, så vil disse to gruppene klassifiserer seg i forhold til hverandre. En kan se disse to gruppene i forhold til Bourdieu (1995) sine to differensieringsprinsipper, langs aksene av økonomisk og kulturell

kapital. I denne studiens materiale er jentene i begynnelsen av 20- årene. Noe som betyr at dersom en har yrkesutdannelse er en nå i full jobb, men om en er student er en trolig ikke ferdig med utdannelsen sin enda. De med yrkesutdannelse har mer økonomisk kapital enn hva studentene har, mens studentene har mer kulturell kapital enn hva de med yrkesutdannelse har. Derfor er det legitimt å si at dette bidrar til å øke avstanden mellom de to gruppene. Det kan virke som Anne og Grete setter materielle goder og økonomi foran høyere utdanning, noe som kan tilsa at de ikke nødvendigvis ser verdien i høyere utdanning. De ser på seg selv som voksne mens de som flyttet er studenter og går på skole. De ser på studielån som hemmende, og ikke som en mulighet til gode jobber og solid økonomi med studiets slutt.

Frida ser også at hun kan ha endret seg sett i sammenheng med venninnene som har flyttet, hun sier dette:

Eg har forandra meg litt kanskje i forhold til dei som er single og bur i leilighet med tre andre jenter eller sånn som det, fordi eg er jo etablert og har barn. Så eg er nok litt meir voksen, akkurat på det stadiet eller, eg har liksom kommet dit. (Frida)

Også her blir betegnelsen ”mer voksen” brukt, men Frida ser det ikke helt på samme måte som Grete og Anne, dette med at hun oppgir å være på et annet stadium i livet enn sine jevnaldrende som flyttet.

Så langt har vi sett at det oppleves et skille mellom de med yrkesfag, de som ble, og studentene, de som flyttet. Dette skillet skjedde likevel ikke nødvendigvis gjennom mobilitet, men hadde allerede vært tydelig en stund. Christine sier:

Sånn som eg føler så er det jo det at kanskje dei som går på allmenn dei føler seg kanskje litt...høgare oppe...på ein måte. Men dei vil jo på ein måte kanskje gjørr noe meir med livet sitt, få noe stort ut av det. Viss at de går på allmenn, det er hvert fall sånn eg har erfart det med venner som eg hadde tidligere som begynte på allmenn. Akkurat som dei ikkje kunne ha kontakt, siden dei gjekk der. (Christine)

Skillet som etter hvert ble økonomisk begynte med at noen av jentene gikk yrkesfag mens andre jentene fikk studiekompetanse. Dette betyr at det opplevde skillet ble synlig allerede i ungdomsårene. Dette kan dermed sees i sammenheng med hva Jørgensen (1994) finner, det er forskjell mellom ”slaur” og ”geni”. Altså mellom bygdeungdom som ser for seg å bli på bygda og de som ikke ønsker å bli, i forhold til hvor flinke de er på skolen. Hvor flinke informantene i denne studien er på skolen sier ikke materialet noe om. Derfor kan ikke denne studien overføres til den Jørgensen (1994) utførte. Studien hans indikerer likevel det samme

som denne. Det eksisterer to grupper på bygda, og den ene tar yrkesfag som videregående studieretning og blir på bygda. Den andre gruppen tar studiekompetanse og forlater trolig bygda.

Ingen av foreldrene til informantene i denne studien har høyere utdanning, og Hansen og Mastekaasa (2005) mener at ens utdanningsvalg fortsatt henger sammen med foreldrenes bakgrunn. Dette kan dermed være en forklaring på hvorfor to grupper splittes etter ungdomsskolen, og dermed skaper det allerede her er et skille mellom de som ble og de som flyttet. Videre her kan en peke på Bourdon (1974) og hans kulturteori. Dersom vi ser på mennesker med yrkesutdanning som en lavere klasse enn dem med høyere utdanning, sier denne teorien at den laver klassen ikke stimulerer barna like mye som den høyere klassen gjør når det gjelder utdanning. Likevel, kulturteorien kan ikke forklare forskjell i valg. Selv om ingen av jentene i denne studien oppgir å ha foreldre med høyere utdanning, er det likevel verdt å merke seg at to av jentene har fulgt i sine mødres forspor innen helsesektoren, det er også disse som har utdanning fra høyskole. Da verken foreldrene, eller størsteparten av jentene i studien, hadde høyere utdanning kan det tenkes at sosialiseringen jentene har gått gjennom ikke vektlegger sosial eller rural til urban mobilitet. På den andre siden kan det tenkes at de, i tråd med moderniteten, har tatt et reflektert valg basert på individuelle verdier og mål i livet. La oss se disse to forklaringene igjennom Boudon (1974) og hans sosialposisjon teori. Valg kan bli gjort ut i fra en vurdering av kostnad/belønning. Kostnaden med høyere utdanning kan for informantene være større enn belønningen. Dette har analysen allerede vært inne på ved at denne type utdanning kan forbindes med økonomisk byrde. En kan også knyttes opp mot et refleksivt valg i den forstand at ens personlige interesse går i en annen retning enn studier.

Bertine ser også forskjell mellom de som gikk yrkesfag heller enn allmenne, hun sier:

Føle kanskje nåken av dei så har gått yrkesfag er litt meir sånn at di ja, di er veldig fornøyde liksom med sånn som di har det. Heilt greit liksom, nå er eg her og, her ska eg bu og nå har eg kjøpt meg leilighet her å, mens eg føle kanskje dei som har studieplasser og i det heila tatt har ein plan, og di hadde jo ein plan fra begynnelsen om at di vil litt meir på ein måte. (Bertine)

Frida sier at de som flyttet nok er mer ”skulete” enn de som ble er, mens hun beskriver de som ble igjen som:

Litt meir jajja pytt pytt, "eg kan ta deltid eller kan jobba i barnehage som assistent eller". [Latter]. Det er jo sånn at folk er jo forskjellige. Men dei som er igjen, det er jo dei som ikkje er så veldig sånn...skulete. (Frida)

De som har flyttet fra bygda blir her beskrevet som om at bygda ikke er nok for dem, mens den er det for de som bor der. Bygda oppfyller deres krav, mens de som flyttet ble beskrevet som "skulete", altså noen som derfor kanskje setter høyere utdanning og mobilitet høyere enn de som blir. Med andre ord så kan det sies at det skille som beskrives i utgangspunktet eksisterer fordi forskjellige mennesker har forskjellige mål og verdier.

Anne tror at det livet som hun og de andre jentene lever på bygda blir sett på som kjedelig av dem som flyttet, hun sier: "Det er gjerne sånn at dei som flytter ut, og når dei kommer him så vil dei gjerne vite nytt, men så er det på en måte det at det har ikkje skjedd så mye nytt." Anne tror videre at til sammenligning fra dem som er ute i det hun definerer som "den store verden" kan livet på bygda virke stagnert. Bertine sier det slik;

Det jo ein stor del som har blitt her og det gjør jo det at dei som, eller me som har blitt her, me opprettholde jo kontakten og, treffe kverandre og. Kanskje det er dei som komme tbake, så merke kanskje dei at, ja tiå står jo litt stille her kanskje, føler dei, og men alikavel så går dei jo kanskje glipp av ting oss imellom, men alikavel i det stora og det heila bildet så er jo det veldig små ting, kanskje for dei, sant. Så ja kanskje dei føle det står litt på stedet hvil her, at dei er ei gruppa som er lenger fremme og det kan sikkert godt stemma og. (Bertine)

For dem som flyttet kan det som skjer på bygda ikke virke særlig spennende mener informantene. Bertine ser denne gruppen som "lenger fremme" enn de som blir på bygda, dette er i motsetning til hva Anne og Grete sier. De betegner det å være "voksen" gjennom økonomi og det materielle, mens Frida ser det samme gjennom at hun er kommet til etableringsstadiet. Bertine ser det ikke på samme viset, hun ser de som flyttet som en gruppe som er lenger fremme i samfunnet enn de som ble er. Her må en huske på at Bertine ønsker selv å flytte for å gå på universitet, hun skal bli en del av gruppen hun omtaler og det er ikke sikkert hun hadde sett på det på denne måten om ikke.

Likevel, det vil trolig være lettere å se jentene som reiste fra bygda i Bauman (1991:2001) sitt syn på det moderne samfunnet, heller enn de som blir. Jentene som drar kan en gjerne si løsriver seg fra det de oppfatter som stagnerte liv på bygda. Basert på forskning (Villa 2002; Wiborg 2001; 2003; Grimsrud 2000) er det også dette synet som blir fremmet. En bryter

opp fra det som blir sett på som det tradisjonelle, en går sine egne veier. En produserer hele tiden sitt eget liv ved at en følger de mulighetene urbanitet og sosial mobilitet gir. Likevel, dette er en samfunnsdiagnose og gjelder derfor bygda likeledes som det gjelder byen og resten av samfunnet. Med dette sagt, så gjelder ikke tradisjonelle rammer for livsprosjekter bygda heller. Dermed vil det være rimelig å anta at en på bygdene også velger sine egne veier, ved at de ikke lenger kan holde fast ved etablerte rammer. Om en ikke skal tolke Bourdieu så direkte kan en se dette på en annen måte. Dersom en kan si at bygda er motstykke til byen, ved at byen er utradisjonell og i stadig endring mens bygda er tradisjonell og statisk, vil bygda kunne være trygg og kjent for bygdejentene. På denne måten vil det være enklest å bli på bygda, og med dette holde seg unna det uforutsigbare uten rammer. Det trenger likevel ikke være fruktbart å se på bygda som stagnert i forhold til byen. Livet på bygda trenger ikke være ensbetydende med stagnasjon, men gjerne bare andre verdier. Selv om en blir på bygda betyr ikke dette at en ikke kan realisere seg selv. Høyere utdanning blir ofte fremmet som det ideelle for selvrealisering, dersom dette er det overhengende idealet så betyr ikke dette at det trenger gjelde alle. En kan ha like store ambisjoner for seg selv selv om en ikke flytter fra bygda. I denne studien for eksempel er utdanning noe som blir verdsatt, samt en stolthet rundt egen yrkes utdanning.

Hanne sier dette om skillet mellom de to gruppene:

Ja ja ja, me har jo kommet i to heilt forskjellige miljøer, sant. Og eg er kommet inn i et miljø der eg har mange bønder rundt meg, og eg har mange tidlig etablerte rundt meg med unger rundt mine unger sin alder, og som er i en lik situasjon som meg. Derfor identifisere eg meg meir med dei, og trives i dette miljøet. (...) Eg utvikler meg i det miljøet eg er i, og tilpasser meg miljøet eg er i. Og det samme gjør venninna mi, i det miljøet hu er i. Så viss hu hadde etablert seg tidlig og fått unge tidlig i sitt miljø, så hadde hu vært annerledes i det miljøet og då hadde hu sikkert ikkje følt seg så vell. Eller på en måte, då hadde hu vært unormal eller ja, i hennes miljø. (Hanne)

Jentene som ble på bygda ferdes i rom, som Bourdieu (1995) kaller det, som er forskjellig fra jenten som flyttet. Jentene som blir er yrkesaktive, noen av dem er også etablert med eget hus, mann og barn. Dette er i kontrast til de som flyttet. Informantene er i aldersgruppen 20-25, derfor kan en anta at deres jevnaldrende som har flyttet fortsatt er under utdanning, eller er i startfasen av sin yrkeskarriere. Jentene er delt i to grupper, to forskjellige miljø som igjen symboliserer to forskjellige liv. Jentene som ble mestrer bygdas kvalifikasjoner, samt omgås andre som også gjør det. De som flyttet har tatt opp i seg andre egenskaper, for å mestrer sitt

miljø. På grunnlag av dette har de ikke så mye til felles, noe som igjen kan føre til at de ikke forstår hverandre. Det er likevel ikke bare mellom disse to gruppene det oppleves et skille:

Så merke eg jo at dei som, dei som på en måte, tok sånn fagbrev liksom at kanskje den gjengen henger litt sammen liksom. (...) Sant, for mine venner, altså dei eg er med som reiste vekk og kommer him igjen, (...) Alle me har jo generell studie kompetanse og går på høyskoler eller universiteter så det er kanskje litt sånn at me henger sammen. Kanskje litt tendens til det når eg tenker meg om. (Frida)

Det kan tyde på at det eksisterer et sosialt skille også innad i bygda. En hver sosial gruppe har sin egen habitus (Bourdieu 1995). Bygda er ikke bestående av en homogen gruppe mennesker som alle innehar like egenskaper og interesser. Frida er en av to informanter som er under utdanning fra høyskole, hun søker seg til vennene hun har som er i samme utdanningsposisjon som henne selv. Hun er den eneste i dette materialet som påpeker et slikt skille direkte.

Informantene beskriver en interaksjon med dem som flyttet som virker utfordrende, som påpekt kan dette skyldes to forskjellige miljøer og livssituasjoner. Det de nå har til felles er fortiden:

(...) Men i bunn i grunn så kjenner me jo dei samme personene sant, så dersom det er noe bygdesladder som eg vett om, så er jo det kjekt å dela. Det blir litt sånne felles... (Anne)

Det blir for det meste barndommen. Og vår, vårt felles nettverk som me hadde når me var små, sant. Som me enda kjenner og ja. Men det er jo heilt sant, det blir jo to forskjellige verdener som plutselig møtes, og så...ja... det blir veldig merkelig, det blir ikkje heilt liksom det samme. (...) Me endrer jo personlighet også av å være i forskjellige situasjoner, så ja, det er veldig lite til felles egentlig. (Hanne)

Fortiden er hva informantene opplever å ha til felles med de som har flyttet (jamfør Villa 2002; Wiborg 2001:2003; Munkejord 2005 sine studier), fortiden vil her innebære da de alle bodde på hjemstedet og dermed var del av det samme bygdesamfunnet. Jentene i denne studien har blitt på bygda, etter deres mening er det ikke de som i hovedsak har forandret seg, de bor på samme sted og er de samme menneskene som de alltid har vært mener de. Mobilitet kan med dette symbolisere endring i større grad enn hva immobilitet gjør for jentene som ble på bygda.

4.2.2. "Det er de som har endret seg"

Til tross for at informantene ser skillet mellom seg og jevnaldrende som flyttet fra bygda, opplever de skillet som et resultat av at de ble og andre ikke. Selv har de gått videre i livet med jobb og etablering, men opplever ikke at det direkte har endret dem som mennesker. Endringen mener de hovedsakelig ligger hos dem som flyttet. "Eg har sikkert endra meg eg og, men eg tror dei har endra seg meir" (Dagmar).

Eg føler det er dei som flytta som har forandret seg. For dei har liksom oppsøkt det dei ville og hadde lyst til sikkert, eller dei har kanskje hatt behov for å komme seg ut i verden. Det føler ikkje eg at eg har. (...) Dei har kanskje ikkje forandra seg, men dei har sikkert fått andre interesser. (Grete)

Det vil være legitimt å tro at denne endringen kommer av den sosiale mobiliteten videre utdanning innebærer, et behov Grete ikke hadde. De som ble gikk ut i yrkeslivet i tidlig alder, mens de som flyttet gikk videre på skole. Som vi tidligere har vært inne på befinner jentene som ble seg langs den økonomiske kapital aksene, mens studentene nærmere den kulturelle kapital aksene (Bourdieu 1995). Dersom en skal bruke rural habitus begrepet vidt innebærer det at jentene før hadde noenlunde samme habitus på grunnlag av at de alle var en del av samme bygdesamfunn, dette endret seg gjennom mobilitet og immobilitet. Mobilitet innebærer her endring, som Grete sier, i interesser. Christine ser også en annen endring i de som flyttet:

Nei eg føle ikkje at eg har endra meg, men kanskje at dei har endra seg. Eg føler liksom at dei som har flyttet til Bergen eller Stavanger, dei har skifta klesstil, blitt litt meir ovenpå enn ka kanskje me er. Det blir vanskeligere å snakke med dei når du treffer på dei, du har liksom ikkje så mye å sei. (...) Så føler at det er dei som forandrer seg, helst dei som flytte vekk altså. (Christine)

De som har flyttet oppleves som noe "ovenpå", dette ser hun gjennom endring i klesstil og holdning. Bourdieu (1995) bruker begrepet hexis om hvordan kroppslig atferd kan bidra til å uttrykke ens sosiale posisjon og verdi på. Gjennom rural-urban migrasjon ser Christine her at jentene som flyttet har tatt opp i seg andre egenskaper enn hva de hadde, og symboliserer gjennom dette at de er forskjellig fra henne. Det kommer også frem at det er utfordrende å snakke med dem nå, Elise sier:

Eg tror eg er den samme gamle som eg var. Dei opplever mye mer nye ting, så kanskje det er dei som har forandra seg, eg vett ikkje eg. (...) Det er liksom, litt løye. Det blir liksom sånn at me vett ikkje ka me ska snakka om. Det bli litt sånn "ka går du på da", "nei eg går på det og det", "åja er det kjekt"? "Jada, ka gjør du på da?" "Nei eg

jobber". "Åja." "Ja, kor lenge skal du være hima da?" Så blir det liksom sånn det der. (Elise)

Christine forklarer det slik:

Dei blir liksom forandra når dei komme til en ny plass, dei vil jo sikkert helst være like dei som er der ifra. (...) Dei komme i et nytt miljø, og da legge ikkje dei det av seg når dei komme him igjen på feriar eller helgetur. Eg føler dei eg kjenne har vært litt ovanpå på en måte, eg er litt for god for deg på en måte, for eg bor i en større by sant, eg har gjort litt meir stort med livet mitt eller sånt eg sa, ja du bur fremdeles i bygda sant.. Eg føler at det er litt sånn egentlig altså.(Christine)

Wiborg (2003) finner at de som flytter også opplever at kommunikasjonen blir vanskelig mellom de to gruppene etter flytting. Hun ser dette i tråd med at det er enklere å samhandle når en er lik. Sett ut i fra Bourdieu (1995) stemmer dette, kommunikasjon blir utfordrende mellom to ulike sosiale grupper. De forstår samfunnet forskjellig og kan ha ulik forståelse av det samme.

Føler meg ikkje heilt avslappa, eller jo. Nei dei har jo selvfølgelig forandret seg altså. Dei har med seg byn hjem, dei har det. Dei, men eg trur ikkje dei ser ned på bygd for det om. Dei vett ka det er. Men dei bare liksom signaliserer at dei er mer fine. Eller...(...) Med meininger og holdninger, og på en måte liksom, eg vett ikkje eg altså, ting dei prioriterer og ... (Hanne)

De som har flyttet oppleves som å ha med seg byen hjem tilbake til bygda. De tar opp i seg det urbane. Med dette en annen habitus, et annet handlingsrom og de som fortsatt bor i hjembygda føler seg ikke lik dem som flyttet. Halfacree og Boyle (1998, i Villa 2002) finner at den rurale fortolkningen kontinuerlig er i endring, dermed vil en endre synet på hjembygda etter hva en erfarer. Når en da bor urbant vil en se på bygda gjennom hva en opplever der. Gjennom det urbane har en ervervet byens krav og egenskaper. Wiborg (2001;2003) finner også i sitt materiale at jevnaldrende som bor i hjembygda er opptatt av andre ting enn hva de selv er, dette er en opplevelse som også de som ble på bygda ser seg enig i. Samhandling mellom de to gruppene blir vanskelig siden de har tatt to ulike livsstilsvalg.

Men, tror helst det er sånn at flytter du så flytter du vekk fra på måte venner og plassen på en måte. (Christine)

4.2.3. "Må jo bli her noen, ikkje alle kan reise"

De som reiser tenderer å se bygda som begrensende (Fosso 1997; Wiborg 2001;2003), og at de som ble igjen ikke gjorde et veloverveid valg som bidrar til selvrealisering (Wiborg 2001). Det blir feil å si at de som flyttet og de som ble ikke har noen kontakt. Informantene har alle venner som ikke bor på bygda lenger, men det er varierende hvor mye kontakt det er snakk om. Noen har ofte kontakt, mens andre har sjelden eller nesten ingen kontakt. Det kommer også frem at kontakten minsker etter flytting. Spørsmålet blir dermed hvilke tilbakemeldinger de som bor på bygda får, på at de fortsatt bor der, fra venner og bekjente som flyttet.

Nei, dei seie egentlig ikkje så masse for dei er sikkert veldig inneforstått med at det blir ikkje for alltid. Hadde eg sagt til dei atte nei nå er det nok, nå blir eg her og nå ska eg gifta meg og i det heila tatt. Då hadde det sikkert vore nåke aent, då hadde di sikkert tatt seg ein tur him og sitt om alt var greit. [Latter].(...).. ja...men di e jo veldig på det at dei vente liksom på meg at eg må komma etter liksom. (Bertine)

Gjennom dette utsagnet kan en lese at bygda, for dem som dro, symboliserer et annet liv. Dersom venninnen deres hadde valgt å etablere seg hadde de ikke nødvendigvis sett dette som noe positivt. Fosso (1997) finner en sterk "oss og dem" mentalitet blant de unge i sitt materiale. Dersom Bertine blir på bygda blir hun en av "dem" for venninnene som flyttet. Elise møtte i starten heller ikke forståelse for at hun ble på bygda:

Ja altså det var jo først sånn at "hæ skal du ikkje gå på nåke?!" Men nå syns dei det er greit, dei lar meg gjør det eg vil og eg lar dei gjør det dei vil. Så nå har dei hvert fall holdt opp, dei syns ikkje det er noe negativt hvert fall. (Elise)

Elise får ikke lenger negativ tilbakemeldinger fra vennene sine på at hun ble, men tror kanskje de tenker:

Føler kanskje at dei tenker at hallo, for et kjedelig liv. Men, men, det får da bare være.(...)Eg føler kanskje at dei ser litt ned på oss eg, som om me ikkje gidder liksom. Men det er på ein måte ikkje for alle det å studere. (...) Litt sånn koffår gidde du å være her når du kan være der som eg er? Dei ser på det som en sånn ting man ikkje gjør liksom, at det er obligatorisk å flytta vekk. Men det er jo ikkje det for alle. (Elise)

Dette viser en bevissthet rundt at andre gjerne ikke andre synes den veien hun har tatt er den riktige eller mest spennende. Elise lar der heller være deres syn og dermed deres problem. Moderniteten setter mobilitet (Bauman 2001), selvrealisering og refleksiv utvikling (Giddens 1990) høyt. Gjennom det som her kommer frem later det til at de som flytter fra bygda for å studerer også har dette som ideal. Dagmar sier det slik: "Nei dei har egentlig ikkje sagt nåke, men det er liksom, eg har valgt å gå min vei, og det har jo dei og."

Informantene påpeker at de har valg annerledes enn hva de som flyttet har. Bourdieu og hans struktur kan forklare skillet mellom de to gruppene som vi har sett, det later likevel til at immobilitet er et bevisst valg, ikke et valg basert på bakgrunn.

Det var liksom akkurat som en selvfølge at du skal reise en plass og studere. Men nei seie eg, eg skal bli her eg. [Latter]. (Frida)

Jentene ser sine valgmuligheter, og også at det samfunnsmessige idealet later til å være mobilitet. De deler likevel ikke disse verdiene på samme måte som sine jevnaldrende som flyttet, dette kan være grunnet en mer rural habitus. Dette kan også tyde på at modernitetens vind blåser i bygda likens som i byen. En tar valg på grunnlag av personlige ønsker og ambisjoner, ikke samfunnets. I tråd med Heggen (2002) kan det tenkes at valget er tatt på bakgrunn av hva som virker fornuftig i den fasen av livet en er i. Dette valget trenger ikke være det samme for alle.

4.3. Et annet livsprosjekt?

Denne tredje delen vil belyse følgende problemstilling: *Er det et annet livsprosjekt på bygda enn i byen?* En konsekvens av immobilitet kan være tidlig etablering. Når det gjelder spørsmål rundt dette er jentene todelt i sine meninger. Fem av jentene har barn, og disse har et mye mer positivt syn på det å få barn tidlig, enn hva de tre som ikke enda har fått barn har. Av jentene som har barn er to av dem forlovet, to gift, mens den siste er alenemor. Tre av svangerskapene var planlagt. Av jentene som fikk barn var tre av jentene fylt 22 år ved fødsel, en var 20 og siste informant 19 år. På landsbasis er gjennomsnittsalderen for førstegangsfødende som nevnt 28,2 år (SSB 2010), uten sammenligning for øvrig nevnes at gjennomsnittsalderen for førstegangsfødende i denne studien er 21 år. Dette er basert på et svært beskjedent datamateriale, og kan ikke sammenlignes med SSB sine tall, likevel gir det en pekepinn på i hvilken alder jentene så det som naturlig å få barn. På den andre siden så var de tre resterende informantene barnløse, og viste liten forståelse for å få barn i den alderen de selv var i. Disse jentene var 20, 21 og 23, altså like gamle som de andre jentene var når de fikk barn. Hvilke sosiale bakenforliggende årsaker som gjør at noen synes det er mer naturlig å få barn tidligere enn hva andre synes avslører ikke dette datamaterialet. I dette kapittelets tre deler er det jentene med barn, og jentene uten barn, sine meninger rundt tidlig etablering som blir tema. Gjennom dette hvorvidt bygda betyr barn, og barn betyr bygda.

4.3.1. "Hvorfor ikkje bare gjørr det liksom?"

Anne er 24 år, gift, har et barn på 2 år og gravid med barn nummer to. På spørsmålet om hvorfor hun fikk barn så tidlig, svarer hun:

Ja, fordi eg har liksom, for så lenge eg ikkje har flytta himante på ein måte, eller så lenge eg ikkje har flytta ut av bygda, så har det jo ikkje, koffår ikkje liksom, eg visste at eg skulle bo her. Like greit å begynne. (Anne)

Immobilitet er her den direkte grunnen til at hun har valgt å få barn. Hovedgrunnen Anne oppgir for å bli på bygda er: "For eg vil at sønnen min ska vokse opp her, og få den barndommen som eg har hatt, og som mannen min har hatt" (Anne). Barnet blir dermed også grunnen hun oppgir som den største årsaken hun har for å bli på i hjembygda. Immobilitet og etablering blir dermed en form for rundgang.

Frida er relativt ung, og med sine 21 år er hun både gift og har et barn på 1 år. Hun ser ikke noe negativt i å etablere seg så tidlig som hun har gjort, men synes likevel det er tidlig, hun sier:

Det er jo litt etter ka person du er, etter ka du har lyst og tenkt å gjøre. Etablert å sånn det syns eg jo er kjempe topp. Det å være gift og sånn, ferdig med det då å greier, har slått meg til ro med det. (...) Altså grunne til at eg gjorde det var vel det at eg møtte på en måte han eg følte eg skulle være med liksom, så koffår ikkje bare gifte seg. (Frida)

De har mann og hus, det later til at det neste dermed vil være å få barn. Frida mener det er opp til den enkelte når en skal etablere seg, det kommer an på hvilke personlige ønsker og mål en har i livet. Dette blir dermed et individuelt og refleksivt valg, basert på egne verdier og ønsker. En annen forklaringsvariabel kommer Grete med:

Koffår eg har valgt å slå meg til ro? Fordi eg føler eg er ferdig med utdanningen min og eg har ein kjekke jobb i byn. Og eg har alt eg trenger på en måte, eg trengje ikkje reisa til Stavanger for å gå på skule eller jobba. Så har eg jo ein mann i fra [hjembygda], og eg har nesten alle rundt meg (...) Eg trur det egentlig er det eg har villa siden eg var liten, bli etablert. (Grete)

Grete sier at for henne var det viktig at hun var ferdig med utdannelsen sin, samt at hun hadde jobbet litt før hun fikk barn. Hun tror de fleste som får barn i hennes alder gjør det fordi de er, som hun omtaler det, "på den plassen i livet", og en er ferdig med utdannelsen sin. Hun viser noe ambivalens rundt om hun tror alle som blir igjen på bygda får barn. Her svarer hun først kontant nei og mener dette bare er en myte. Etter å ha gått gjennom hvem av jentene som er

igjen fra ungdomsskoleklassen skifter hun likevel mening, det kunne være noe i at de som blir igjen får barn allikevel.

Jentene som blir har tatt yrkesutdanning, med dette har de kunnet fortsette å bo i hjembygda. De har funnet seg en kjæreste som er fra samme stedet, de er i en økonomisk situasjon som gjør det mulig å kjøpe egen bolig. De er dermed materielt sett klar for neste steg i livet, barn. Fosso (1997) finner i sin studie at når en velger yrkesfag blir bygdas gode bo og arbeidsmiljø vektlagt. Informantene med barn legger også mye vekt på at det er positivt å bli mor i relativt ung alder.

Ja, altså, me blir unge foreldre, me har mulighet til å følge dem opp. Den dagen ungene er så store at dei flytter ut så er forhåpentligvis mye av lånet nedbetalt og me har mange gode år igjen som besteforeldre (...). Me får også den, det blir feil å sei at me får ungdomstiden igjen, men me får den der voksentiden igjen bare oss som kjærester gjerne. Og muligheter til å reise litt meir igjen då. (Anne)

Det moderne samfunnet fremhever mobilitet og selvrealisering som idealer (Wiborg 2001), og tidligere forskning (Wiborg 2001;2003: Fosso 1997) viser at dette tenderer å dreie seg om en stadig pågående identiteskonstruksjon og "livsreise", noe som innebærer både sosial og geografisk mobilitet. Dette er den vanligste årsaken ungdom flytter fra bygdene, oppleve mer av verden og gjennom dette å utvikle seg. Informantene snur dette på hodet, barn og det materielle først deretter ut og oppleve det Anne omtaler som "den store verden". Anne ser her tap av ungdomstid, men det er verdien rundt etablering som for henne er viktigst. Frida ser det på en annen måte, hun var ferdig med å være "ungdom" og derfor klar for barn:

I positivt med å få tidlig, viss du er klar for det og har type å sånn så er det jo topp(...). Ung mor, fortsatt rask når ungen er blitt stor, så er eg er jo 40 når [barnets navn] er 20, så det er jo fint. Hehe. (...) Negativt, altså for dei som kanskje ikkje, for dei som får det uten at det er planlagt så er det kanskje sikkert litt sånn stress tror eg, fordi du har kanskje tenkt at du skal feste å være litt sånn ung ei god stund til, så blir du heilt bunden hima. Så det er jo litt, det kan jo være negativt, mens for meg så var eg liksom klar for det. Eg har liksom festa fra meg egentlig. Begynte tidlig med det. Her i [hjembygda]. (Frida)

Selvrealisering eller videreutvikling blir knyttet opp mot barn, noe informantene ser på som en videre utvikling i livet. På spørsmål om Grete ser noe negativt med å få barn i ung alder sier hun: "I nei, eg har jo valgt det sjøl" (Grete). Positivt med å få barn så tidlig mener hun er: "Eg syns det er mye glede i å ha unger. Heller enn å drive å studere og ta eksamener å sånn" (Grete).

Jentene som blir på bygda utformer et annet livsprosjekt enn hva jevnaldrende som flytter gjør, men andre ønsker og verdier. Så langt har det kommet frem at de aldri har hatt noe utpreget negativt syn på bygdesamfunnet, de ser ikke sosial og geografisk mobilitet som verdifullt for dem og ved at de er etablert blir veien videre barn. Grete mener ikke hun har gått glipp av noe med å etablere tidlig, ei heller at det hemmer henne, hun sier:

Det har vel noe med på den plassen i livet eg er, eg var klar for det og eg var forberedt på det. Kanskje me som er igjen er litt voksne enn dei som flytta for å studera. (...) Eg vett ikkje. Det er jo noe med det å ta den avgjørelsen å bli foreldre, en må være litt voksen då. Men dei som har flytta vekk, det er jo ikkje sikkert dei har hatt anledning til å få barn, eller tenkt på det i det heila tatt. Men dei er jo ikkje mindre voksne av den grunn på ein måte, me er jo like gamle. (Grete)

Som tidligere sett blir det å være ”voksen” definert gjennom materiell etablering og barn, og referansegruppen til jentene er gjennomgående de som flyttet fra bygda. To ulike livsprosjekt blir sammenlignet og jentene klassifiserer seg i henhold til den andre gruppen. Det later til å være to grupper med to ulike verdsett, og som bruker bygda på to ulike måter. Bygda tilfredstilte ikke kravene til jentene som flyttet når det gjaldt selvrealisering og identitetsprosjekt, dette krevdes for dem både geografisk og sosial mobilitet (Wiborg 2001;2003). Bysamfunnet og høyere utdanning ble deres vei til målet. For jentene som ble er situasjonen omvendt, de bruker bygda kontinuerlig til realisering av ønsker og mål. Studentenes mål er selvrealisering gjennom utdanning (Wiborg 2001:2003), informantene med barn sitt mål var barn og etablering.

I Hanne sitt tilfelle så var ikke det planlagt å få barn tidlig, hun sier likevel:

Det blir sånn ”Okei, nå fikk me den første og då begynner me”, liksom. Då får me bare ha det sånn, og det er heilt greit. [Latter]. Eg vett ikkje om eg hadde studert i Calcutta og vært så veldig urban om me ikkje hadde bestemt oss for at ok, nå får me bare roe oss ned og bli familie, heller. (Hanne)

Hanne ser også det negative i å få barn tidlig i livet, og peker på standardsvaret på det er at en ikke får frest fra seg, blitt ferdig med ungdomstiden. Dersom en føler dette kan en kanskje angre på at en fikk barn, og tenke på alt en ikke fikk gjort, men skulle ønske en hadde gjort. Selv følte hun ser ferdig med denne delen av ungdomstiden når hun og kjæresten, uventet, ble gravid. Derfor ble graviditeten heller ikke opplevd som noe negativt. Hanne har tidligere sagt at der var etter å ha bodd i byen hun forsto at det var i hjembygda hun ville bo. Dette kan settes i sammenheng med at hun ikke opplevde det som negativt å bli tidlig gravid. Dersom en ser henne i forhold til det de andre informantene sier over, kan det tenkes at hun likevel ville

tatt et valg om å bli gravid, basert på at urbanitet og hva det fører med seg ikke lenger er noe hun legger stor verdi i. Hun ønsket seg tilbake til bygda og mener det er en noe annen kultur på bygda enn i byen, i forhold til å etablere seg tidlig. Til hvorfor hun tror det er slik sier hun:

Fordi, det bare er mer fokus på det i bygda. Det blir mer godtatt i bygda, enn i byn. At på en måte i byn er det mer normen, eller vanlig å utdanne seg mer, eller lenger, og reise. Det er liksom det man gjør frem til du er 30, mens det er ikkje på en måte et krav, selv om det er mange som gjør det i bygda og, men det er heilt greit at du vil etablere deg tidlig og i bygda. (...) Det er kulturen her, det er liksom meir greit å etablere seg å få unger tidlig. Og liksom når du har, når det er mange rundt deg som allerede har gjort det så er jo terskelen mindre for å være neste mann, sant vel. Og du kjenner flere som har begynt med unger og sånn, så du "ja ok, koffår ikkje eg". Men når du bur i byn og du ikkje har noen i ditt nettverk som har begynt med etablering så er jo terskelen høgere for å begynne med det liksom. (Hanne)

Jentene på bygda ser også seg selv i forhold til hverandre, for å komme tilbake til den felles rurale habitusen, som tidligere nevnt, kan dette innebære at de finner en samhørighet med dem som ikke flyttet. Ingen av de Hanne kjenner som har flyttet fra bygda har fått barn, men har etablert seg i form av å kjøpe leilighet og jobb etter endt studier. En konsekvens av immobilitet er etablering med barn, når en bosetter seg på bygda kan det dermed være legitimt å hevde at terskelen for å få barn er mindre enn i byen. Noe som er i tråd med Lappegård (1990) sine funn. Som Hanne sier, det er en større kultur for det på bygda. Dette kan også indikere at det refleksive selvrealiseringsprosjektet (Giddens 1990) er en større del av byen enn det er på bygda. På den andre siden så er trenden for bygdejentene å flytte *fra* bygda (Heggen 1996:2002), dette kan likevel bety to ting når det gjelder dem som ble. Enten evner de ikke å følge moderniteten, det har rett og slett ikke verktøyet til det. Eller så ser de mulighetene men velger å bli. Som nevnt viser forskning av ungdom som ønsker å fortsette å bo på bygda har et gjennomgående mer positivt syn på bygda, enn hva ungdommene som ikke ønsker å fortsette bo på bygda har. Det vil være legitimt å tro at det er denne første gruppen ungdommer som er informanter i denne studien, de som ønsket å bli på bygda, og ble på bygda.

4.3.2. Bygda = barn? Barn = bygda?

En konsekvens av immobilitet på bygda blir som vi har sett etablering. Informantene i denne studien knytter likevel viktigheten av stabilitet og trygge rammer opp mot det å få barn.

Nei eg tror rett og slett det er fordi dei har funne den rette, og dei har samme ønsker. Eg tror det er mye det det går på, og ka muligheter dei har rett og slett til å bosette seg. Økonomiske muligheter og familie rundt seg til å hjelpe seg. (...) Etter mine

meiningar så burde det ligge litt til rette, hus og him og bil og fast jobb, du må ha det stabilt rundt deg når du skal starte ein familie. (Anne)

Som vist late det til at jentene som blir på bygda har andre verdier enn hva jentene som flytter fra bygda har. Forskning viser at gutter er også generelt mer positiv til å bli på bygda enn hva jenter er (Jørgensen 1994), denne analysen viser at bygda oppleves også som å ha en større kultur for tidlig etablering enn hva byen har. På bakgrunn av dette er det gjerne naturlig at de som blir på bygda ofte finner hverandre, og at de basert på samme verdi og ønsker, starter familie.

...få hus og hjem, for dei fleste som velger å bo i [hjembygda] dei bygge seg gjerne hus, kjøper seg hus, bosetter seg den veien. Og då har jo gjerne mange ledige soverom, og har du då fast jobb og alt er tilrettelagt så er det på en måte en del av den videre utviklingen på en måte. (Anne)

Anne sier at de som blir igjen, og som får barn, er de som gikk yrkesskole på videregående. De tok læretid, deretter rett ut i fullt arbeid. Hun peker også her på at selv om det ikke er en lang utdanning på høyskolenivå så er det likevel en utdanning, med muligheter for videreutdanning for dem som vil det. Hun peker med dette på at de som blir igjen og etablerer seg har en utdanning, og med dette kan det tenkes at det ligger mer til rette for etablering. Spesielt dersom en treffer en med samme ønske som en selv. En er ferdig med utdanning og er i fast jobb, hvorfor ikke bare begynne på neste epoke i livet, sier informantene. Tendensen er altså at en etablerer seg når en blir på bygda, dette gir ligningen: Bygda = barn. Det viser seg at det også er omvendt, barn = bygda. Christine bodde en kort periode i byen, men flyttet tilbake til hjembygda når hun fant ut at hun var gravid. Hun er alenemor og ville ikke bli boende i byen når hun skulle bli mor.

Eg bodde liksom midt i byn og, følte liksom ikkje at det var noen plass å voksa opp med ein unge. (...) Eg er fornøyd med at eg bor i [hjembygda] altså, det er eg. Eg angre ikkje på det at eg bur her nå, men ellers så hadde eg ikkje bodd her, om eg ikkje hadde hatt unge. Det er helst det som gjorde at eg flytta hjem igjen altså. Det er trygt. (Christine)

Villa (2002) finner at en bruker bygda etter hvilken livsfase en befinner seg i. Majoriteten av informantene i denne delen av studien har yrkeskarriere, samboer eller ektemann og eget hus. De er entret den delen av livet de anser det som naturlig å få barn, dermed fungerer bygda optimalt for deres livsstilvalg. Christine hadde ikke på daværende tidspunkt noen av delene, ble gravid og anså det som tryggest å flytte tilbake til bygda. En avgjørelse som ble tatt på direkte grunnlag av at hun ventet barn. Villa (2002) kaller de som flytter tilbake for å etablere

seg for tilbakeflyttere. Christine var 17 år i den korte perioden hun bodde i byen, ei heller var det planlagt å få barn og flytte tilbake til bygda. Dermed blir det ikke helt riktig å se henne som tilbakeflytter i tråd med Villa (2002) sin definisjon. Til tross for at det ikke var planlagt flyttet Christine tilbake til bygda når hun skulle ha barn. Bygda betyr med dette ikke bare barn, barn betyr også i dette tilfellet også bygda. Bygda symboliserer trygghet (Haugen og Villa 2003), og denne tryggheten en selv opplevde med å vokse opp på bygda vil en at ens barn skal ha.

Han er begynt i barnehage her, og der er han settla de neste seks årene der før han begynner på skule, så da er på en måte mye av fremtiden allerede planlagt. Selvfølgelig, me kan ta han ut av den og søke ny barnehage en annen plass, men føler me har gjort for mange investeringer og slått for mye rot her til at me liksom skal rive alt opp igjen og flytte og begynne på ny ein heilt annen plass. (Anne)

Så langt har analysen pekt på at barn betyr bygda og at bygda betyr barn. Utvidet viser sitatet til Anne: Etablering/bygda = barn = immobilitet. Et annet utsagn som beskriver dette er:

Ja då hadde eg slete. [Latter]. Ja altså det hadde jo vore uaktuelt egentlig å flytta, jaffall nå fordi eg er jo gift og han har jo jobb her å sant, så det hadde bare blitt heilt tull om eg bare skulle pakka å liksom hade. Så då vett eg ikkje heilt ka eg hadde gjort, nettstudier [Latter]. (Frida)

For Frida har utdanning alltid vært viktig, og som nevnt tar hun deltidsstudie på høyskole i nærmeste by. Dersom hun ikke hadde hatt mulighet til å pendle for å få utdannelsen hun ønsker hadde det stilt seg annerledes, da hadde hun satt bygda over utdanning. Mobilitet blir beskrevet som vanskelig når en er etablert i den grad informantene her er. Gjennom livsstilsvalget å bli på bygda følger immobilitet, basert på etablering og barn.

Analysen har tidligere vært inne på at denne type etablering i tidlig alder kan tenkes å være mer legitim på bygda enn i byen. Jentene sier også at det er viktig for dem at å få barn skal skje etter det materielle er på plass, i form av bolig, yrkeskarriere og et stabilt samliv. Det blir et naturlig steg videre over til et ny livsfase, et steg bygda blir sett på som funksjonell til.

Bygda blir sett på som egnet til familieliv, og Christine som ble alenemor i tidlig alder sier:

(...) Eg vett ikkje koss folk ser på at en 20 åring får unge, men eg føler ikkje at det er så veldig tidlig. Eg har spurt littegrann rundt og, syns dåkke det er tidlig liksom. Neeeeida, det er ikkje så tidlig når du kan se på nå at folk i fra byn får unge, alt i fra dei er 16-17 liksom, då ser eg ikkje på meg sjøl som tidlige. Sjøl om eg kunne så klart ha venta da men, sånn blei det ikkje denna gangen. [Latter]. (Christine)

Christine viser en ambivalens rettet mot hvorvidt å få barn når en er 20 år er tidlig eller ei, og i forbindelse med dette sier hun også at hun tror det hersker mer negativitet i bygdesamfunnet rundt at hun er alenemor heller enn at hun fikk barn i ung alder. Dette kan indikere at etablering i dette bygdesamfunnet blir sett i sammenheng med den klassiske familien med mor, far og barn. Giddens (1990) og Ziehe og Stubebrauch (2008) sier at moderniteten forvitret tradisjonelle grenser, gjennom dette er familien i endring. Gjennom at informanten her klassifiserer seg med det urbane kan dette indirekte bety, som analysen tidligere har vært inne på, at moderniteten er mer gjeldende i byen enn hva den er på bygda. Dette innebærer at bygda gjerne fortsatt kan betegnes som mer tradisjonell enn byen når det gjelder etablering og med dette, familierelasjoner.

4.3.3. "Det er jo heilt crazy"

Fem av informantene i denne studien har barn og analysen har vist at dette kan tolkes som en konsekvens av immobilitet. Likevel, immobilitet i sammenheng med bygda innebærer ikke automatisk at en verken har eller ønsker seg barn med det første. Tre av informantene har ikke barn. Spørsmålet blir derfor om de også ser tidlig etablering som en konsekvens av immobilitet.

Bertine er en av dem som ikke har barn, ei heller ser det for seg i nærmeste fremtid. Hun sier dette om den angivelige tidlige etableringen på bygdene:

Eg tror det er litt sant og eg, at bygdejenter får ungar litt før. (...) Viss me ser på klassen min så er det veldig mange som komme tidlig ut i jobb, så gjør at då føle jo dei kanskje seg meir klar for det tidligere. Dei har ikkje den atte, sånn som eg tenke for min del eg har lyst på ein utdanning og det eina med det andra, men eg vil jo videre på universitet eller høyskole, og då eg er ferdig med det, det tar jo selvfølgelig lenger tid, men når eg er ferdig med det så kan det jo verr med ein gang att, nei nå vil eg, nå er eg klar. Mens dei andre som er ferdige med ein gang då så blir det litt aent. (Bertine)

Også Bertine peker på at det gjerne føles naturlig å få barn etter endt utdannelsen. Selv ønsker hun høyere utdanning, og håper det er noe hun kan ta fatt på til høsten. Hun er likevel ikke fremmed for tanken på selv å få barn rett etter hun er ferdig utdannet. Dette gjenspeiler hva analysen allerede har pekt på. Tendensen er at de som blir på bygda har yrkesfagutdanning (Fosso 1997), noe også denne studien viser, dette innebærer at en ikke nødvendigvis trenger være lokalisert rundt en by. En kommer ut i arbeid i relativt ung alder, dermed kommer det materielle på plass tidlig og det mest naturlige skrittet blir barn. "Viss eg går på skule i Bergen sant så blir det jo vanskeligere å ha barn, en kunne jo ikkje flytta til

Bergen då.” Bertine ser vanskeligheter rundt mobilitet gjennom dette livsstilsvalget. På det stadiet hun er i livet nå er ikke dette noe hun selv ville gjort. Hun har andre verdier hun ønsker å oppnå først. Hun opplever likevel at tendenser er at de som blir på bygda får barn.

Dagmar er 22 år og er i et samboerforhold. Elise er 20 år, hun er ikke i forhold. Jentene opplever at dem som blir på bygda ofte får barn, de har likevel et annet syn på årsaken til dette enn hva informantene med barn, og Bertine, hadde:

Ja, det er vel bare 5 stykk som ikkje har! Noen har fått to, det er til og med noen som har fått trillingar (...) Det er liksom dei som ikkje flytta etter videregående. Kanskje det har noe med at dei kjede seg i hverdagen når dei ikkje jobber. (Dagmar)

Nåken av dei er jo voldsomt klar og har lyst på unge, men eg trur ikkje at det alltid er like nøye tenkt over. Men eg vett ikkje ka dei gjør.[Latter]. (...) Ja, litt sånn at ka ska me gjøre på nå da, får få noen ungar då for å ha noe å styre på med liksom, ja det er kanskje litt sånn. Det er ikkje så bra, eller det er sikkert bra for dei.. eg vett ikkje eg. (Elise)

Dagmar og Elise sier jentene de gikk i klasse med på ungdomsskolen som har fått barn fullførte videregående, men kom seg verken ut i lære eller begynte å studere. Samt at en kanskje fikk barn grunnet ”kjedsomhet”. Dersom dette skulle stemme viser dette et helt annet bilde enn tidligere beskrevet i denne analysen. Det å få barn blir her nærmest fremstilt som noe som blir gjort i mangel på andre ting å ta seg til. Når Dagmar videre ble spurt om disse som hadde barn også var sammen med den andre forelderen, sier hun: ”*Ja, jo da, dei er faktisk det.*” Det er et mer negativt bilde på tidlig etablering som livsstilsvalg som her kommer frem. Det kan være basert på at disse informantene later til å ikke ha forståelse for valget å få barn når en er på deres alder. Dette ser en blant annet her: ”*Men det er jo litt sånn kanskje, ja dei har jo egentlig ungar*” (Dagmar). Informantene skiller seg fra gruppen som har fått barn ved at de gjennomgående snakker om dem som ”dei”. ”Dei” bygdejentene som ble har stort sett fått barn. Gjennom dette differensierer de seg bort fra ”dei” som fikk barn. det kan dermed late til at det er enda et skille i bygda, de som fikk barn og de som ikke fikk barn.

Nei eg føler det er, off, ka ska dei med det nå så tidlig (...). Alle snakker om det liksom, herlighet alle skal ha unger, føles sånn, koffår på ein måte... alle skal jo liksom, koffår?! Først skulle ein så skulle tjue andre liksom. Det er jo heilt crazy. (Elise)

Informantene deler ikke samme livsstilsvalg som ”dei” som fikk barn, dette kommer også frem når Elise sier en heller burde ”*Leva litt først.*”

Også Dagmar ser verdien av å ha hus og jobb på stell før hun får barn, ”*Fordi eg begynte og jobba, fordi det er ikkje aktuelt enda. (...) Eg vil ha jobba litt først, eg vil ha hus, ja eg vil ha sånn først.*” Hun har likevel et noe annet syn enn hva for eksempel Anne hadde. Mens Anne mente en like greit kunne sette i gang med å få barn når en hadde en trygg jobb og hus, sier Dagmar hun vil ha vært i jobb en stund før hun selv får barn. På spørsmål om hun har lyst på barn sier hun at dette ikke er noe hun har tenkt særlig på, men at det i tilfelle ikke blir før hun er 30 år.

Anne, Hanne og Frida ga som en fordel med å få barn tidlig at en hadde anledning til å ta igjen den tapte ungdomstiden med en friere voksentid når ungene er gamle nok til å stå på egne bein. Elise ser det ikke helt på denne måten og sier dette til om hun ønsker seg barn nå:

Overhode ikkje. Nei me må leva mens me kan føler eg. Det blir jo sånn at viss du får ungar nå så når du er 40 då så har du mista heila ungdomstiden. (...) Dei må jo tenka på det enn en aen måte enn meg. (Elise)

”Oss” og ”dem” mentaliteten er tydelig. Som tidligere forskning viser (Fosso 1997: Wiborg 2003: Villa 2002) ser de som flyttet seg som forskjellig fra ”dem” som ble, dette blant annet gjennom et annet identitetsprosjekt og livsstilsvalg. Det kan late til at jentene som ikke har ønsket om barn enda gjerne kan identifisere seg mer med livsstilen til dem som flyttet enn dem som ble. En kan gjerne se på dette som en tredje gruppe, eller en mellomgruppe. De ble på bygda, men adopterte ikke en av konsekvensene med å bli; barn.

Ja det blir et skille der, dei med unger og dei som ikkje har unger. Det var ein periode der alle var gravide, mens me andre me holdt oss jo i lag og snakka om ka som skjer med det greiene der. (Elise)

4.4. Bygda - et trygt prosjekt?

En konsekvens med å bli på bygda er at en ikke bor i byen. Ved å ikke være mobil er en immobil. Informantene i denne studien bor i nærhet av en by, men ingen av dem karakteriserer den som en storby. Dette betyr likevel at de har erfaring med byen, og tre av informantene har bodd i denne byen i en kort periode. Dagmar trivdes ikke, Hanne forsto gjennom å bo i byen at hun ønsket å bo i hjembygda og Christine flyttet tilbake til bygda som en direkte konsekvens av at hun ble gravid. Jørgensen (1994) finner at ungdom som har erfaring med byen er langt mer positiv til å bo der heller enn på bygda, enn hva ungdom som ikke har erfaring med byen er. Basert på dette ville det vært legitimt å tro at jentene i denne studien ikke nødvendigvis ser de store motsetningene mellom bygda og byen, slik er det likevel ikke. Denne siste analysedelen belyser siste underproblemstilling: *Hvorfor foretrekkes*

bygda fremfor byen? Kapittelet er delt inn i tre deler. Første del tar for seg hvorfor de blir på bygda. Andre del tar for seg hvorvidt de ser byens muligheter, og sist: Vil de bli på bygda for alltid?

4.4.1. Bygd fremfor by? Trygghet fremfor risiko?

Informantene mine ble spurt om de noen gang hadde vært inne på tanken på å flytte til byen. Spesielt med tanke på nevnte nærhet til en småby, noe som ikke ville innebære en stor geografisk mobilitet.

Ja, periodevis da har jo vært før eg traff mannen min da. Det er jo fem år siden, da var eg 19, men det var liksom det å komme ut og oppleve storbyen, fått nye bekjenskaper. Ja, opplevd ting du ikkje opplever her i [hjembygda]. (Anne)

Også Grete var inne på tanken om å flytte til byen når hun var ferdig med videregående, men slo den fra seg. Grunne til at hun ville flyttet til byen var: ”For å sjå koss det var liksom. Det kunne jo sikkert vært kjekt det”. Hun sier likevel at hun nok ville ha lengtet hjem etter kort stund, grunnen til det er fordi det er i hjembygda hun kjenner folk. Hun viser likevel en ambivalens i forhold til dette, da hun innrømmer at positivt med å flytte til byen ville vært å gjøre nye bekjenskaper.

Til tross for bynærhet oppleves fortsatt byen som noe annet, forskjellig og ukjent i forhold til bygda. Informantene har størsteparten av venner og familie i hjembygda, noe som kan spille inn på denne tryggheten de knytter til bygda. Bourdieu (1996) peker også på at fødested kan ha en spesiell betydning for en person nettopp på grunn av dette, fordi der har en relasjonelle bånd fra barn- og ungdomstid. Når en er oppvokst på et sted behersker en også de kulturelle og språklige betingelsene som følger med. Når byen beskrives som forskjellig fra bygda vil dette innebære, i tråd med Bourdieu (1995), at informantene ikke er så kjent med byen og det urbane som først skissert. De er ikke en del av det sosiale rommet (Bourdieu 1996) og kjenner ikke den urbane habitusens egenskaper. Bygdejentene har ikke kapitalen til å erverve de egenskapene som byens sosiale rom krever, derfor blir byen ukjent, og bygda trygg. Rose (1995) mener likevel at stedsidentitet ikke lenger er hva den var, og at den er påvirket av strømningene som preger det moderne samfunnet. Det blir dermed vanskeligere å se seg og sted i kontrast til noe annet. Med moderniteten kommer også individualisering (Giddens 1990) og selvrealisering, noe som blir sett mer i sammenheng med det urbane og de muligheter byen gir, heller enn bygda. Jentene som har bosatt seg på bygda har andre verdier enn geografisk og sosial mobilitet. De har hele livet vært gjennomgående positive til bygda og

bygda gir dem i hovedsak det de ønsker. Det trenger dermed ikke bety at de ikke ser muligheter og valg, men velger det de allerede kjenner. Basert på dette kan en stille seg spørsmålet om hvorvidt bygda blir brukt som et trygt fotfeste i en heller kaotisk verden.

Jentene forbinder likevel den urbane livsstilen med blant annet kafélivet, også Grete: ”*Eg syns ikkje den livsstilen passe meg. Eg har sikkert ikkje vore oppvokst med den, og då, eg syns jo det er kjekt å gå på cafe av og til men ikkje tre ganger i veka liksom.*”

Det urbane blir for dem et symbol på en annen livsstil enn hva dem selv har, eller liker.

Eg har alltid bodd på bygda, så eg vett liksom ikkje ka eg går glipp av. (...) Eg vett jo ikkje ka eg har gått glipp av ved å ikkje bo i en storby som Oslo eller Trondheim eller Bergen eller noe sånn. For det har eg aldri gjort. (Anne)

Eg er jo egentlig ikkje så vant med å gå på kafé og sånn. Det er ikkje noe eg savne. Eg har mine folk her, og me gjør det me syns er gøy, så får andre folk gå på kafé og det. (...) Eh, eg trives veldig godt med å bu her eg. Eg vett ikkje kossen eg hadde vore viss eg ikkje hadde budd her, viss eg hadde bodd i en storby...det hadde blitt alt for stort, alt for masete kanskje. Eg like litt fred og ro. (Dagmar)

Byen symboliserer det hektiske og gjennom det som det motsatte av hva bygda er.

Informantene har aldri bodd i hva de beskriver som storby (Oslo, Bergen, Trondheim og lignende), de ser likevel også på småbyen som ligger 30 minutters kjøring unna som ukjent. Bygda er det kjente og trygge, byen det ukjente og utrygge. Dette går noe på tross av hva Jørgensen (1994) sier i forhold til at de med erfaring med by er mer fortrolig med byen enn hva de som ikke har erfaring med byen er. Informantene i denne studien har erfaring med by, til tross for at de ikke omtaler den som storby. Det later likevel ikke til at de forbinder byen med noe utpreget positivt, sett i sammenheng med bygda.

Eg er nok kanskje litt pinglete, eg tørr ikkje hoppa i det liksom, det er trygt her. Her har eg liksom alle, familie og...ja, litt sånn. (...) Eg syns det er heilt greit eg altså. Må jo bli her noen, kan ikkje alle reisa. (Elise)

Byen er hektisk, bygda rolig. Informantene er sosialisert inn i bygdas rammer, men gjennom individualisering og refleksiviteten (Krange og Øia 2005; Giddens 1990) og gjennom dette vil det trygge bygdemiljøet kunne miste betydningen for unge når de skal realiserer seg selv. Som tidligere vært inne på vil det være valid å tro at jentene som har blitt på bygda alltid har hatt et positivt syn på hjembygda, og konsekvensen av dette blir immobilitet. Bygda, det kjente, kan kanskje derfor oppleves som et fotfeste. En trygg ramme en kan forholde seg til, og som en

har erfaring med å forholde seg til. Sett i lys av dette kan immobilitet skyldes en redsel for det ukjente. På den andre siden kan denne immobiliteten også skyldes at det urbane ikke symboliserer et fristende alternativ til den livsstilen informantene ønsker å ha, noe som ikke trenger bety at informantene ikke ser byens muligheter.

4.4.2. Byens muligheter

Bertine ønsker egentlig og studere, og har planer om det fra høsten av. Grunnen til at hun i denne mellomfasen fortsatt bor på bygda er fordi hun har familien og vennene sine der. Om hun føler hun går glipp av noe ved å bo der svarer hun slik til:

Egentlig ikkje. Eg tenke at eg er såpass unge alikavel at det er greit... det er utrolig mye i verden og se, men forhåpentligvis så har eg god tid på meg. Sjøl om eg ikkje har vore der ennå, så vett eg at det er tid til det ennå. (Bertine)

Christine er like gammel som Bertine, men hennes livssituasjon gjør at hun ikke ser de mulighetene som Bertine gjør. Hun sier dette om hvorfor hun har valgt bygda til for del for byen:

Det var jo fordi eg fekk unge, men ellers så hadde eg nok bodd i byen. Det er mye meir å gjør i byen, med venner, ut å spisa, bowling, gå på kino og sånn. Fordi, eg hadde nok flytta tilbake til [hjembygda] igjen, for å slå meg t ro, men ellers så lenge eg hadde vært ung å sånn så hadde eg nok bodd i byen. Kanskje en større by og. Bare for å være litt meir sosial, finne på meir ting. Det er nærmere skole og sånn. (Christine)

Informantene opplever at byen har flere muligheter enn bygda. Muligheter blir her knyttet opp mot livssituasjon, noe som igjen kan indikere at byen har *andre* muligheter enn hva bygda har. Bertine er ikke bundet opp på samme måte som Christine. Det kan likevel være feil å si at Christine er bundet opp i forhold til bygda bare fordi hun har barn. Når hun har barn anser hun bygda som det mest egnede stedet å bo, noe analysen tidligere også har vist, som igjen er i tråd med Villa (2002). En bruker bygd og by etter hva som er viktig for en i den fasen av livet de er.

Nei, alle kjenner alle, ...altså, hjelpsomt. Eg vett ikkje eg altså, men bygd i forhold til by, så tror eg det er litt meir sånn at viss du ser noen som, eller kjører forbi noen, som sliter med et eller annet med bilen, eg vett ikkje eg altså, men du har lettere for å stoppe opp å spørre om hjelpe så blir det sånn ja hei er det deg, sant vel. Det er lettere å, eg vett ikkje, møte kverandre på den måten enn for eksempel i ein by. Der har du lettere for å tenke på deg sjøl og bare kjøre rett frem, han der klare seg liksom. (Hanne)

Tryggheten som kommer med at ”alle kjenner alle” gjør at bygda ikke bare oppleves som et tryggere samfunn, men også som et varmere samfunn enn hva byen oppleves som. Jentene ser både det negative og det positive med begge stedene, og med dette tvetydigheten Berg og Lysgård (2004) også finner. Byen gir andre muligheter og en mer moderne livsstil, mens bygda er mer tradisjonell, men trygg. Informantene ser med dette et skille mellom bygda og byen. De ser også et skille mellom personene som bor i byen og de som bor på bygda. Grete har aldri bodd i byen, og har et noe negativt syn på det hun omtaler som ”byfolk”.

Det er ingen som vett kor kjekke bygdeungdommene er! Ei bygd er kanskje et litt negativt ord og. (...) Me er veldig enkle folk som bor langt uti gokk, og som ikkje ser andre folk eller snakker med andre folk nesten og bare sitter hima. Men det er jo ikkje sånn her hvert fall. (Grete)

Hun mener bygdeungdommen blir fremstilt negativt av de fra byen. Hun sier videre at hun syns selve ordet ”bygd” og ”bygdeungdom” er negativt. På spørsmål om hvorfor hun synes det sier hun: ”For bygdeungdom, det er akkurat som byfolkene det. Det er litt negativt ladet syns eg.” Grunnen til at dette er et negativt ladet ord sier hun:

Jo for byfolkene dei er ikkje rektige, dei tar seg til rette å sånn. (...) Ja, når dei er på landet, på landstedet. (...)Kanskje det er når bygdeungdommen kommer til byn, at det er då det blir negativt. Samma som når byfolka kommer til bygda. (Grete)

Hun mener at dette går begge veier, likeledes som at de som bor på bygda ikke liker de som bor i byen, liker ikke de som bor i byen de fra bygda. Basert på dette utsagnet lever vi ikke nødvendigvis i et globalt samfunn (Beck 2004) hvor alle er integrert i et og samme fellesskap. Bauman (2006) og Beck (2004) sier at det er det kollektive som ikke lenger klare holde medlemmene sine sammen gjennom fellesskap. I og med at bygd og by fortsatt fremstår som to ulike samfunn i denne studien, kan det tenkes at det fortsatt eksisterer en form for kollektiv. Følelsen av fellesskap har likevel kanskje endret seg. En kan stille spørsmål med om fellesskap nå eksisterer gjennom forskjell, ikke samhörighet.

Gruppetilhørighet lever gjennom denne informanten enda og samhandling mellom de to gruppene er vanskelig. Bourdieu (1996) peker på at for kunne bli akseptert i et sosialt rom må en kunne rommets sosiale koder. Tidligere i analysen har det blitt pekt på en mulig eksistens av både en rural og en urban habitus, noe som også kan tolkes ut i fra sitatet over. Når mennesker fra byen kommer til bygda har de ikke kapitalen som tilsier at de skal ha en vellykket interaksjon med de som bor der, og likens omvendt. Det blir dermed to grupper som ikke fullt ut forstår hverandre, derfor blir det denne negativiteten som Grete her beskriver.

4.4.3. Bygda for alltid?

Informantene har vist at de trives på bygda, og at de verdsetter bygdesamfunnet på annet vis enn de som flyttet. De ser at byen gir andre muligheter enn bygda, og som Frida sier: ”*Viss eg hadde flytta til en storby så hadde eg sikkert lært mye annet som eg ikkje har opplevd før, sånn trikk og sånn.*” Men avslutningsvis sier hun: ”*Ja nei vett du ka (...). Eg er liksom her eg.*” Vil jentene fortsette å bo på bygda?

På spørsmål om hun så for seg å bli i bygda for alltid sier Bertine:

Nei ja... [Latter]. Nei eg håpe på at eg reise vekk og studere åsså vende him når, når eg føle det er på tide holdt eg på å sei. Rett og slett. Eg komme nok sikkert til å enda opp i [hjembygda], eller hvert fall i Haugalandssområdet, men eg komme nok ikkje til å barra bu her, det tror eg ikkje. (Bertine)

Bygda forbindes også her med livsfase. Bygda kan ikke tilby Bertine det hun ønsker i livet nå, men hun er knyttet til hjembygda i den grad at hun håper hun flytter tilbake etter endt utdanning. Jentene ser ikke denne tilknytningen som mangel på muligheter til rural - urban migrasjon.

Det er ikkje på en måte, det er ikkje sånn at når me kommer til byn så får me en åpenbaring ”Å guri!! Ka er prada liksom?” [Latter]. Det er ikkje sånn at folk, altså at en aldri har sett en veskebutikk med dei stive prisane, at me blir heilt tatt av vinden, for me vett at det er sånn i byn, og dei kan få lov til å ha det sånn i byn. [Latter]. Me vil bare bli i bygda me. (Hanne)

Det er ikke det at de ikke vet hva byen tilbyr, men de velger annerledes. På spørsmål om hun følte hun gikk glipp av noe ved at de ble på bygda, til fordel for byen, sier Dagmar det slik:

Nei eg gjør egentlig ikkje det, fordi eg har valgt den linja eg har valgt, hold eg på å sei. Det hadde uansett vært det samme eg hadde holdt på med, samme kor eg hadde bodd, og når eg trives så godt her så... (...)Eg hadde vel sett for meg å bu litt lenger i byen. [Latter]. Men det var så kjedlig. Det var skikkelig kjedlig. Det var sånn at eg kom hjem fra jobb, så ka skal eg gjør. Så var det ingen kjekke plasser å gå tur og sånn. (Dagmar)

Bevisstheten rundt byen gjør at immobilitet kan sees på som et valg. Dette valget kan likevel være tatt på ens sosialisering, ens rurale habitus. En kjenner bygda og bygdas sosiale normer, samt behersker den kulturelle og språklige kapitalen. Likevel, et slikt valg kan også indikere at individualiseringen og refleksiviteten står sterkt også på bygda. Basert på egne verdier og personlige ønsker og mål, har de tatt et valg om å bli på bygda.

Nei altså eg opplever at dei som bor i byn er så fornøyd med det sjøl at det blir "koffer vil du bo i bygda?" Det er veldig ofte det at "vil du velge det så er det heilt greit for meg altså, men det vil ikkje eg". Altså, det er egentlig ikkje så mye forståelse, men eg konkluderer med det at eg har vokst opp her sjøl, og då er eg på en måte så vant med det at derfor velger eg det, og dei som bor i byn har ikkje den erfaringen og derfor kan ikkje dei kjenne seg igjen i mitt valg liksom. (Hanne)

Elise ser også gode sider ved å bo i byen, her snakk om en storby som Oslo, der flere av venninnene hennes fra hjembygda har flyttet. Hun sier likevel dette:

Eg trur det er ganske fantastisk å bu der da, når di går ut så er dei på det flotta kjøpesenteret i Nydalen liksom. Det hadde vært nåke. (...) Eg går kanskje glipp av noe, eg gjør kanskje det. Men det er ikkje sånn at eg ligger våken om nettene for å sei det sånn. [Latter]. Eg syns det heller er kjekt å reise, så heller komme him itte ei helg eg, eller noen dagar liksom. (Elise)

Hanne sier det slik:

Ja alle går jo glipp av noe, dei som bor i byn går jo glipp av bygdelivet, men nå er det vel ingenting eg setter veldig høgt som eg går glipp av kanskje, så det gjør meg ingenting. (Hanne)

Jentene ønsker alle å bli på bygda, og Bertine som ser for seg å flytte ønsker å med tiden komme tilbake. Hun vil komme tilbake når tiden er moden, når bygda kan gi henne det hun ønsker. For de andre jentene gir allerede bygda dem dette. "Det er her eg alltid har vært. Eg har ikkje behov for et annet liv meir enn det. (...) Det er her eg hører til. Det er her eg føler meg hima. Det er trygt" (Grete). De setter natur, nettverk og det kjente over det ukjente, byen. De har gjennom sitt positive syn på bygda fått verdier som er i tråd med hjembygdas verdier. De er bevist det urbane, men blir på bygda.

Informantene ble spurt om hvorfor de valgte vekk et liv i byen og de fordelene det gir. Svaret kan oppsummeres slik: "Fordi at dei mulighetene er ikkje viktig for meg." (Hanne).

5.0. Avslutning

Formålet med denne oppgaven har vært å belyse de ulike grunnene jenter som ikke flyttet fra bygda har for å bli. Dette er gjort ut i fra følgende problemstilling: *Hvordan gjøres immobilitet meningsfullt for bygdejenter?* Dette har jeg gjort ved å se på tidligere forskning gjort på bygda og flytting, sosiologisk teori representert med struktur og modernitetsperspektiver, samt et eget innsamlet datamateriale. Dette datamaterialet har bestått av 8 intervjuer gjort med jenter mellom 20-25, som av ulike grunner fortsatt bor på bygda. For å prøve finne svar på hvorfor jentene ble på bygda ble problemstillingen belyst ut i fra fire underproblemstillinger.

I denne avsluttende delen av oppgaven vil studiets funn oppsummeres. Det teoretiske bakteppet vil bli drøftet og avsluttende refleksjon gitt. Denne studien har også gitt grobunn for nye forskningsspørsmål, disse vil bli tatt opp avslutningsvis.

5.1. Oppgavens funn

Analysen og diskusjonen i denne studien er delt inn i fire deler, etter hver underproblemstilling. Oppsummering av funnene i oppgaven blir delt opp der etter.

5.1.1. Hvordan fortolker bygdejentene bygdesamfunnet?

Bygda blir sett på som det trygge og det kjente, og informantene som har barn fremhever at de vil gi sine barn samme oppvekst som de selv hadde. Det idylliske synet på bygda kan sies å leve i beste velgående. Immobilitet er i dette materialet en indirekte konsekvens av at informantene gjennomgående alltid har hatt et positivt syn på hjembygda. Dette betyr ikke at de ikke er bevisst det som oppfattes som negative aspekter med bygda, for eksempel sladder og rykter. Dette fenomenet oppleves likevel som en naturlig del av bygdesamfunnet, ”slik er det bare”. De ser at det kanskje kan eksistere myter om bygda, men de påpeker at de har et like stort mangfold som andre steder. De verken bryr seg om, eller kjenner seg igjen i, eksisterende stereotypier. Til tross for at de oppgir at de som blir på bygda kan ha tradisjonelle kjønnsyrkes ser de ikke dette som en konsekvens av tradisjon. Informantene har som nevnt aldri vært utpreget negativ til bygda, ei heller hatt et stort ønske om å flytte. En velger ikke yrke på bakgrunn av et utpreget ønske om å bli på bygda, men det blir enklere å bli på bygda gjennom yrkesfagutdanning. Noen av informantene opplever likevel at det forventes av dem å studere. At bygdejentene i denne studien ikke studerer kan være et refleksivt valg, tatt på bakgrunn av at en ikke har interesse for det.

5.1.2. Gir felles bygdebakgrunn en vellykket samhandling med utflyttede bygdejenter?

Jentene som ble på bygda ser selv i forhold til bygdejentene som flyttet. De ser seg hovedsakelig gjennom forskjeller og ikke fellesskap. Basert på denne studien gir ikke felles bygdebakgrunn en vellykket samhandling mellom bygdejenter som ble, og bygdejenter som ikke ble. Dette er to ulike grupper, som ikke lenger har så mye til felles. Skillet mellom de to gruppene er i dag mye basert på det materielle, men det startet trolig med valget rundt om en skulle ta studiekompetanse eller ikke. Det later til at de to gruppene innehar to ulike verdisyn. Informantene ser idealet rundt mobilitet og høyere utdanning, men velger likevel å bli. Jentene i denne studien realiserer seg på andre måter enn gjennom mobilitet og lengre utdanning. De verdsetter fast inntekt, hus, og dermed trygge rammer. Gjennom dette anser de seg som ”voksne” enn bygdejentene som flyttet for å ta lengre utdannelse. Ved at informantene ser studielån som hemmende, ser de trolig ikke verdien i høyere utdanning. Informantene har sitt nettverk i bygda, og selv om de ser at immobilitet gjerne ikke er det ideelle valget i samfunnet, er det deres valg og ønske.

Det eksisterer likevel en ambivalens. Til tross for at de ser seg selv som ”voksne” ser de også studentene som en gruppe som er ”lenger fremme” i samfunnet. Informantene mener likevel det er den andre gruppen som har endret seg. Mobilitet innebærer endring, immobilitet innebærer ikke endring. Informantene opplever heller ikke nødvendigvis forståelse fra sine jevnaldrende at de ble. Det er likevel to veier å gå. Studere er ikke for alle. Konsekvensen av to ulike valg er likevel at det utskiller seg to grupper, med ulike verdier og mål for selvrealisering.

5.1.3. Er det et annet livsprosjekt på bygda enn i byen?

Svaret på dette spørsmålet er todelt. Grunnen til dette er at informantene med barn og informantene uten barn ikke deler samme syn. Det som det likevel finnes en viss enighet rundt er at tidlig etablering på bygda er ikke nødvendigvis en myte. Alle informantene ser at tendenser er at en får barn tidligere ved å bli på bygda. Informantene som har barn ser det som en naturlig utvikling. En kommer tidligere ut i arbeidslivet, det materielle kommer raskt på plass og det mest naturlige steget videre blir å få barn. Immobilitet og barn blir her en rundgang. En får barn siden livssituasjonen er tilrettelagt det, og en blir på bygda fordi en får barn. Barn betyr med dette immobilitet.

Informantene som selv har fått barn ser stabilitet rundt det materielle som et ideal før en får barn. Dette gjør også informantene som ikke har barn. De har likevel liten forståelse for tidlig

etablering, og de setter spørsmålstegn med hvorvidt det er et gjennomtenkt valg å få barn tidlig. Informantene er på samme alder som informantene med barn. De er gjerne ikke like etablerte, men har jobb og egen leilighet. De oppgir at de ikke ser for seg barn i den delen av livet de er. De vil "leve" litt først. Dette gjør at det er mer samsvar mellom denne gruppen og utflyttede bygdejenter (Wiborg 2001:2003) sitt syn på tidlig etablering. Studien har vist at jenter som blir på bygda og jenter som ikke blir på bygda er to forskjellige grupper. Informantene som ikke har barn kan sier å være en tredje gruppe. De bor på bygda men følger også idealet om å realiserer seg gjennom jobb og gjerne mer utdanning før en etablerer seg. Ulike verdisyn og refleksive prosjekt kan dermed eksitere også innad i bygdesamfunnet, det er ingen automatikk i at en etablerer seg med barn selv om en blir på bygda. Likevel fremstår bygda som det mest egnede stedet å oppdra barn også i denne studien.

5.1.4. Hvorfor foretrekkes bygda fremfor byen?

Til tross for at informantene i denne studien har tilgang til by ser de fortsatt by som annerledes og ukjent. Byen symboliserer en mer hektisk livsstil enn det bygda gjør. Til sammenligning blir bygda sett på som et varmere samfunn, og informantene i denne studien er ikke fortrolig med livsstilen de mener er i byene. Urbanitet blir her sett gjennom blant annet kafé- livet. Informantene er bevisst byens muligheter, de ser likevel ikke disse mulighetene som det ideelle. Byen symboliserer *andre* muligheter, som uteliv, kafé og høyere utdanning. Dette blir betegnelsen på en urban og hektisk livsstil, i kontrast til en rural livsstil. Informantene ser seg forskjellig fra dem som bor i byen. På denne måten kan en nok en gang snakke om fellesskap gjennom forskjell. Informantene sier at det er på bygda de føler seg hjemme. På samme tid kan en si at ved at byen er ukjent blir det tryggest å bli på bygda. Likevel, mulighetene byen gir er ikke viktig for informantene. Derfor blir de på bygda.

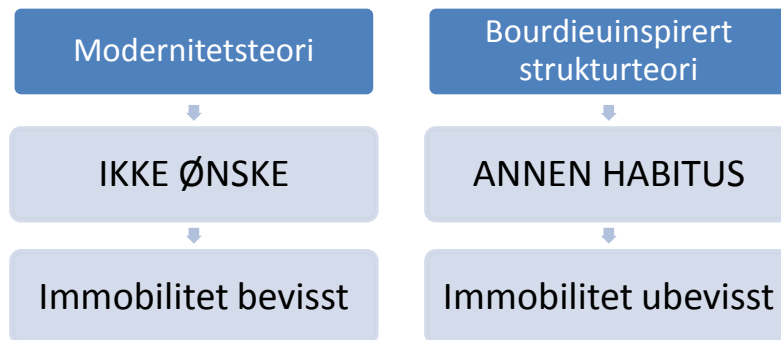
Til tross for informantene opplever byen som ukjent, har de erfaring med byen. Noen av informantene har bodd korte perioder i byen og bygda ligger i pendleravstand til en by. Til tross for denne erfaringen foretrekker informantene i denne studien fortsatt bygda fremfor byen. De er bevisst mulighetene byen gir, men disse oppleves ikke som viktige for dem. Immobilitet blir gjennom dette en konsekvens av individuelle verdier, likevel, verdier de gjerne har fått med bygdebakgrunnen sin.

5.2. Teoretisk fruktbarhet

Ved å belyse immobilitet gjennom to motstridende teoretiske vinklinger har denne studien fått et bredere forklaringsmønster. Begge vinklingene kan forklare immobilitet hver for seg, men med å bruke begge får en mer sammensatt forklaring.

Begrepet klassifisering har vært fruktbart å bruke, da informantene gjennomgående ser seg selv i forhold til andre. Bygda i forhold til byen, og seg selv i forhold til dem som bor i byen og jevnaldrende bygdejenter som har flyttet fra bygda. Det har også vært nyttig å bruke begreper som rural og urban habitus. Dette for å se hvilke sosiale rom informantene mestrer og føler seg komfortabel med. Strukturteori har derfor vært en stor forklaringsvariabel når det gjelder spørsmål rundt immobilitet. Likevel, denne posisjonen tar ikke høyde for at individet kan gjøre refleksive valg. Dersom en har en sterk rural habitus vil det være legitimt å tro at denne hadde vært felles for både dem som ble og dem som flyttet fra bygda. Det er mer nyansert enn så. Rural habitus kan gjerne ikke forklare hele immobilitetsbildet.

Modernitetsteori legger vekt på at det er opptil en selv å skape sitt eget liv, og det later til at bygda er passende for informantenes livsprosjekter. Informantene ser byens muligheter. De ser idealet om mobilitet. Gjennom denne bevisstheten har modernitetsteori også bidratt som forklaringsvariabel. Oppsummert kan immobilitet i forhold til teori beskrives slik:

Tolker en immobilitet blant bygdejenter kun med modernitetsteori blir svaret at en blir på bygda fordi en på bakgrunn av et refleksivt valg ikke ønsker å flytte. Tolker en immobilitet kun gjennom strukturteori blir svaret at en blir på bygda fordi en ikke har kvalifikasjonene eller habitusen til å bo i et annet sosialt rom. Når en da ser disse to i sammenheng blir svaret todelt. En klarer ikke henge med på det moderne idealet enten fordi en ikke ønsker det, eller fordi en ikke har habitus til det.

5.3. Avsluttende refleksjon

Hvordan gjøres immobilitet meningsfullt for bygdejenter? Immobilitet gjøres meningsfullt for bygdejenter fordi bygda er best egnet for deres livsstil. Bygda fremstår også i denne studien som ”trygg og god”. Det blir likevel et spørsmål om bygda er ”trygg, god og det enkleste”. Basert på denne studien kan dette være en del av sannheten. Det som er attraktivt med bygda er det som byen ikke kan tilby. Jentene i denne studien har et annet verdisyn og derfor tilbyr bygda det de ønsker gjennom hele livet. Likevel, utfordringen i det moderne samfunnet er å forsøke skape en helhet i et kaos av muligheter og valg. Bygda kan symbolisere dette fotfestet. Bygda er trygg. Bygda er hjemme. Likevel, det er i hjembygda bygdejentene har nettverket sitt. Dette er en konsekvens av at de gjennom valg av yrkesfag og videre utdanning ikke trengte flytte fra bygda etter endt videregående. Det viser seg at det også er gjennom yrkesfagutdanning at en kommer tidligere til etableringsfasen, og bygda er også i denne studien ansett som det mest egnede stedet for å få barn. Det kan igjen være et spørsmål om jentene blir på bygda fordi byen er skremmende. I denne sammenheng at jentene blir fordi de ikke har kvalifikasjonene, eller den rette habitusen, til å følge modernitetens ideal om mobilitet. Basert på denne studien kan det late til at bygda nærmer seg byen, men ikke omvendt. Hvorvidt bygda symboliserer stagnasjon blir her opp til den enkelte å vurdere. Studien finner at livet på bygda kan sees som stagnasjon, dette likevel dersom en ser det i forhold til samfunnets opplevde krav om geografisk og sosial mobilitet. Informantene ser denne, men blir på bygda. Gjennom informantenes bevissthet, samt erfaring med byen, heller denne studien mot at immobilitet er et resultat av egne ønsker, verdier og livsprosjekt.

Denne studien har gitt et innblikk i hvorfor noen bygdejenter ikke forlater bygda etter endt videregående. På denne måten har denne studien gitt et bidrag til norsk bygde og flyttforskning ved å dekke et område som ikke har vært direkte forsket på før. Basert på tidligere forskning har livet på bygda i stor grad blitt beskrevet av jenter som ikke har et sterkt ønske om å bli der (Wiborg 2001:2003; Fosso 1997; Villa 2002). På denne måten er livet som leves på bygda til en grad blitt beskrevet på bakgrunn av de som ikke bor der sine ønsker og verdier. Jenter som blir på bygda og jenter som ikke blir på bygda har ulik livsstil og verdisyn. Det finner også denne studien. Derfor bidrar denne studien til å gi et mer nyansert bilde av bygda.

5.4. Videre forskning

Gjennom denne studien har det reist seg nye forskningsspørsmål. Dette spesielt med tanke på forholdet mellom bygd og by. Denne studien er basert på et begrenset datamateriale, samt en utvalgskommune som er sentrumsnær. Det ville derfor vært interessant å se om funnene i denne studien kunne la seg overføre til bygder som ikke er sentrumsnær. På denne måten finne ut om nærhet til by spiller inn på fortolkninger av bygda.

Informantene i denne studien kjenner til stereotypien som knyttes til bygda, men de kjenner seg ikke igjen i den. Selv mener de at det er et like stort mangfold på bygda som i byen. Basert på sitatet innledningsvis, *"Finnes det noe kjedeligere enn småbarnsforeldre på bygda?"* (Hestad 2011:2), kan det late til at bygda blir dømt ut i fra idealet om utvikling gjennom mobilitet. Et ideal det, gjennom sitatet over og funn i denne studien, ikke oppleves å eksistere på bygda. Dette reiser spørsmål om det finnes for mange myter om bygda? Blir bygda dømt av sitt rykte? Et rykte de som lever på bygda ikke kjenner seg igjen i. I forhold til dette kan en også stille spørsmål med om alle faktisk kjenner alle på bygda. Dette i forhold til studiens funn om at det er ulike grupper også innad på bygda.

Denne studien viser også et todelt syn på etablering på bygda. Det er likevel en enighet om at en etablerer seg tidligere på bygda enn i byen. I denne studien hevdes det at det å få barn er det mest naturlige steget etter det materielle er på plass. Dette kan være en konsekvens av at en tidligere går ut i arbeidslivet. Dersom det er slik, vil ikke dette også gjelde unge mennesker som er i samme situasjon, men som bor i byen?

Det ville også vært spennende å sett videre på begrepene rural og urban habitus. Disse to begrepene har blitt brukt i denne studien for å belyse forskjellene mellom bygda og byen. Rye (2006) har brukt rural habitus knyttet opp mot ungdommer med gårdsbakgrunn, mens jeg har brukt begrepet hans bredere til å gjelde alle som er positive til bygda. Min studie har et svært begrenset utvalg. Det ville derfor vært interessant å sette begge begrepene inn i en større sammenheng, i forhold til dem som ble på bygda og de som ikke ble på bygda. Er det riktig å bruke begrepet rural habitus i den forstand denne studien gjør?

Litteraturliste

- Bauman, Z. (1991). *Modernity and Ambivalence*. New York: Cornell University Press.
- Bauman, Z. (2000). *Savnet fellesskap*. Oversatt av Kari Marie Thorbjørnsen. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.
- Bauman, Z. (2001). *The individualized society*. Storbritannia: Polity Press.
- Beck, U. (2004). *Globalisering og individualisering*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Berg, N. G., & Lysgård, H. K. (2004). Ruralitet og urbanitet – bygd og by. I N. G. Berg, B. Dale, & H. K. Lysgård & A. Løfgren, *Mennesker, steder og regionale endringer*. (61-76). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag.
- Birkelund, G. E. (2000). Modernitetens flertydighet – økende individualisme eller stabil strukturell ulikhet? *Tidsskrift for samfunnsforskning* (2): 215-235.
- Boudon, R. (1974). *Education, Opportunity, and Social Inequality. Changing Prospects in Western Society*. USA: Wiley-Interscience Publication.
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: Pax Forlag.
- Bourdieu, P. (1996). *Symbolsk makt*. Oslo: Pax Forlag.
- Bye, L. M. (2010). *Bygdas unge menn. En studie av bygdemenns forhandlinger om og utforming av "rurale maskuliniteter"*, Avhandling (dr. polit.) NTNU, Trondheim.
- Denzin, N.K. (2001). The reflexive interview and performative social science. *Qualitative Research 2001: 1:23*. Sage Publications.
- Fauske, H. (1993). Lokal forankring og global orientering? Haldningar til heimstaden blant unge i Oppland. I K. Heggen & J. O. Myklebust & T. Øia (Red.), *Ungdom i lokalmiljø. Perspektiv frå pedagogikk, sosiologi, antropologi og demografi*. (102-132). Oslo: Det norske samlaget.
- Fog, J. (1994). *Med samtalen som utgangspunkt. Det kvalitative forskningsinterview*. København: Akademisk Forlag.

Fosso, E. J. (1997). *Industristeders arbeidstilbud og generasjoners forhold til utdanning, arbeid og sted – eksempel Årdal*. Avhandling (dr.polit.) Institutt for geografi, Norges Handelshøyskole og Universitetet i Bergen.

Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*. England: Polity Press.

Gullestad, M. (1989). *Hverdagsfilosofier*. Oslo: Universitetsforlaget.

Grimsrud, G. M. (2000). Kvinner på flyttefot. ØF- rapport nr. 13/2000. Østlandsforskning. Lastet ned 15, april, 2011, fra <http://www.ostforsk.no/rapport/pdf/132000.pdf>

Hansen, M. N., & Mastekaasa, A. (2005). Utdanning, ulikhet og forandring. I I. Frønes og L. Kjølørød (Red), *Det norske samfunn*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

Halfacree, K., & Boyle, P. (1998). Migration, rurality and the post-productivist countryside. I P. Boyle & K. Halfacree (Red), *Migration in to rural areas*. (1-20). Chichester: John Wiley & Sons.

Haugen, M. S., & Villa, M. (2003). The countryside- a rural idyll or a boring place? Young peoples` images of the rural. *Paper no 13/03, ISSN 1503-2736*. Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.

Haugen, M. S., & Mariann Villa (2005). Gossip and rumour- the dark side of the rural safe and good? Young peoples` gendered narratives of rural life. *Paper no 4/05, ISSN 1503-2736*. Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.

Heggen, K. (1993). Kvalifisering og lokal kontekst. I K. Heggen, & J. O. Myklebust, & Tormod Øia (Red.), *Ungdom i lokalmiljø. Perspektiv frå pedagogikk, sosiologi, antropologi og demografi*. (81-101). Oslo: Det norske samlaget.

Heggen, K., & Myklebust, J. O., & Øia, T. (1993). Ungdom og lokalmiljø-eit utsyn. I K. Heggen & J. O. Myklebust & T. Øia (Red.), *Ungdom i lokalmiljø. Perspektiv frå pedagogikk, sosiologi, antropologi og demografi*.(9-19). Oslo: Det norske samlaget.

Heggen, K. (1996). Utdanning-eit tveegga sverd for bygda. I K. Aasbrenn (Red.), *Opp og stå gamle Norge. 16 artikler om distriktpolitikk og lokalt utviklingsarbeid*. (238-249). Oslo: Landbruksforlaget.

Heggen, K. (2002). Utkantjentene sin stille revolusjon. *Tidsskrift for ungdomsforskning* 2002, 2 (2):3-20.

Hestad, K. M. (2011). Finnes det noe kjedeligere enn småbarnforeldre på bygda? Realisere seg gjennom plenklipping og hagestell. Lastet ned 24. juni, 2011, fra <http://www.dagbladet.no/2011/06/01/tema/klikk/helse/16754844/>

Hummelvoll, J.K. (2010). Praksisnær forskningsetikk. I J. K. Hummelvoll & E. Andug & A. Lyber (Red.), *Etiske utfordringer i praksisnær forskning*. (17-32). Oslo: Gyldendal Akademiske.

Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS

Jørgensen, G. (1994). To ungdomskulturer. Om vedlikehold av kulturelle ulikheter i Bygdeby. Vestlandsforskning. Rapport 1/94. Sogndal.

Krange, O. & T. Øia (2005). *Den nye moderniteten. Ungdom, individualisering, identitet og mening*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.

Lappegård, T. (1999). Geografi og kjærlighet. *Samfunnsspeilet* (2). Lastet ned 24. juni, 2011 fra <http://www.ssb.no/samfunnsspeilet/utg/9902/5.shtml>

Munkejord, C. (2005). Det gode liv i Deatnu/Tana. En undersøkelse om Tanaværingers tanker om Tana som bosted og om Tanas omdømme. HIF-Rapport, (6). Høgskolen i Finmark.

Nelson, P. B. (2001). Rural restructuring in the American West: land use, family and the class discourses. *Journal of Rural Studies* (17): 395-407.

Nordland, E. (1979). *Ungdom i Norge. Om ungdomskultur og ungdomsproblemer i by- og bygdesamfunn*. Norge: Universitetsforlaget.

- Paulsgaard, G. (2001). Sted og tilhørighet. I K. Heggen, J. O. Myklebust & T. Øia (Red.), *Ungdom. I spenninga mellom det lokale og det globale*. (18-36). Norge: Det Norske Samlaget.
- Rapley, T. (2004). Interviews. I C. Seale, G. Gimapietro, J. F. Gubrium & D. Silverman, *Qualitative Research Practice*. London: Sage Publications
- Rose, G. (1995). Place and identity: a sense of place. I D. Massey (Red.) & Pat Jess, *A place in the world? Places, Cultures and Globalization*. New York: Oxford University Press Inc.
- Rye, J. F. (2006). Lokal kapital og arvelig bofasthet. Rurale ungdommers bostedspreferanser. I J. F. Rye, *Geographic and social mobility: Youth's rural-to urban migration in Norway*. Doctoral theses at NTNU: Trondheim.
- Schiefloe, P. M. (2003). *Mennesker og samfunn. Innføring i sosiologisk forståelse*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Smith, D. (1999). *Zygmunt Bauman. Prophet of Postmodernity*. Cambridge: Polity Press.
- Statistisk sentralbyrå (2010): Befolkningsstatistikk. Lastet ned 02, mai, 2011, fra <http://www.ssb.no/emner/02/02/10/fodte/index.html>
- Thagaard, T. (2006). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2009): *Fra nysgjerrighet til innsikt. Kvalitativ forskningsmetode i praksis*. Trondheim: Sosiologiske forlag.
- Valentine, G. (1997). A Safe Place to Grow Up? Parenting, Perception of Children's Safety and the Rural Idyll. *Journal of Rural studies*. 13(2). 137-148.
- Villa, M. (2002). Livsfasebygda – når sosialt behov endrar seg. I R. Almås, M. S. Haugen & J. P. Johnsen (Red.), *Bygdeforskning gjennom 20 år*. (227-242). Trondheim: Tapir Akademiske Forlag
- Wiborg, Agnete (2001): Det er et heilt anna liv. Om unge kvinner fra distriktene i høyere utdanning. NF-artikler/foredrag, nr. 2001/99. Nordlandsforskning.

Wiborg, A. (2003). *En ambivalent reise i et flertydig landskap: unge fra distriktene i høyere utdanning*. Avhandling (dr. polit.): Universitetet i Tromsø.

Ziehe, T. & Stubenrauch, H. (2008). *Ny ungdom og usædvanlige læreprosesser. Kulturel frisættelse og subjektivitet*. København: Forlaget Politisk Revy.

Vedlegg

1. Intervjuguide
2. Informasjonsbrev til informantene

Vedlegg 1: Intervjuguide

Innledning:

1. Hvor gammel er du?
2. Har du alltid bodd i bygda?
3. Bor familien din der? Evt. hvor lenge, i hvor mange generasjoner, har de bodd der?
4. Bor du for deg selv?
5. Sivilstatus.
6. Yrke. Arbeid. Skole.
7. Kan du fortelle meg litt om hva foreldrene dine gjør? Hva slags bakgrunn har de?

Hvilket forhold har du til bygda di?

1. Hva tenker du om hjemstedet ditt?
 - Kan du beskrive bygda med de tre ordene du føler passe best?
2. Hvilke positive sider har bygda di?
3. Hvilke negative sider har bygda di?
4. Ser du annerledes på å bo på bygda nå, enn hva du gjorde når du var barn/ungdom?
5. Nevn de positive og de negative sidene med å bo i bygda di for ei jente i 20-årene.
6. Føler du at "alle kjenner alle" i bygda di? Hva kan være positivt og hva kan være negativt med det?
 - mindre frihet
7. Vil du si at det fortsatt finnes tradisjonelle kjønnsroller i bygda di? På hvilken måte.
8. Føler du at det er forventet andre ting av deg som jente, enn hva det er av guttene på din alder?
 - hva, hvordan
 - hvorfor ikke
9. Hvordan syns du bygdeungdommen blir framstilt?
10. Hvordan blir en mottatt når det kommer frem at en er fra bygda?
11. Vil du si at bygda di er et lukka eller et åpent samfunn?
12. Finnes det en stereotype i din bygd? Hvem er det?

Motiver for det å bli og tilhørighet

1. Hva tenker du rundt det at du bor på bygda fortsatt?
2. Har du noen gang tenkt på å flytte fra bygda?
 - når og hvorfor
 - hvorfor ikke
 - hva ville vært positivt med å flytte vekk, og hva ville vært negativt
3. Hvorfor blir du på bygda?
4. Føler du at du har gått glipp av noe ved å bli på bygda?
5. Føler du på noen måte at du har endret deg i forhold til de på din alder som har valgt å flytte vekk (til byn)?
6. Når du treffer de på din alder som valgte å flytte fra bygda, har dere fortsatt noe å snakke om? Felles interesser.
7. Deltar du i lokalmiljøet i bygda di?
8. Hvilke normer og verdier er det viktig å opprettholde i bygda di?
 - sosialt press på "riktig" oppførsel
9. Finnes det mye sladder og rykter i bygda di?
 - hvem er det som skaper disse
 - hva synes du om det

10. I hvilken grad/ på hvilken måte føler du at du klarer realiserer deg selv når du bor på bygda?

11. Opplever du at det finnes spor av jantelov på bygda di? På hvilken måte.

12. Hvilke reaksjoner får du fra andre, utenbys fra, når du forteller hvor du er fra?

13. Hva er det bygda di har å være stolte over?

Identifikasjon med jevnaldrende som flyttet fra bygda

1. Tenk tilbake på klassen din fra ungdomsskolen, hva har skjedd med dem?

-har noen av dem fått barn? hva tror du evt er grunnen til en såpass tidlig etablering?
Eller er dette bare en myte?

2. De som evt reiste bort, hvor er de i dag?

-hva gjør de?

3. Har du kontakt med dine gamle skolekamerater som ikke lenger bor i bygda di?

4. Hvilke reaksjoner får du fra dem som har flyttet fra bygda på at du fortsatt bor der?

5. Vil du si at det finnes noe skille mellom de som fikk studiekompetanse og de som gikk yrkesfag?

-sosialt sett

-hadde de mye kontakt?

-har de mye kontakt? skille mellom gjengene? Evt hvorfor

6. Kunne du tenkt deg å slått deg ned for å fått deg barn nå? Evt har du gjort det.

-positive og negative sider

7. Hvorfor har du valgt bort et liv i byen, og de mulighetene det kan gi i forhold til bygda?

8. Hvilke fremtidsplaner har du? Bli du på bygda? Hvorfor/hvorfor ikke.

Vedlegg 2: Informasjonsbrev til informantene

Forespørsel om å delta i intervju i forbindelse med en masteroppgave

Jeg er masterstudent i sosiologi ved Norges Tekniske og Naturvitenskapelige Universitet i Trondheim, og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er bygda, og jeg er ute etter å belyse de unge jentene som bor i bygda sitt syn på- og forhold til bygda. Hvordan det er å bo der og hvordan de som bor der ser på dem som flyttet fra bygda. Formålet med prosjektet er å gi bygdejentene en stemme!

For å finne ut av dette ønsker jeg å intervju 8-10 jenter i begynnelsen av 20- årene. Spørsmålene vil dreie seg om følelser rundt bygda, hvilke motiver en har for å bli boende, tilhørighet og identifikasjon med jevnaldrende som flyttet fra bygda. Det kommer ikke til å bli spurt om sensitive personopplysninger. Jeg kommer til å bruke båndopptaker mens vi snakker sammen. Intervjuet vil ta omtrent 1,5 time, og vi blir sammen enige om tid og sted.

Det er frivillig og være med og du har mulighet til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle innsamlede data om deg slettes. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen sommer/høst 2011.

Dersom du har lyst å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen og leverer den til meg.

Dersom det er noe du lurer på kan du ta kontakt på 99538716, eller sende e-post til solvihovda@hotmail.com. Du kan også ta kontakt med min veileder Johan-Fredrik Rye ved Institutt for sosiologi og statsvitenskap på e-post johan.fredrik.rye@svt.ntnu.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A\S.

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om prosjektet ”Bydejentene som blir på bygda” og er villig til å delta i studien.

Signatur..... Telefonnummer.....